

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DZIKOWIEC NA LATA 2021-2030

Przewodniczący Rady

Eugeniusz Panek

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
2. Proces opracowania Strategii	7
3. Diagnoza Gminy Dzikowiec	9
3.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny	10
3.2. Sytuacja demograficzna	14
3.3. Oświata i wychowanie	20
3.4. Ochrona zdrowia	22
3.5. Pomoc społeczna	23
3.6. Kultura i sport	28
3.7. Aktywność obywatelska mieszkańców	31
3.8. Bezpieczeństwo publiczne	33
3.9. Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody	35
3.10. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja	41
3.11. Planowanie przestrzenne	47
3.12. Infrastruktura komunikacyjna i transport publiczny	49
3.13. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo	50
3.14. Infrastruktura techniczna	54
3.15. Rynek pracy i bezrobocie	61
3.16. Gospodarka i rolnictwo	65
3.17. Gospodarka finansowa	72
4. Analiza trendów zewnętrznych – najważniejsze problemy	77
5. Gmina w oczach mieszkańców	79
6. Wnioski z diagnozy - analiza SWOT	87
7. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy	93
8. Wieloletni Plan Inwestycyjny	112
9. Część planistyczna	118
9.1 Logika części programowej strategii	119
9.2 Wizja rozwoju	119
9.3 Misja rozwoju	120
9.4 Priorytetowe obszary rozwoju	121
9.5 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy	122

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

9.6	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	129
9.7	Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań..	131
10.	System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	149
10.1	Odpowiedzialność za realizację strategii	150
10.2	System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii	152
10.3	Instrumenty realizacji	157
10.4	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	158
10.5	Informowanie lokalnej społeczności	158
11.	Ramy finansowe oraz źródła finansowania	160
12.	Spis tabel	166
13.	Spis map	168
14.	Spis Wykresów	169
15.	Spis Zdjęć	171

1. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Szanowni Państwo, Drodzy Mieszkańcy Gminy Dzikowiec, nowa Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na 2021 – 2030 jest efektem wspólnych prac, zarówno pracowników urzędu i jednostek podległych, ekspertów zewnętrznych, a przede wszystkim Państwa – aktywnych mieszkańców, którzy poświęcili swój czas, by wspólnie odpowiedzieć na nurtujące nas pytania i przedstawić swoją wizję gminy Dzikowiec za lat 10, wesprzeć nas w próbie odpowiedzi na pytanie: w jakim miejscu chcemy być, mieszkać, żyć, odpoczywać, czego oczekujemy i pragniemy dla siebie, dla naszych dzieci, rodziców, przyjaciół?

Efektem tej wspólnej refleksji jest niniejsza Strategia i zawarte w niej cele, które nakreśliliśmy, a także obszary, w których razem chcemy działać i zmieniać naszą gminę. Podsumowując efekty kilkumiesięcznych prac, patrzę w przyszłość z optymizmem i dostrzegam Dzikowiec, który jest ponadlokalnym liderem współpracy, gminą, która podejmuje i podejmować będzie liczne inicjatywy, wprowadzać innowacyjne pomysły służące poprawie życia mieszkańców.

Chcemy budować dobre relacje sąsiedzkie z gminami ościennymi, których potrzeby i oczekiwania należy rozumieć, ale równocześnie podejmować działania oparte na obopólnych korzyściach. To, co szczególnie dla nas istotne i co można uznać za kluczowy czynnik sukcesu, to współpraca i relacje partnerskie z gminami sąsiednimi. Już dzisiaj bardzo mocno na siebie oddziałujemy, mamy liczne powiązania funkcjonalne. Wykorzystanie potencjału tej współpracy w znaczący sposób przyspieszy rozwój gminy Dzikowiec.

Po przejściu procesu tworzenia Strategii widzę, że jesteśmy dumni z naszej gminy i 8 sołectw, które ją tworzą. Jesteśmy społecznością, która ma swoje tradycje, a lokalne różnice stanowią o naszej sile, jako wspólnoty samorządowej. Bo Mieszkańcy są nie tylko celem Strategii, ale równocześnie siłą te rozwiązania wprowadzającą.

Wybiegając w przyszłość widzimy Gminę Dzikowiec, jako miejsce przyjazne mieszkańcom, małą Ojczyznę, z którą się identyfikują, gminę w ludzkiej skali, w której usługi są łatwo dostępne, znalezienie pracy nie stanowi problemu, sieć dobrze zorganizowanych szkół zapewnia wysoki poziom nauczania i każde dziecko ma zapewnione miejsce w przedszkolu oraz żłobku. Liczne atrakcje zapewniają możliwość spędzania wolnego czasu, a dobrze zorganizowana i sprawnie działająca komunikacja zbiorowa zapewniają szybkie, komfortowe i bezpiecznie przemieszczanie się sprawia, że posiadanie samochodu staje się niekoniecznym luksusem. Powietrze, którym oddychamy jest czyste, nie obawiamy się wyjścia na spacer w zimowe popołudnie, nie sprawdzamy przed wyjściem, jaka jest jakość powietrza, bo zawsze jest co najmniej dobra.

Zależy nam bardzo, by przyciągać do gminy inwestorów, którzy z troską podchodzą do ochrony środowiska, a swoje firmy chcą rozwijać w sposób zrównoważony. Takich przedsiębiorców i inwestorów będziemy wspierać, wspólnie z nimi planować i budować rozwój gospodarczy naszej gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Szanowni Mieszkańcy

To jest nasza wspólna wizja, nasza odpowiedź na pytanie, jaki Dzikowiec chcemy. To wskazanie dalekosiężnego kierunku rozwoju, swego rodzaju "latarnia morska", która wyznaczać będzie kierunek.

Życzę sobie i Państwu, aby to nasze wspólne marzenie opisane w „Strategii 2030” jak najszybciej się ziściło.

Józef Tęcza

Wójt Gminy Dzikowiec

2. Proces opracowania Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030 było procesem wieloetapowym, szeroko angażującym mieszkańców gminy i przedstawicieli lokalnych instytucji i organizacji. Założeniem dokumentu było połączenie tradycji z nowoczesnością oraz pomysłów mieszkańców z wizją ekspertów zewnętrznych. Praca rozpoczęła się od stworzenia mapy problemów i wyzwań dla gminy Dzikowiec w sześciu obszarach – środowisko, ekonomia, ludzie, życie, zarządzanie i mobilność. Lista wyzwań powstała w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie oraz literatury przedmiotu. Równocześnie prowadzone były wywiady bezpośrednie z wybranymi pracownikami Urzędu.

Następnym krokiem była rozmowa z mieszkańcami. Od lipca do sierpnia 2021 r. odbyły się cztery spotkania konsultacyjne, organizowane w różnych lokalizacjach. Zaproszeni na nie zostali mieszkańcy z całej gminy. Przedmiotem rozmów były problemy i potrzeby mieszkańców gminy, a także atuty i mocne strony zamieszkania w gminie. Uzupełnieniem spotkań z mieszkańcami były dwa warsztaty branżowe, dotyczące wybranych obszarów tematycznych. Tutaj, oprócz mieszkańców, zaproszeni zostali przedstawiciele lokalnych instytucji, organizacji i przedsiębiorców.

Przygotowana została także ankieta badająca opinię mieszkańców na temat jakości życia w gminie. Zakończenie tego etapu nastąpiło w sierpniu 2021., a jego efektem było powstanie raportu diagnostycznego opisującego sytuację w gminie.

Dokument został uzupełniony o listę wskaźników, zaś sformułowane cele i kierunki zmian zostały zweryfikowane pod względem zgodności z dokumentami wyższego rzędu o charakterze krajowym i regionalnym. Sformułowano inne niezbędne elementy Strategii - system monitoringu i ewaluacji, model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, obszary strategicznej interwencji, uwarunkowania finansowe.

3. Diagnoza Gminy Dzikowiec

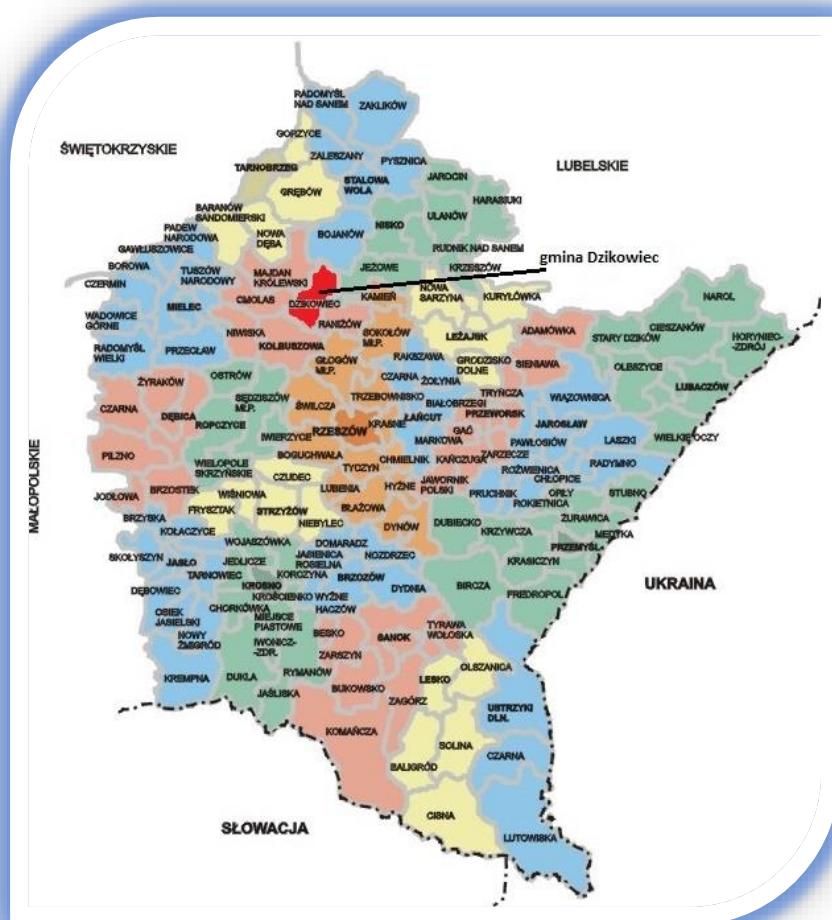

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

3.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Dzikowiec jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa podkarpackiego. Stanowi jedną z sześciu gmin powiatu kolbuszowskiego, zajmując 15,76 % powierzchni ogólnej powiatu. Powierzchnia gminy wynosi 122 km².

Mapa 1 Gmina Dzikowiec na tle województwa podkarpackiego

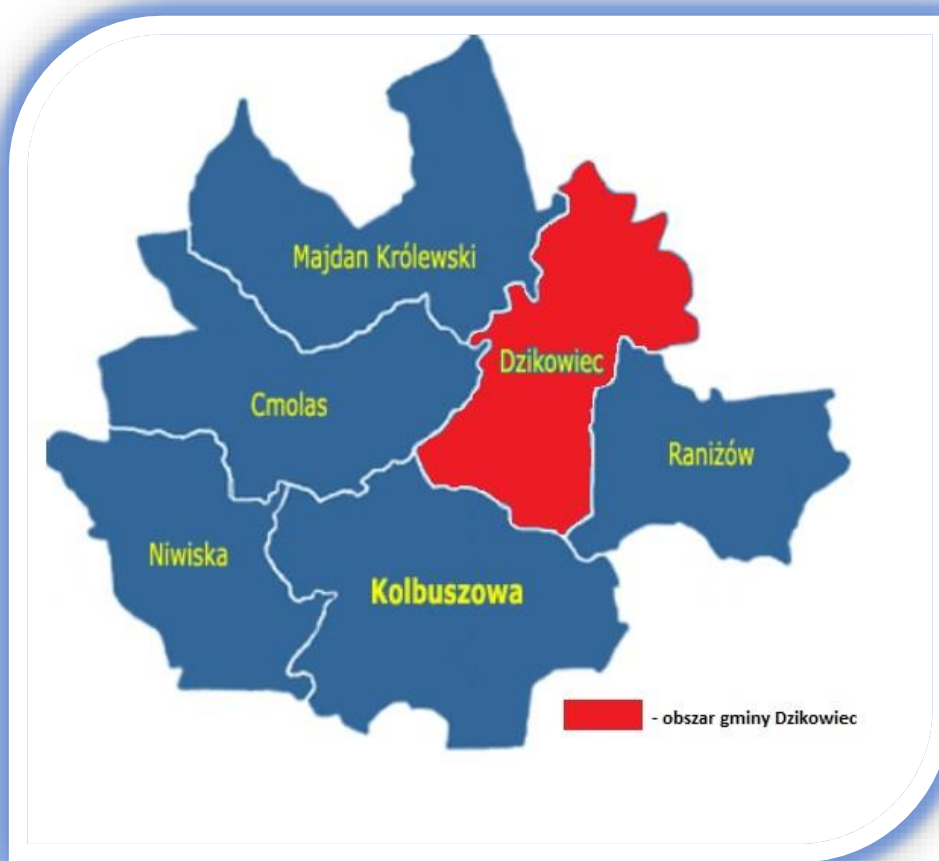

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Mapa 2 Gmina Dzikowiec na tle powiatu kolbuszowskiego

Źródło: Opracowanie własne

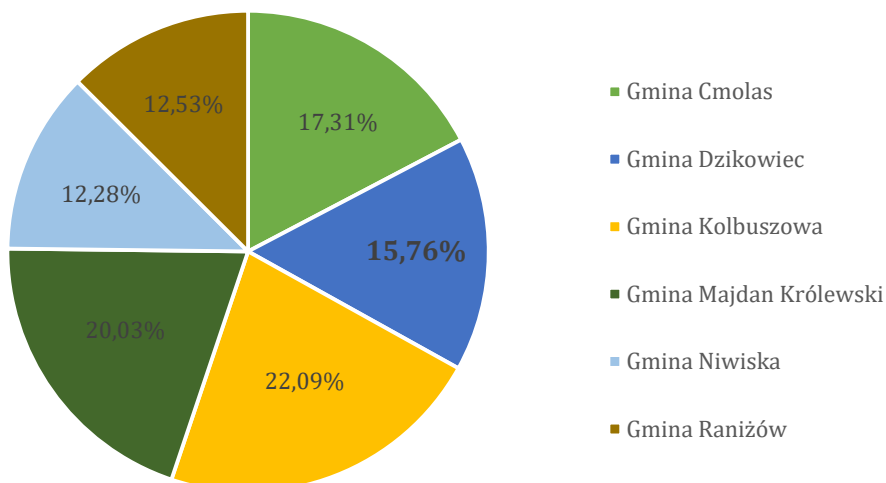
Gmina Dzikowiec graniczy od północy z gminą Bojanów, od północnego-wschodu z gminą Jeżowe, od wschodu z gminą Raniżów, od południa z gminą Kolbuszowa, natomiast od zachodu z gminą Cmolas i gminą Majdan Królewski.

Pod względem powierzchni, gmina zajmuje czwarte miejsce w powiecie, a mniejsze powierzchnioowo są gminy Raniżów i Niwiska, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 1 Powierzchnia gmin powiatu kolbuszowskiego w ujęciu procentowym

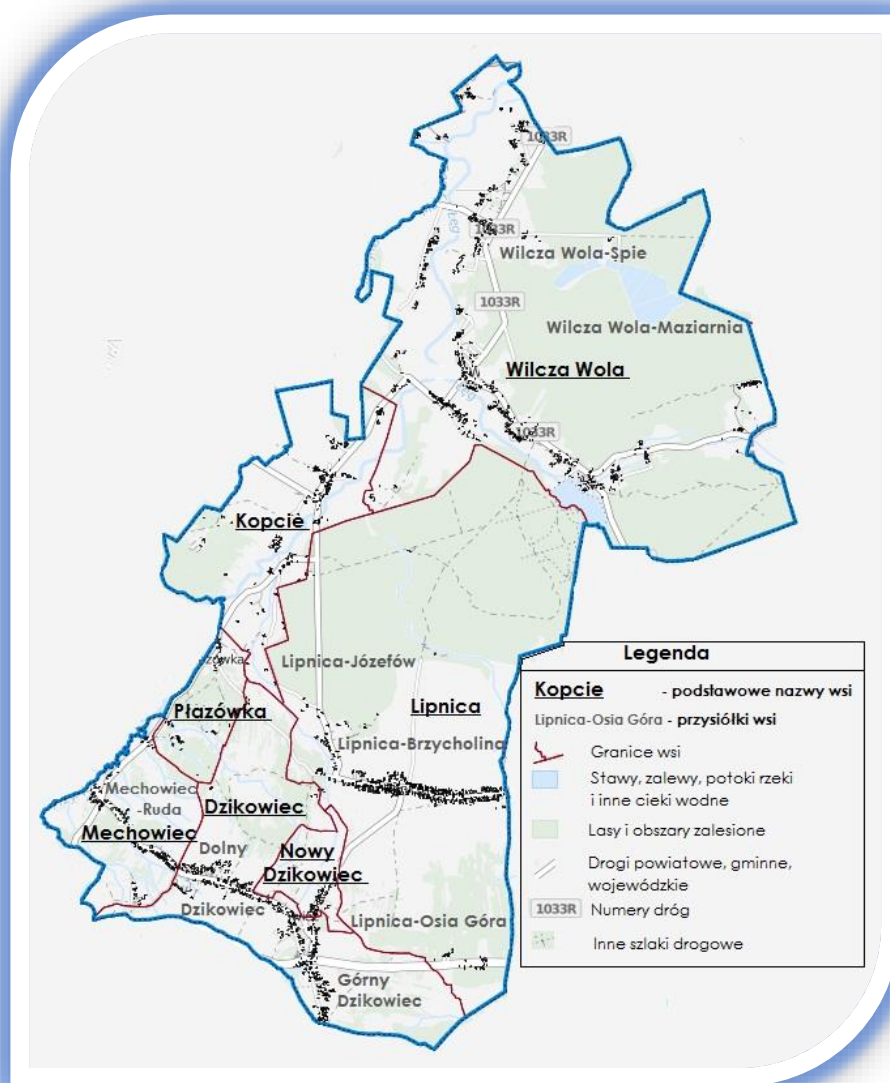
Źródło: Opracowanie własne

W skład gminy Dzikowiec wchodzi 8 sołectw: Dzikowiec, Kopcie, Lipnica, Mechowiec, Nowy Dzikowiec, Płazówka, Spie i Wilcza Wola. Miejscowością nieposiadającą statusu sołectwa jest wieś Osia Góra. Największymi powierzchnioowo sołectwami tej gminy są Wilcza Wola i Lipnica. Układ poszczególnych sołectw przedstawia poniższa mapa.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Mapa 3 Gmina Dzikowiec z usytuowaniem poszczególnych sołectw

Źródło: www.wikipedia.org

Gmina Dzikowiec jest gminą o typowo rolniczym charakterze. Położona jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej oraz w obrębie mezoregionów: Równiny Tarnobrzskiej i Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Ukształtowanie terenu, nieprzekraczającego wysokości 200 m n.p.m. charakteryzuje się spadkiem wysokości z południa na północ.

Obszar gminy odwadniany jest przez rzekę Łęg i jej dopływy. Na jednym z dopływów - Zyzodze - wybudowano w latach osiemdziesiątych zaporę w Wilczej Woli. Utworzony zbiornik pełni rolę retencyjną i rekreacyjną, a jednocześnie komponuje się z otaczającym krajobrazem, podwyższając jego atrakcyjność, walory estetyczne i krajobrazowe oraz zwiększając różnorodność środowiska.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Na terenie gminy Dzikowiec nie ma żadnej miejscowości posiadającej status miasta, przy czym najbliższymi aglomeracjami są miasta Kolbuszowa i Nowa Dęba. Funkcję centrum usługowo-administracyjnego w gminie pełni miejscowość Dzikowiec.

3.2. Sytuacja demograficzna

Jednym z głównych czynników, determinujących procesy rozwojowe oraz mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą w każdej gminie są jej mieszkańcy. Potencjał demograficzny gminy Dzikowiec, według danych GUS na koniec 2020 roku to 6 480 osób, co stanowi 10,45 % ludności powiatu kolbuszowskiego. Z kolei średnia gęstość zaludnienia wynosiła 53 osoby/km².

Stan ludności gminy Dzikowiec na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu kolbuszowskiego

Jednostka terytorialna	Ludność					Powierzchnia w km²
	2016		2020		Wzrost/spadek (%)	
	ogółem	osób / km²	ogółem	osób / km²		
Gmina Cmolas	8 122	61	8 045	60	-0,95	134
Gmina Dzikowiec	6 514	53	6 480	53	-0,52	122
Gmina Kolbuszowa	24 827	145	24 638	144	-0,76	171
Gmina Majdan Królewski	9 875	64	9 811	63	-0,65	155
Gmina Niwiska	6 065	64	6 066	64	+0,02	95
Gmina Raniżów	7 069	73	6 999	72	-0,99	97
Razem powiat kolbuszowski	62 472	81	62 039	80	-0,69	774

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni ostatnich lat, w większości gmin powiatu kolbuszowskiego można zauważyć tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców. Spadki te były jednak nieznaczne – najwięcej mieszkańców biorąc pod uwagę rok 2016 i 2020 ubyło w gminie miejsko-wiejskiej Kolbuszowa, tj. 189 osób (spadek liczby mieszkańców o 0,76 %). Wzrost liczby mieszkańców

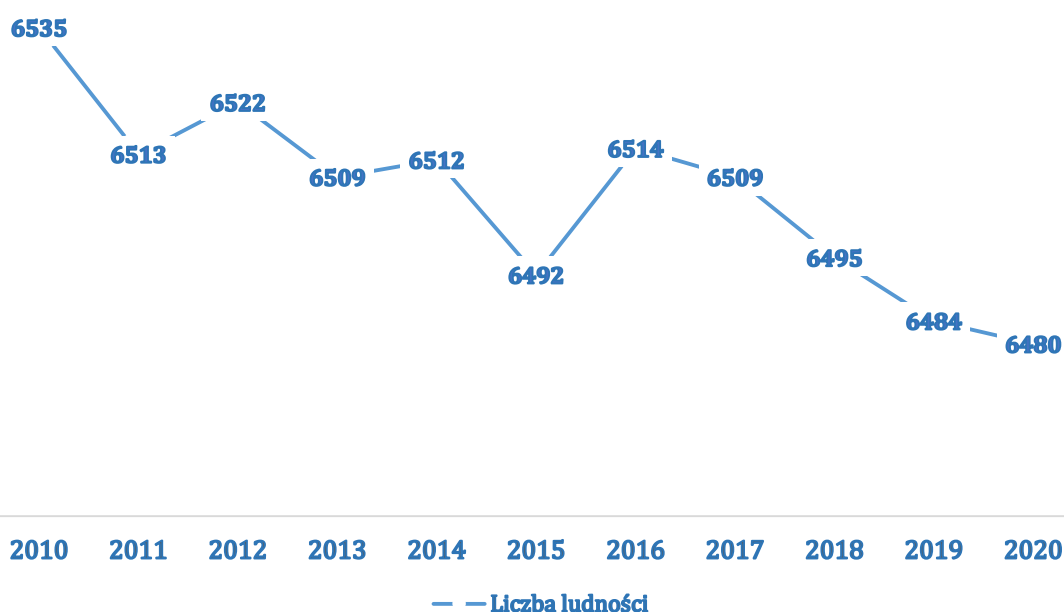

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

nastąpił jedynie w gminie Niwiska, jednak liczba mieszkańców w roku 2020 w stosunku do 2016 wzrosła jedynie o 1 osobę. Z kolei w gminie Dzikowiec, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 34 osoby, tj. o 0,52 %

Na przestrzeni ostatnich 10 lat, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 55 osób. W latach 2010-2016 występowały naprzemiennie wzrosty lub spadki tej liczby, natomiast od 2016 roku następowała już tendencja spadkowa. Sytuacja ta została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 2 Stan ludności w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jednym z kluczowych czynników wpływających na zmianę liczby ludności jest ruch naturalny ludności oraz wynikający z niego przyrost naturalny. Liczbę urodzeń i zgonów w gminie Dzikowiec, a także wartość przyrostu naturalnego na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	57	58	61	63	60
Zgony	52	55	61	75	64

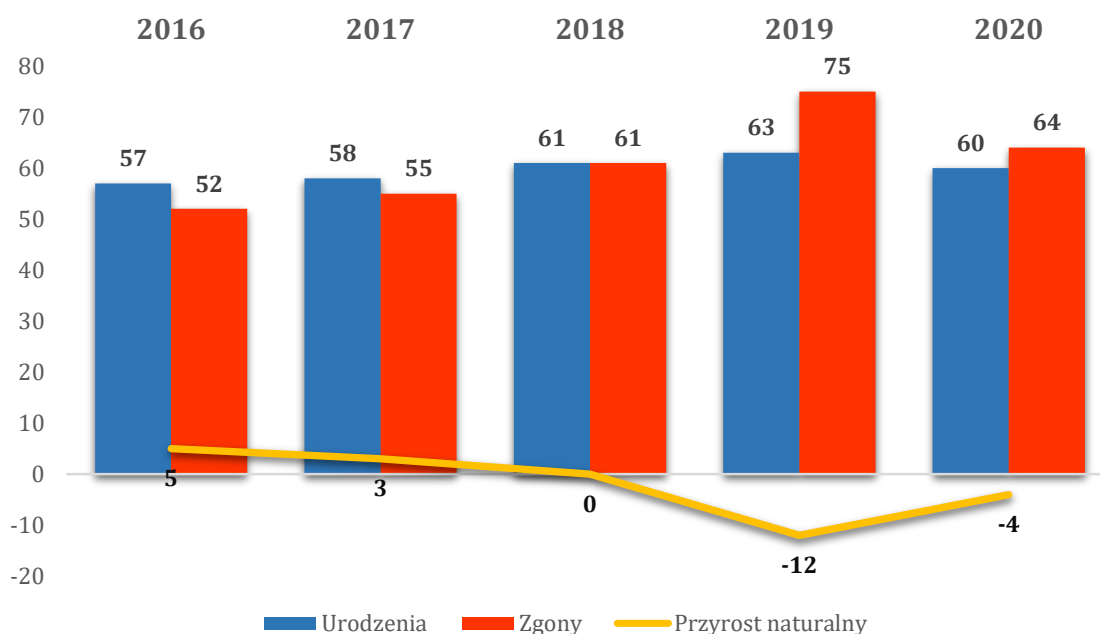

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Przyrost naturalny	5	3	0	-12	-4
--------------------	---	---	---	-----	----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

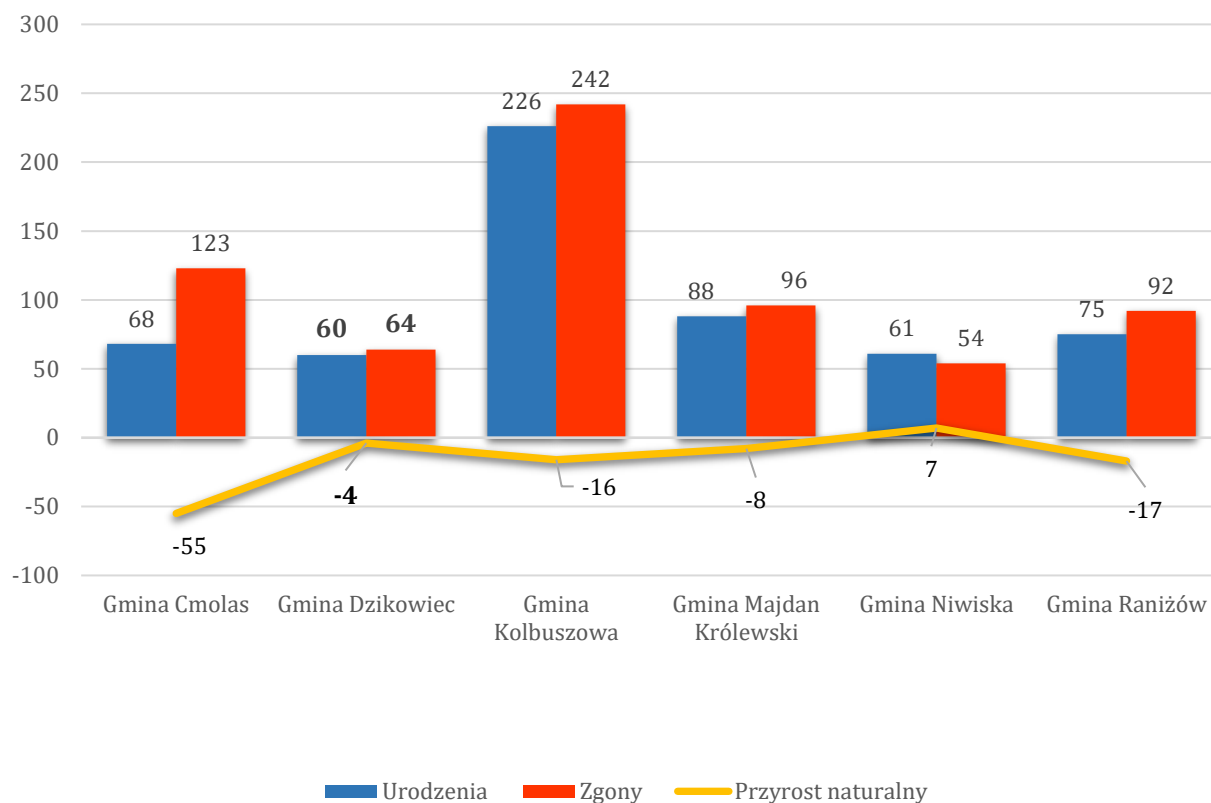
Powyższe dane wskazują, że ujemne wartości przyrostu naturalnego w gminie Dzikowiec występowały w roku 2019 i 2020, z kolei w latach 2016-2017 przyrost naturalny przybierał wartości dodatnie.

Lepiej sytuacja gminy wygląda na tle całego powiatu kolbuszowskiego – pod względem wartości przyrostu naturalnego gmina Dzikowiec zajmuje drugie miejsce w powiecie. Liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2020 r. na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego, przedstawia poniższy wykres.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

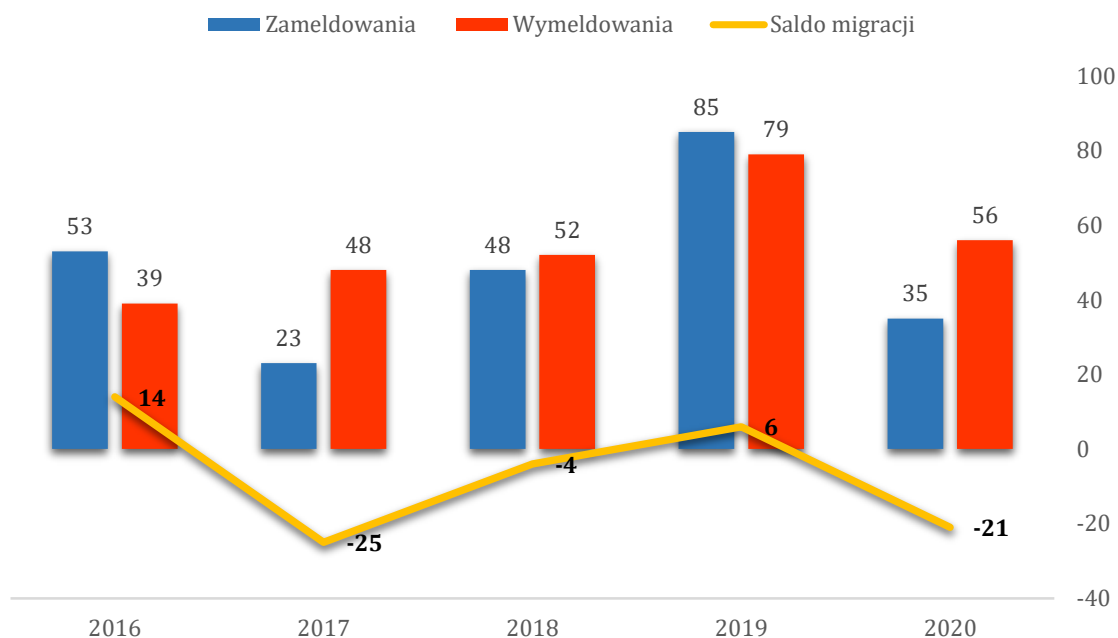
Biorąc pod uwagę liczbę urodzeń w 2020 roku, na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego, gmina Dzikowiec posiada najmniejszą wartość, natomiast jeśli chodzi o liczbę zgonów, tylko w jednej gminie liczba ta była mniejsza.

Innym zasadniczym czynnikiem, mającym wpływ na liczbę ludności w gminie jest saldo migracji. W 2020 roku, według danych GUS zarejestrowano 35 zameldowań, w tym 5 zameldowań z zagranicy oraz 56 wymeldowań, w tym 4 wymeldowania za granicę, w wyniku czego saldo migracji wyniosło dla gminy Dzikowiec wartość -21. Liczbę zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższy wykres.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020.

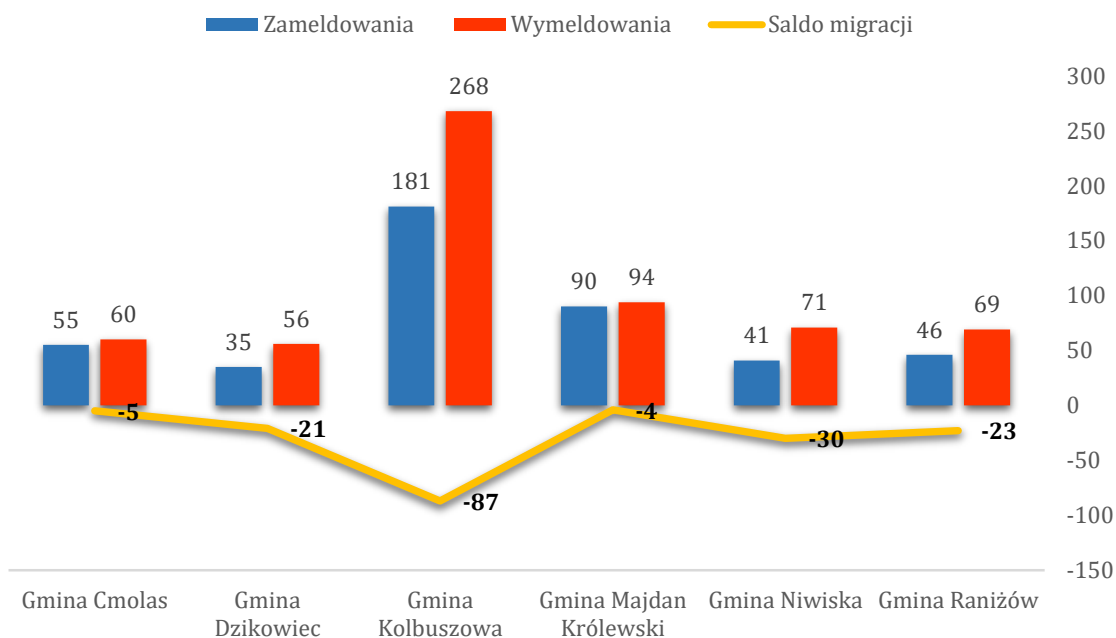
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych można przyjąć, że główny wpływ na zmniejszającą liczbę mieszkańców w gminie ma ujemne saldo migracji, co z kolei wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy. Istotnym problemem jest również odpływ ludzi młodych, wykształconych, aktywnych i innowacyjnych, co przyczynia się do zmniejszania potencjalnych zasobów pracy, a także obniżania ich jakości. Ujemne saldo migracji występuje jednak w każdej z gmin powiatu kolbuszowskiego, a najniższe w gminie miejsko-wiejskiej Kolbuszowa. W przypadku gmin wiejskich w powiecie, najmniejsza wartość salda występuje w gminie Niwiska. Dane te zostały przedstawione w poniższym wykresie.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 6 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wśród mieszkańców gminy Dzikowiec, najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku 0-19 lat, których liczba na koniec 2020 roku wyniosła 1 311 osób, co stanowiło 20,23 % ogółu ludności gminy. Kolejne miejsca w strukturze wiekowej mieszkańców gminy zajmują grupy wiekowe: 30 – 39 lat (16,17 % ogółu) oraz 40 - 49 lat (14,72 % ogółu). Szczegółowe dane w tej kwestii przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Dzikowiec w 2020 roku

Przedziały wiekowe	Ogółem		w tym kobiety		w tym mężczyźni	
	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Ilość kobiet	% ogółu kobiet	Ilość mężczyzn	% ogółu mężczyzn
0 – 19	1311	20,23	663	20,43	648	20,04
20 – 24	460	7,10	194	5,98	266	8,23
25 – 29	534	8,24	276	8,50	258	7,98
30 – 39	1 048	16,17	517	15,93	531	16,42
40 – 49	954	14,72	472	14,54	482	14,90

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

50 – 59	839	12,95	390	12,01	449	13,88
60 – 64	385	5,94	188	5,79	197	6,09
65 i więcej	949	14,65	546	16,82	403	12,46
Razem	6 480	100	3 246	100	3 234	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.3. Oświata i wychowanie

Oświata pełni niezwykle istotną rolę w sferze społecznej i kształtowaniu kapitału ludzkiego. Znaczenie oświaty w gminie jest bardzo duże, o czym świadczą między innymi nakłady finansowe, jakie są na nią ponoszone z budżetu gminy. Na terenie gminy Dzikowiec funkcjonują cztery placówki oświatowe, dla których Gmina Dzikowiec jest organem prowadzącym:

- Zespół Szkół im. ks. Prałata Stanisława Sudoła w Dzikowcu;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Wilczej Woli;
- Szkoła Podstawowa w Lipnicy;
- Szkoła Podstawowa w Kopciach.

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują dwie placówki, dla których organami prowadzącymi są Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Dzikowiec „Nasza Szansa” – Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Mechowcu oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Spiach – Szkoła Podstawowa w Spiach.

W celu wykonywania zadań z zakresu wspólnej obsługi organizacyjnej, administracyjnej, finansowo-księgowej i prawnej dla szkół, których organem prowadzącym jest Gmina Dzikowiec, utworzony został Zespół Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Szkół w Dzikowcu, będący gminną jednostką organizacyjną.

Według danych GUS z 2019 roku, do wszystkich placówek oświatowych na terenie gminy Dzikowiec uczęszczało 454 uczniów, z tego 373 do placówek prowadzonych przez Gminę Dzikowiec. W stosunku do 2015 roku, liczba uczniów w placówkach zwiększyła się o 85. Główną przyczyną tego było zlikwidowanie dwóch funkcjonujących na terenie gminy gimnazjum i utworzenie VIII klas w szkołach podstawowych. Dane dotyczące liczby uczniów oraz oddziałów w placówkach oświatowych w roku 2015 i 2019 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było danych z 2020 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 4 Liczba uczniów oraz oddziałów w placówkach oświatowych w roku 2015 i 2019

Rodzaj placówki	2015		2019	
	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Szkoły podstawowe ogółem	369	32	454	45
Szkoły podstawowe, prowadzone przez Gminę Dzikowiec	303	23	373	31
Szkoły podstawowe, prowadzone przez stowarzyszenie	66	9	81	14
Gimnazjum	219	12	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W zakresie kształcenia ponadpodstawowego młodzież uczęszcza do placówek mieszczących się w mieście Kolbuszowa, Rzeszów, Stalowa Wola, Nowa Dęba oraz Werynia.

W kwestii dostępności architektonicznej budynków szkolnych dla osób z niepełnosprawnością, przeprowadzone autodiagnozy wskazały liczne braki. W większość braki te dotyczą m. in. braku miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnością, barier pionowych w dostaniu się do określonych pomieszczeń, braku pochwytów w drzwiach, braku antypoślizgowych powierzchni, braku windy, czy też braku zewnętrznych ciągów pieszych o szerokości min. 180 cm, dostosowanych do osób z niepełnosprawnością. Stąd konieczne będą działania samorządu w celu dostosowania budynków i spełnienia wymagań prawnych w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnością.

Na terenie gminy Dzikowiec funkcjonują dwie placówki wychowania przedszkolnego: Przedszkole Samorządowe w Dzikowcu, wchodzące w skład Zespołu Szkół im. ks. Prałata Stanisława Sudoła w Dzikowcu, dla którego organem prowadzącym jest Gmina Dzikowiec, oraz Przedszkole Samorządowe w Mechowcu, wchodzące w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 1 w Mechowcu, którego organem prowadzącym jest Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Dzikowiec „Nasza Szansa”. Według danych z GUS z 2019 roku, do przedszkoli uczęszczało 100 dzieci.

W gminie utworzony został również Klub Dziecięcy „Magiczny Zakątek” z siedzibą w Lipnicy, będący gminną jednostką budżetową, wpisaną do rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonych przez Gminę Dzikowiec. Celem działania Klubu jest zapewnienie opieki

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

w warunkach umożliwiających rozwój psychiczny i fizyczny dzieci właściwy dla ich wieku oraz wspomaganie rodziców w ich wychowaniu. Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2020 roku na terenie gminy Dzikowiec zameldowanych było 186 dzieci w wieku do lat 3, z czego jedynie 20 dzieci, tj. 10,8 %, objętych było opieką w Klubie Dziecięcym.

3.4. Ochrona zdrowia

Dostęp do opieki zdrowotnej jest jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację zdrowotną i jakość życia mieszkańców gminy. Na terenie gminy Dzikowiec opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają 4 podmioty:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia „Promyk” w Dzikowcu, w którym znajduje się Poradnia POZ, Gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej oraz Gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Burkiewicz Izydora Centrum Fizjoterapii Oddział w Dzikowcu, świadczący usługi w zakresie rehabilitacji,

oraz

- SPZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Lipnicy, w którym znajduje się Poradnia Ogólna POZ oraz Gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej;
- SPZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wilczej Woli, w którym znajduje się Poradnia Ogólna POZ oraz Gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej,

podległe pod SP ZOZ Kolbuszowa.

Placówki świadczące opiekę zdrowotną na terenie gminy Dzikowiec, realizują działania związane w szczególności z badaniem i poradą lekarską w zakresie kompetencji lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, opieką stomatologiczną, laryngologiczną, specjalistyczną, ambulatoryjną opieką położniczo-ginekologiczną, pielęgniarstwem środowiskowo-rodzinnym i szkolno-wychowawczym, a także szczepieniami ochronnymi i działaniami profilaktycznymi.

Dane dotyczące liczby praktyk lekarskich oraz porad lekarskich na terenie gminy Dzikowiec w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Dzikowiec w 2016 oraz 2020 roku

Wyszczególnienie	2016	2020
Przychodnie ogółem	4	4
Praktyki lekarskie	1	1
Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie	27 067	21 675
Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie	24 828	20 016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Ze względu na niewystarczający zakres usług medycznych, jeśli chodzi o badania specjalistyczne, pacjenci z terenu gminy Dzikowiec korzystają również z przychodni w miastach Kolbuszowa, Nowa Dęba oraz Rzeszów. Znajdują się tam również szpitale powiatowe.

Ponadto w gminie znajduje się apteka ogólnodostępna w Dzikowcu oraz 2 punkty apteczne w Dzikowcu i Wilczej Woli.

3.5. Pomoc społeczna

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Dzikowiec realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzikowcu. Głównym celem działań Ośrodka jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które we własnym zakresie nie są w stanie zaspokoić niezbędnych potrzeb życiowych. Ośrodek wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia tych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek realizuje swoje zadania na podstawie ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.), a także na podstawie innych ustaw tj.:

- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym.

Realizuje również zadania wynikające z przepisów prawa z zakresu ochrony socjalnej i polityki społecznej, w tym prorodzinnej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzikowcu udziela pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego. Od dnia 1 października 2018 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł, a dla osoby w rodzinie 528 zł. Poprzednio obowiązujące kryterium dochodowe, od 1 października 2015 r. do 30 września 2018 r. wynosiło odpowiednio 514 i 634 zł. Kolejna zmiana kryterium ma nastąpić od 1 stycznia 2022 r. Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2016-2020, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

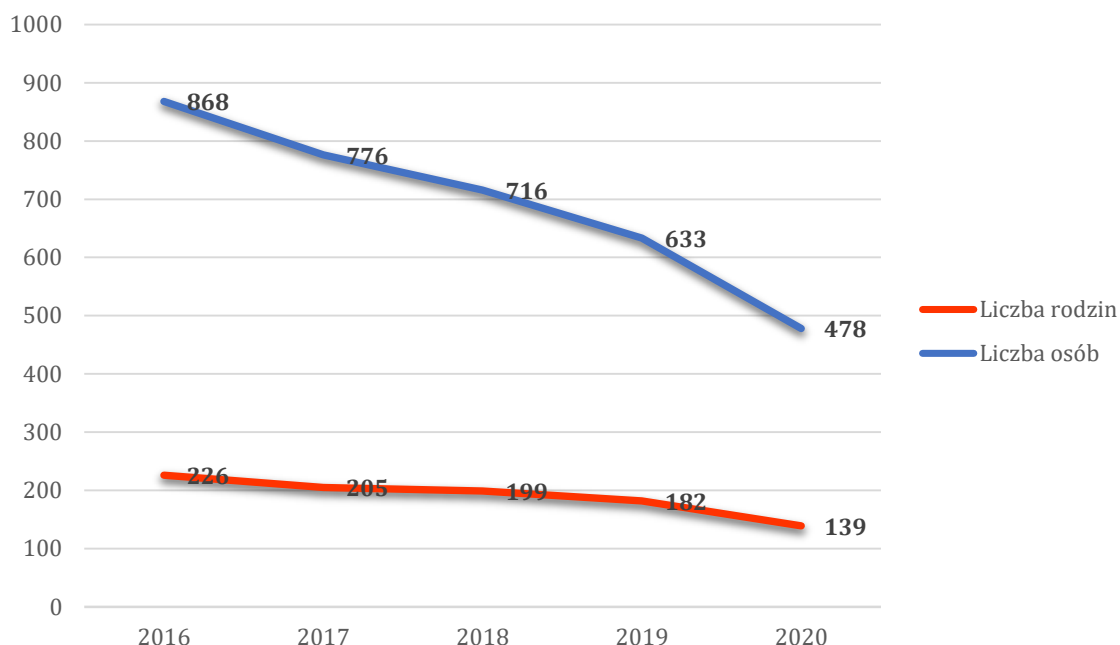
Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 6 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Dzikowiec w latach 2016-2020

ROK	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	226	205	199	182	139
Liczba osób w rodzinach	868	776	716	633	478

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 7 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Dzikowiec w latach 2016-2020

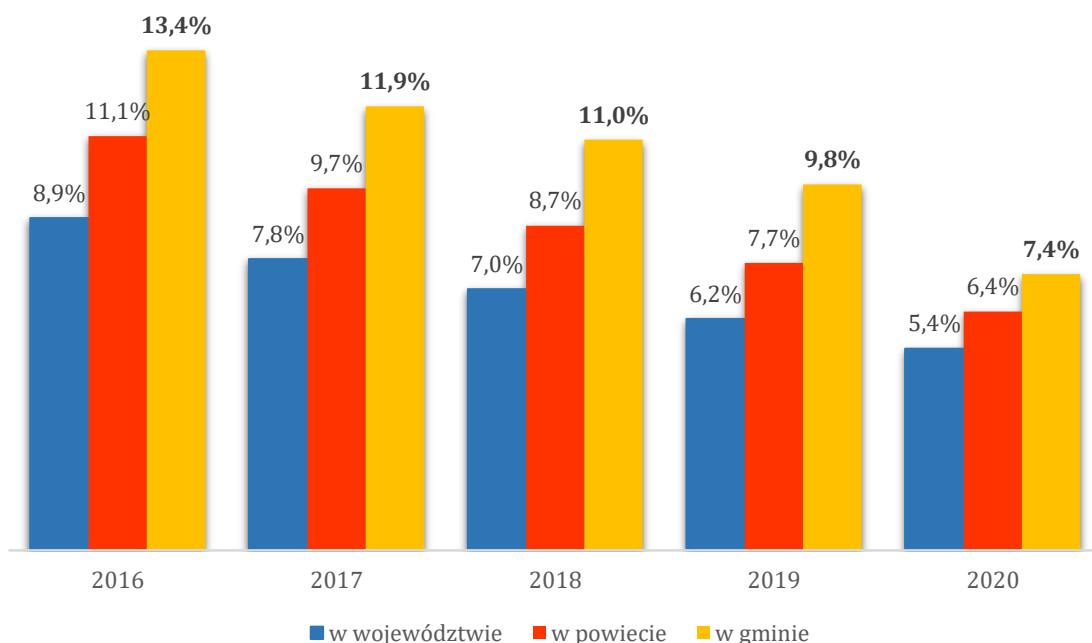
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższej tabeli oraz wykresu, na przestrzeni lat 2016-2020, zmniejszyła się liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka o 87 (spadek o 38,5 %), w tym liczba osób objętych wsparciem o 390 osób (spadek o 44,9 %). Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które korzystały dotychczas ze świadczeń pomocy społecznej. Wpływ na to miało uruchomienie świadczenia „Rodzina 500+”, a także wzrost najniższego wynagrodzenia oraz minimalnych emerytur i rent. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie kolbuszowskim i województwie podkarpackim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 6 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2016-2020 w województwie podkarpackim, powiecie kolbuszowskim oraz gminie Dzikowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Liczbę rodzin i osób, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej objętych pomocą społeczną przedstawia poniższy wykres.

Tabela 7 Przyczyny trudnych sytuacji życiowych rodzin w latach 2019-2020

Powód korzystania z pomocy	2019		2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	85	262	75	218
Potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	58	338	42	251
Bezrobocie	57	207	45	164
Niepełnosprawność	72	228	58	172

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Długotrwała lub ciężka choroba	70	226	52	171
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	15	45	3	7
Przemoc w rodzinie	7	26	3	14
Alkoholizm	7	9	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzikowcu

Jak przedstawiają powyższe dane, w 2020 roku tak samo jak w 2019 roku, najczęstszą przyczyną objęcia rodzin pomocą społeczną było ubóstwo, jednak w porównaniu do 2019 r., w 2020 liczba rodzin objętych pomocą z tej przyczyny zmniejszyła się o 10. W dalszej kolejności przyczyną objęcia rodzin pomocą społeczną była niepełnosprawność (w 2020 r. liczba rodzin mniejsza była o 14 w porównaniu do 2019 r.) oraz długotrwała lub ciężka choroba (w 2020 r. liczba rodzin objętych pomocą zmniejszyła się o 18).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzikowcu realizuje również świadczenia rodzinne, którymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenie rodzicielskie.

Liczbę korzystających ze świadczeń rodzinnych oraz kwoty wypłacanych świadczeń w gminie Dzikowiec w latach 2016-2020, przedstawia poniższa tabela.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 8 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Dzikowiec oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	358	343	329	286	240
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	780	748	700	635	551
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	686	664	621	574	499
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	56,4	55,1	52,5	48,3	42,3
Kwota świadczeń rodzinnych ogółem w tys. zł	2 576	2 743	2 810	3 244	3 462
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	1 601	1 561	1 438	1 265	1 139
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych w tys. zł	362	368	345	358	386

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie poniższych danych możemy zaobserwować spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci - spadek o ok. 33 %, a przez to i spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – spadek o 27 %. Wart uwagi jest również wskaźnik, dotyczący udziału dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2020 roku udział ten wynosił 42,3 %, natomiast w 2016 było to 56,4 %. Może to świadczyć o poprawie warunków życia rodzin, podobnie jak w przypadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, spowodowanej realizacją świadczenia „Rodzina 500 +” oraz wzrostem minimalnych wynagrodzeń.

Inaczej sprawa przedstawia się kwestia kwot wypłacanych świadczeń rodzinnych, gdzie wystąpił zauważalny znaczny ich wzrost na przestrzeni lat 2016-2020 – od 2016 roku łączny wzrost tych kwot wyniósł ok. 900 tys. zł. Występował przy tym spadek kwoty wypłacanych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz wzrost kwoty zasiłków pielęgnacyjnych. Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzikowcu, wzrastały również kwoty wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych, co z kolei spowodowane jest wzrostem wysokości tych świadczeń.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Program Rodzina 500+ to pomoc finansowa ze strony państwa, którą mogą otrzymać rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18 roku życia. Celem świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Program Rodzina 500+ wszedł w życie 1 kwietnia 2016 roku i początkowo świadczenie było przyznawane na drugie i kolejne dziecko oraz pierwsze w przypadku spełnienia określonego kryterium dochodowego, natomiast od lipca 2019 roku przyznawane jest na każde dziecko niezależnie od dochodu i przysługuje rodzinie bez względu na stan cywilny rodziców.

W 2020 roku przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymały świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 +” wyniosła 1 063, natomiast łączne wydatki w tej kwestii w 2020 roku na terenie gminy Dzikowiec wyniosły 6 442 857 zł.

Na terenie gminy Dzikowiec funkcjonuje również Środowiskowy Dom Samopomocy w Spiach, będący ośrodkiem wsparcia dziennego dla osób przewlekle chorych psychicznie, osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Liczba miejsc statutowych w placówce wynosi 36, a wśród osób korzystających ze wsparcia znajdują się również osoby spoza terenu gminy Dzikowiec, tj. z gminy Cmolas i Majdan Królewski. Podstawowym celem działalności Środowiskowego Domu Samopomocy jest podnoszenie jakości życia oraz zapewnienie oparcia społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz osobom niepełnosprawnym intelektualnie i ich rodzinom.

3.6. Kultura i sport

Kultura

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W gminie Dzikowiec, jako instytucje kultury funkcjonują Samorządowe Centrum Kultury w Dzikowcu oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Dzikowcu.

Samorządowe Centrum Kultury w Dzikowcu jest gminną jednostką organizacyjną, wpisaną do rejestru kultury, której celem działania jest szerokie włączenie społeczności gminy w aktywne uczestniczenie w życiu kulturalnym oraz pomnażanie właściwie pojmowanych wartości kultury i podejmowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej, jak również koordynacja przedsięwzięć kulturalnych.

W ubiegłych latach odbyło się wiele imprez kulturalnych, organizowanych i współorganizowanych przez gminę. Wiele z nich odbywa się cyklicznie, z częstotliwością coroczną, a niektóre z okazji przypadających rocznic. Imprezy kulturalne odbywają się zarówno na świeżym powietrzu, jak również w Samorządowym Centrum Kultury w Dzikowcu. Oprócz tego w ramach działalności Samorządowego Centrum Kulturalnego, organizowane są m. in. zajęcia wokalne, zajęcia karate, próby orkiestry dętej oraz zespołu śpiewaczego, a także warsztaty taneczne.

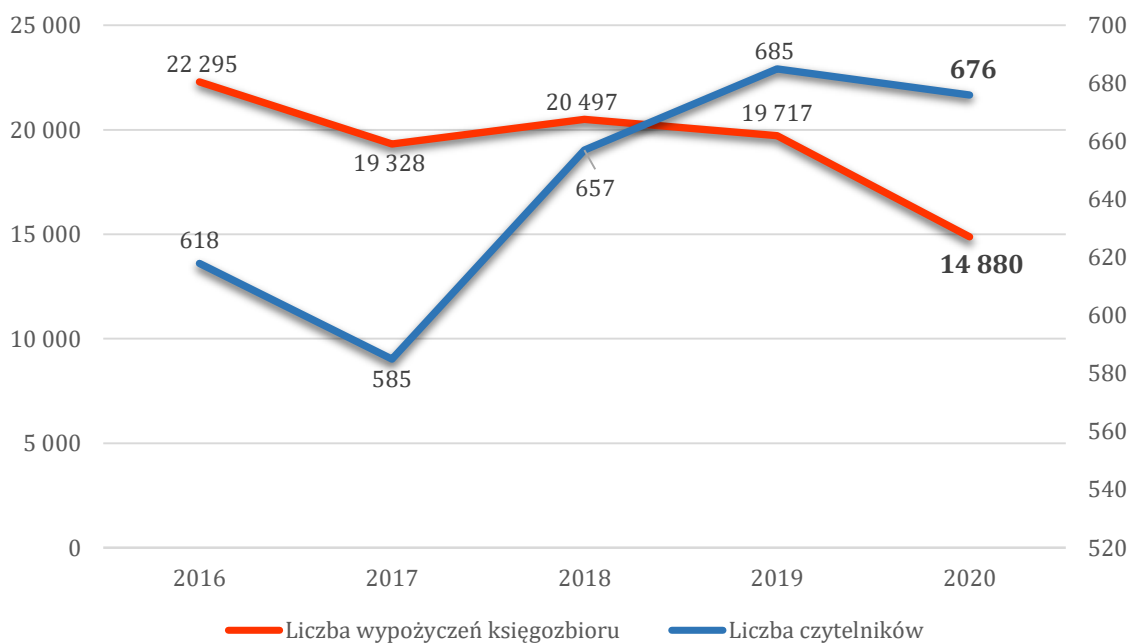

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Drugą instytucją, prowadzącą szeroką działalność w zakresie kultury jest Gminna Biblioteka Publiczna w Dzikowcu wraz z filiami w Mechowcu, Lipnicy i Wilczej Woli. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa.

Księgozbiór Biblioteki liczy 44 517 woluminów, z czego 20 676 woluminów stanowi literatura piękna dla dorosłych, 14 921 literatura piękna dla dzieci, 8 818 literatura niebeletrystyczna i 102 czasopisma oprawne. Liczba czytelników w 2020 roku wyniosła 676, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz - 14 880. W stosunku do roku 2016 nastąpił wzrost liczby czytelników przy jednoczesnym spadku liczby wypożyczeń księgozbioru. Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz na przestrzeni lat 2016-2020, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7 Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Dzikowiec w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zbiory w Bibliotece udostępniane są na miejscu oraz w formie wypożyczeń na zewnątrz i odbywa się w warunkach wolnego dostępu do półek. Od 2017 roku Biblioteka obsługuje czytelników w programie MAK +, który pozwala na kompleksowe objęcie wszystkich procesów bibliotecznych.

W zasobach Biblioteki znajduje się również 34 komputery, z których 24 jest dostępnych dla czytelników i wszystkie są podłączone do Internetu.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Sport

Sport w gminie Dzikowiec odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. Sfera sportu i rekreacji jest obszarem działań szkół podstawowych oraz wszelkich stowarzyszeń i związków powstałych na terenie gminy.

Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gmina Dzikowiec wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między innymi poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Na terenie gminy działają 3 kluby sportowe, rozpowszechniające gry zespołowe: piłkę nożną i piłkę ręczną:

- Klub Sportowy Dzikowiec;
- Klub Sportowy Kopcie;
- Uczniowski Klub Sportowy „Olszynka” Dzikowiec.

Dane na temat liczby sekcji, członków oraz trenerów i instruktorów w klubach sportowych, a także liczby osób ćwiczących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Dzikowiec w roku 2016 i 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Kluby sportowe			
Kluby	sztuka	3	3
Sekcje sportowe	sztuka	4	5
Członkowie	osoba	146	142
Trenerzy	osoba	2	5
Instruktorzy	osoba	4	1
Inne osoby prowadzące zajęcia	osoba	2	0
Ćwiczący			
ogółem	osoba	146	121
mężczyźni	osoba	106	89

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

kobiety	osoba	40	32
Ćwiczący do lat 18			
ogółem	osoba	106	76
chłopcy	osoba	66	49
dziewczęta	osoba	40	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejszyła się nieznacznie liczba osób ćwiczących (spadek o 17 %), w tym liczba ćwiczących do lat 18 (spadek o 28 %). Mężczyźni na koniec 2020 roku stanowili 73,5 % osób ćwiczących i wartość ta nie zmieniła się znacząco od 2016 r. (mężczyźni stanowili 72,6 % ogółu ćwiczących).

Gmina Dzikowiec posiada wiele obiektów i miejsc do uprawiania sportu oraz służących rekreacji i wypoczynkowi o zróżnicowanym standardzie technicznym. Na terenie gminy znajdują się 2 stadiony sportowe, będące siedzibą klubów sportowych w Dzikowcu i Kopciach, stadion żużlowy w Wilczej Woli, boiska sportowe i sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych w Dzikowcu, Kopciach, Lipnicy, Mechowcu, Spiach i Wilczej Woli o sztucznej nawierzchni. W październiku 2021 roku oddano do użytku również nowoczesny kompleks sportowy, składający się z boiska piłkarskiego i wielofunkcyjnego, tras biegowych, bieżni prostej oraz siłowni plenerowej.

3.7. Aktywność obywatelska mieszkańców

Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

Na terenie gminy Dzikowiec funkcjonuje 20 organizacji pozarządowych:

- 1) Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Dzikowiec „Nasza Szansa” w Dzikowcu;
- 2) Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Lipnica;
- 3) Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „Prymule” w Mechowcu;
- 4) Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Dzikowiec „Przystań” w Dzikowcu;
- 5) Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Spiach;
- 6) Klub Kobiet Aktywnych w Wilczej Woli;
- 7) Towarzystwo Przyjaciół Dzikowca;
- 8) Klub Sportowy Dzikowiec;
- 9) Klub Sportowy Kopcie;
- 10) Uczniowski Klub Sportowy „Olszynka” w Dzikowcu;

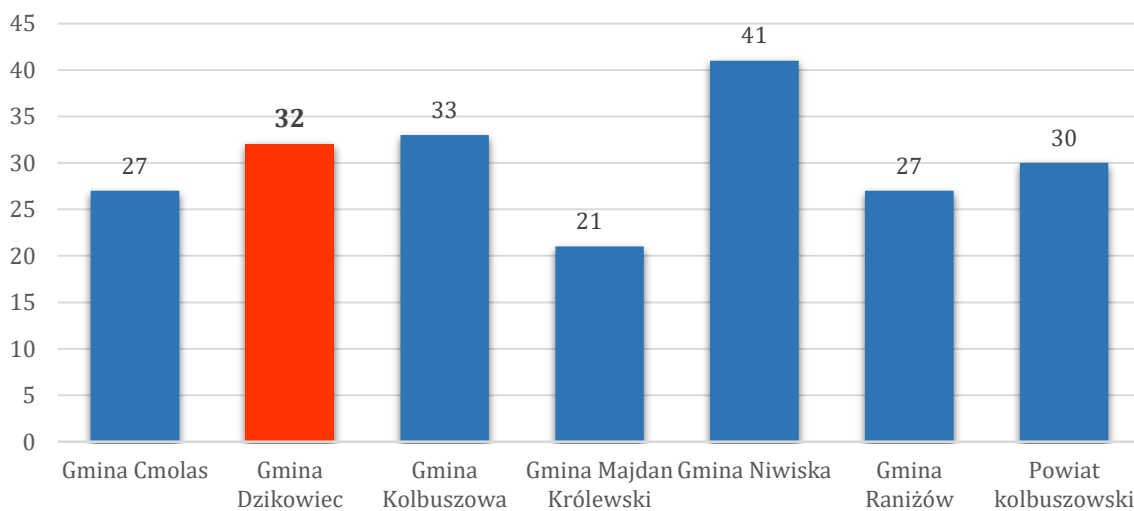
Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- 11) Ochotnicza Straż Pożarna w Dzikowcu;
- 12) Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Dzikowcu;
- 13) Ochotnicza Straż Pożarna w Mechowcu;
- 14) Ochotnicza Straż Pożarna w Kopciach;
- 15) Ochotnicza Straż Pożarna w Płazówce;
- 16) Ochotnicza Straż Pożarna w Lipnicy;
- 17) Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczej Woli;
- 18) Ochotnicza Straż Pożarna w Spiach;
- 19) Ochotnicza Straż Pożarna w Kijankach;
- 20) Fundacja Bławatek w Lipnicy.

Niemal połowę z funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych stanowią ochotnicze straże pożarne, które oprócz prowadzenia działalności przeciwpożarowej i ratowniczej, prowadzą również działalność kulturalną i oświatową. Kluby sportowe realizują cele z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu i promocji gminy Dzikowiec, z kolei pozostałe stowarzyszenia skupiają się na wspieraniu rozwoju gminy Dzikowiec, integracji jej mieszkańców, wspieraniu i budowaniu społeczeństwa obywatelskiego oraz prowadzeniu szerokiej działalności kulturowej na terenie gminy.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w gminie Dzikowiec w roku 2020 funkcjonowały 32 organizacje pozarządowe, co daje trzecie miejsce w powiecie. Najmniej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie Majdan Królewski, z kolei najwięcej w gminie Niwiska. Średnia dla powiatu kolbuszowskiego wyniosła wartość 30. Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu kolbuszowskiego według stanu na 2020 rok, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu kolbuszowskiego w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się również we frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2018-2020, tj. wybory samorządowe w 2018 roku, wybory do Parlamentu Europejskiego, wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 roku oraz wybory Prezydenta RP w 2020 r., można zauważyć, że na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego w gminie Dzikowiec występowała najniższa frekwencja, która była również poniżej średniej w powiecie kolbuszowskim (wyjątkiem były wybory samorządowe, gdzie niższa frekwencja była jedynie w gminie Majdan Królewski), co może świadczyć o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa. Frekwencję w gminie Dzikowiec w wyborach w latach 2018-2020 na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego w latach 2018-2020

Jednostka samorządu terytorialnego	Wybory samorządowe w 2018 r. - frekwencja	Wybory do PE w 2019 r. - frekwencja	Wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 - frekwencja	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/ II tura
Gmina Cmolas	48,31 %	43,92 %	57,64 %	62,54 %/65,26 %
Gmina Dzikowiec	46,18 %	37,13 %	49,34 %	54,13 %/58,11 %
Gmina Kolbuszowa	52,61 %	41,83 %	57,06 %	61,23 %/63,91 %
Gmina Majdan Królewski	40,12 %	41,35 %	52,78 %	59,84 %/62,82 %
Gmina Niwiska	49,97 %	41,59 %	56,26 %	62,57 %/64,94 %
Gmina Raniżów	56,61 %	45,13 %	58,23 %	65,18 %/66,64 %
Powiat kolbuszowski	49,61 %	41,89 %	55,71 %	61,02 %/63,72 %

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, www.pkw.gov.pl

3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie gminy i jej atrakcyjność turystyczna powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak i dla innych znajdujących się tam osób. Przez teren gminy prowadzi ruchliwa droga wojewódzka nr 875 relacji Mielec -

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Leżajsk, na której dochodzi do wielu wypadków drogowych, do tego istnieją zagrożenia związane z wypoczynkiem nad zalewem Maziarnia w Wilczej Woli, gdzie może dochodzić do występowania różnego rodzaju niebezpieczeństw, będących wynikiem np. spożywania substancji psychoaktywnych czy też alkoholu. Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Kolbuszowej oraz znajdujący się w jej strukturach organizacyjnych Posterunek Policji w Raniżowie.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców jest rozbudowana struktura Ochotniczej Straży Pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. W gminie Dzikowiec funkcjonuje 9 jednostek ochotniczej straży pożarnej:

- 1) Ochotnicza Straż Pożarna w Dzikowcu;
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Dzikowcu;
- 3) Ochotnicza Straż Pożarna w Mechowcu;
- 4) Ochotnicza Straż Pożarna w Kopciach;
- 5) Ochotnicza Straż Pożarna w Płazówce;
- 6) Ochotnicza Straż Pożarna w Lipnicy;
- 7) Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczej Woli;
- 8) Ochotnicza Straż Pożarna w Spiach;
- 9) Ochotnicza Straż Pożarna w Kijankach;

Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego włączone zostały OSP w Dzikowcu, Lipnicy i Wilczej Woli, dzięki czemu są wspomagane finansowo przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz mają możliwość pozyskiwania specjalistycznego sprzętu.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2020

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń		
	2018	2019	2020
Silne wiatry	5	11	7
Opady deszczu	2	42	9
Komunikacyjne	10	13	19
Medyczne	3	6	11
Inne	2	47	11

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Ogółem	22	119	57
--------	----	-----	----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 12 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Dzikowiec na przestrzeni lat 2018-2020

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń		
	2018	2019	2020
Pożary	11	20	19
Miejscowe zagrożenia	53	86	57
Fałszywe alarmy	1	1	2
Zdarzenia ogółem	65	107	78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, największa liczba zagrożeń oraz zdarzeń wystąpiła w 2019 roku. Można jednak zauważyć postępujący wzrost liczby zagrożeń komunikacyjnych, których liczba wyniosła w 2020 roku 19, która od 2018 roku wzrosła o 9.

Teren gminy Dzikowiec i powiatu kolbuszowskiego obejmuje swoim działaniem jednostka ratowniczo-gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kolbuszowej.

3.9. Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

Środowisko naturalne

Gmina Dzikowiec położona jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej, w znacznej części w obrębie mezoregionu Płaskowyżu Kolbuszowskiego oraz w mniejszej (północna część gminy) części mezoregionu Równiny Tarnobrzelskiej.

Położenie w obrębie dwóch mezoregionów wpływa na dwudzielność krajobrazową tego obszaru, która jest wynikiem zróżnicowania warunków naturalnych i sposobu zagospodarowania terenu. Południowa część gminy, położona w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego charakteryzuje się wyraźniej zarysowaną formą terenu, a na powierzchni występują gliny polodowcowe i piaski eoliczne. Tereny te są w większości użytkowane rolniczo i występuje tu większe zagęszczenie sieci osadniczej. Z kolei w północnej części gminy, która znajduje się w obrębie Równiny Tarnobrzelskiej i cechuje się występowaniem wydmy, piaszczystych równin, zagłębień bezodpływowych, większość obszaru obejmują tereny zalesione (bory sosonowe), a sieć osadnicza występuje wzdłuż rzek. Tereny leśne w gminie Dzikowiec stanowią ok. 40 % obszaru gminy, jednak w ostatnich zaobserwować można stopniowe powiększanie się powierzchni zalesionej wskutek tzw. sukcesji leśnej wtórnej na terenach użytkowanych w przeszłości rolniczo.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Podstawowym gatunkiem drzew w lasach jest sosna zwyczajna, która zajmuje ponad 70 % ogółu drzewostanu. Oprócz tego w mniejszych ilościach występuje również brzoza, dąb, buk, olcha, grab, jodła i świerk, natomiast w dolinach rzecznych i ich rozlewiskach także łęgi i olsy.

Ze względu na dobry stan czystości środowiska oraz naturalnego krajobrazu, obszar gminy cechuje duża bioróżnorodność. Kompleksy leśne gminy są ostoją dla wielu gatunków zwierząt, a doliny, starorzecza, rozlewiska, oczka wodne oraz stawy są miejscem występowania bogactwa roślin wodnych, ptaków i innych rzadkich gatunków zwierząt.

Mapa 4 Elementy środowiska przyrodniczego na terenie gminy Dzikowiec

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Gmina Dzikowiec leży w dorzeczu rzeki Łęg, będącej prawobrzeżnym dopływem Wisły. Do niej doprowadzają wodę Przyrwa, Zyzoga i Murynia wraz z siecią dopływów oraz potoki Olszynka

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

i Olszówka. Wysokie stany wód w tych ciekach wodnych występują po długotrwałych i obfitych opadach deszczu w miesiącach letnich oraz po roztopach, co powoduje wystąpienie wód z koryt i zalewanie terenów rolnych i użytków zielonych w dolinach.

Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - ✓ wału przecipowodziowego,
 - ✓ wału przeciwsztormowego,
 - ✓ budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są aktualizowane co 6 lat na podstawie art. 171 ust. 8 tejże ustawy. Obecnie obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, są mapy zaktualizowane w ramach II cyklu planistycznego. Dla terenu gminy Dzikowiec mapy zagrożenia powodziowego nie zostały opracowane.

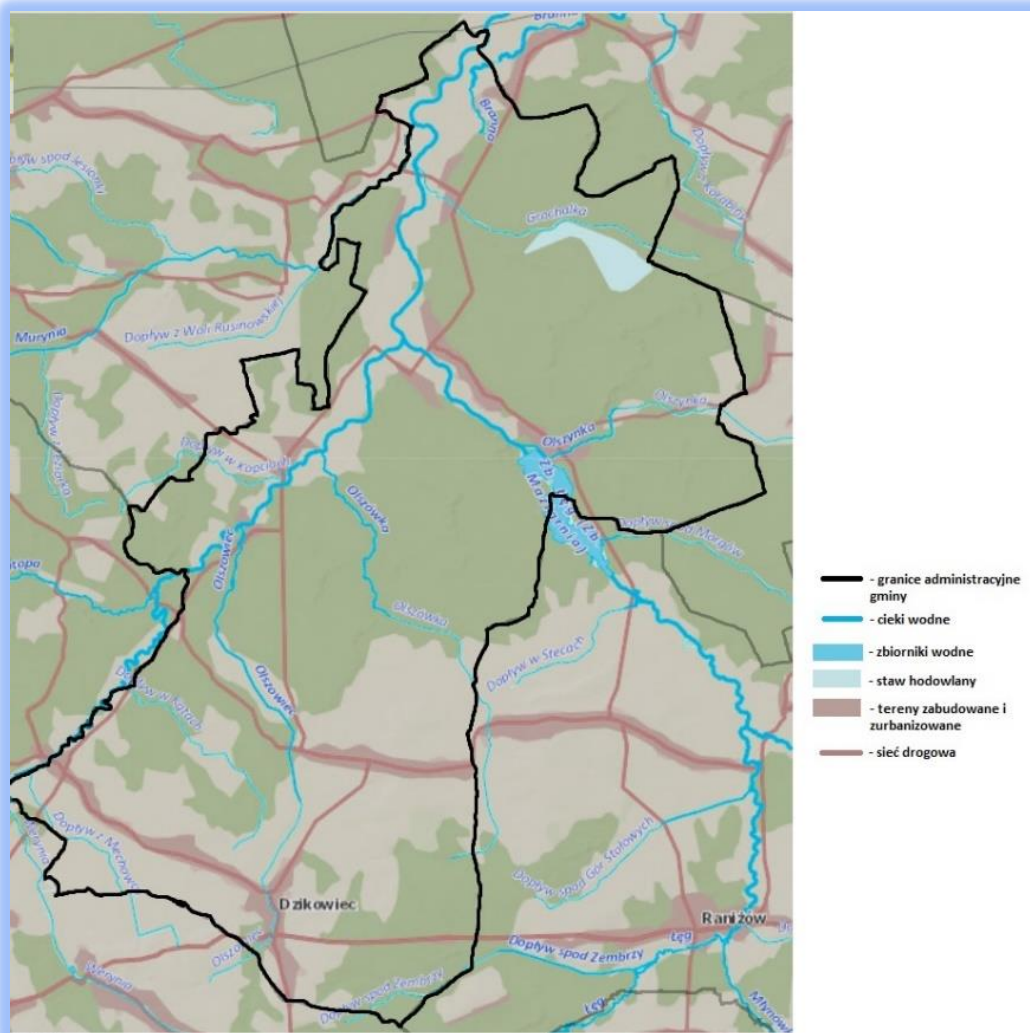
Na terenie gminy znajduje się również część zbiornika retencyjnego Maziarnia o powierzchni 160 ha, który jest wykorzystywany dla celów rolniczych oraz pełni funkcję irygacyjną i rekreacyjną. W miejscowości Wilcza Wola znajduje się zaporę o wysokości 8 m i długości 395 m, która poprzez tzw. jaz wodny reguluje poziom wody w rzece Łęg i w zbiorniku Maziarnia. Oprócz tego, w północnej części gminy znajduje się duży kompleks stawów hodowlanych w Wilczej Woli oraz wiele mniejszych zbiorników wód powierzchniowych, głównie w dnach starorzeczy oraz sztucznych, wykorzystywanych do hodowli ryb lub do hodowli ptactwa wodnego i pojenia bydła.

Sieć cieków i zbiorników wodnych na terenie gminy Dzikowiec przedstawia poniższa mapa.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Mapa 5 Sieć cieków i zbiorników wodnych na terenie gminy Dzikowiec

Źródło: <https://www.wody.isok.gov.pl>

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

W gminie Dzikowiec występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) Sokołowsko-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 2) Obszar Natura 2000 – Puszcza Sandomierska,
- 3) 7 użytków ekologicznych,
- 4) 6 pomników przyrody.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny, które są chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz oraz są wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

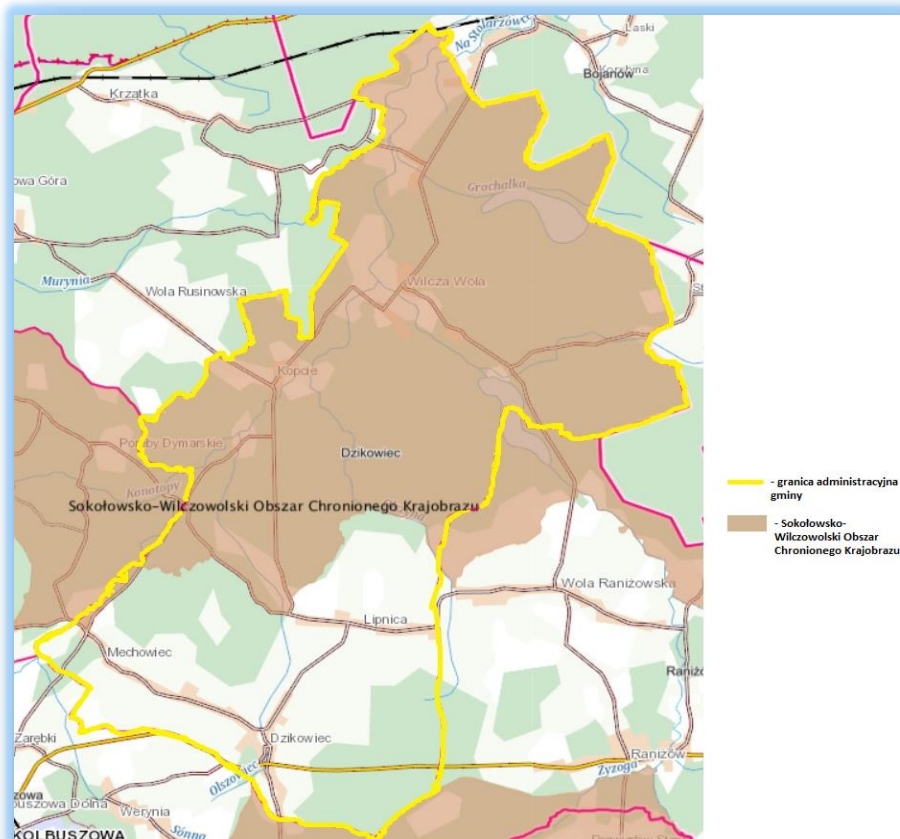
Sokołowsko-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje fragment Płaskowyżu Kolbuszowskiego o łącznej powierzchni 24 276 ha i charakteryzuje się krajobrazem rolniczo-leśnym. Na jego terenie występują bory mieszane, fragmenty grądów, buczyna karpacka, olsy, torfowiska wysokie, a nad potokami łągi i szuwały oczeretowo-trzcinowe.

Obszar gminy Dzikowiec objęty zasięgiem obszaru chronionego krajobrazu przedstawia poniższa mapa.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Mapa 6 Sokołowczo-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Dzikowiec

Źródło: www.geoportal.gov.pl

Obszar Natura 2000 – Puszcza Sandomierska jest obszarem specjalnej ochrony ptaków o powierzchni 129 116,6 ha. Swoim zasięgiem obejmuje lasy i tereny rolnicze, na których występują liczne tereny trawiaste, torfowiskowe oraz wrzosowiskowe, zlokalizowane pomiędzy dolinami Wisły i Sanu. Ostoja obejmuje swoim zasięgiem jeden z większych kompleksów leśnych na terenie kraju, w miejscu gdzie wcześniej znajdowała się Puszcza Sandomierska. Głównymi ciekami wodnymi się na tym terenie rzeki Łęg i Trześniówka, będące dopływami Wisły.

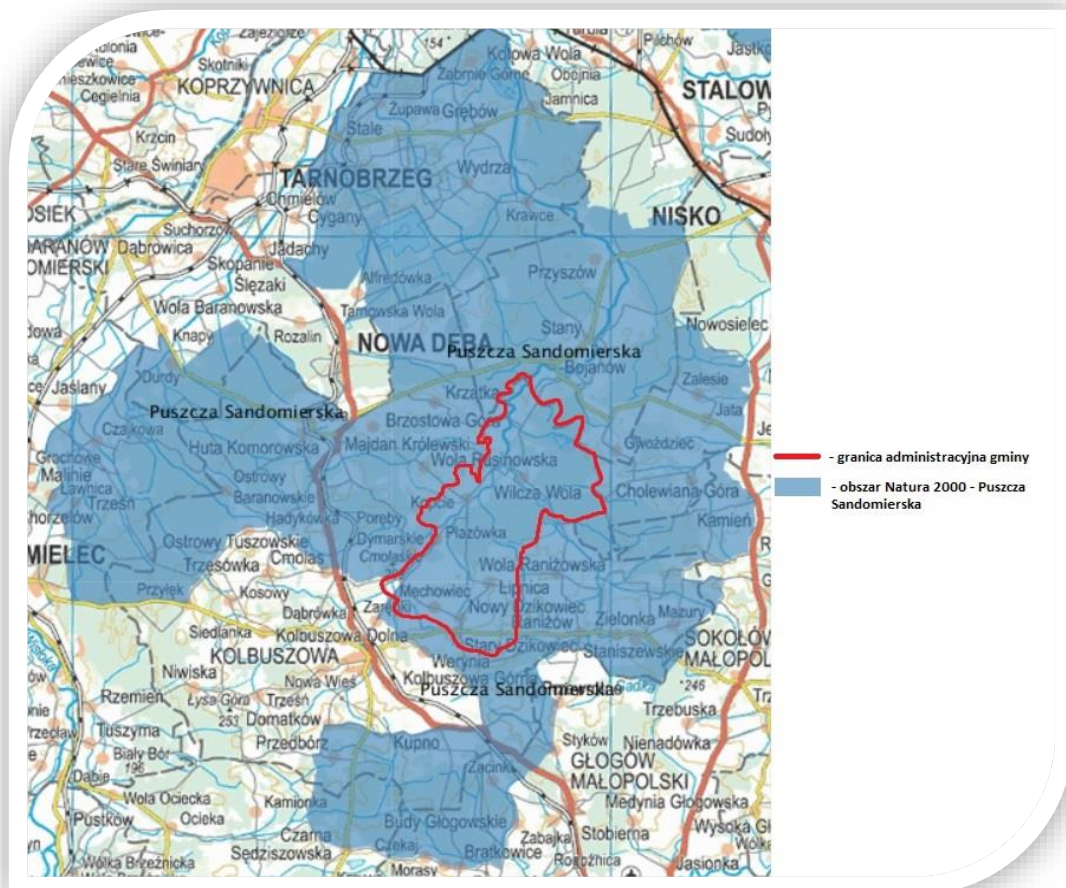
Puszcza Sandomierska stanowi ostoję dla wielu gatunków ptaków, które zostały wymienione w załączniku I dyrektywy ptasiej. Obszar ten jest szczególnie cenny z powodu dużej liczebności bociana czarnego i białego, kormorana, derkacza, kraski i podgorzałki.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Obszar Natura 2000 - Puszcza Sandomierska swoim zasięgiem obejmuje niemal całą powierzchnię gminy Dzikowiec, z wyjątkiem niewielkiego terenu w południowo-zachodniej części gminy (zachodnia część sołectwa Mechowiec), co zostało przedstawione na poniższej mapie.

Mapa 7 Zasięg obszaru Natura 2000 – Puszcza Sandomierska

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Dzikowiec

3.10. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja

Dziedzictwo kulturowe

Pierwsi osadnicy na terenie dzisiejszej gminy Dzikowiec pojawili się w pierwszej połowie XVI wieku, gdy obszar ten należał do wsi Wola Raniżowska. W 1559 roku ulokowana została wieś Lipnica przez Jędrzeja Konarzewskiego, natomiast w 1566 roku powstała wieś Wola Dzikowiec, której przywilej lokacyjny dawał mieszkańcom zwolnienie z opłaty czynszów i składania danin na 14 lat. Mimo to rozwój Dzikowca w pierwszych latach był dość powolny i napotykał liczne przeszkody, m. in. z powodu trudnych warunków terenowych wskutek występowania mokradeł,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

bagien i dużej lesistości terenu. W XVII wieku nastąpiło z kolei załamanie rozwoju wsi z powodu najazdu wojsk podczas rokoszu Zebrzydowskiego a następnie Potopu szwedzkiego.

Podczas rozbiorów w drugiej połowie XVIII wieku, tereny dzisiejszej gminy Dzikowiec weszły w skład Galicji pod rządami austriackimi. Tereny te były znane z zacofania gospodarczego, z tego względu w celu poprawy poziomu rolniczego przeprowadzono inicjatywę zasiedlenia tego obszaru i sprowadzono rodziny pochodzenia austriackiego i niemieckiego. Początkowo przybyła ludność żyła odrębnie od dotychczasowych mieszkańców tych terenów, jednak w pierwszej połowie XIX wieku uległa spolszczeniu, zawierając związki małżeńskie z mieszkańcami okolicznych wiosek. W 1833 roku Józef Błotnicki i Jan Piotrowski nabyli majątek, który składał się z Dzikowca, Kopci, Lipnicy, Płazówki, Rusinowa, Wildenthalu i Woli Rusinowskiej. Od nazwiska Błotnickiego nazwę wzięt wybudowany przez niego słynny dwór Błotnickich w Dzikowcu.

Do ważniejszych obiektów zabytkowych na terenie gminy zalicza się:

- zespół dworsko-parkowy w Dzikowcu wraz z parkiem krajobrazowym i stawem w sąsiedztwie którego znajduje się kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena;
- spichlerz dóbr królewskich ekonomii sandomierskiej;
- zespół kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja BPA w Dzikowcu, wraz z wystrojem i wyposażeniem, dzwonnica i kapliczkami w ogrodzeniu oraz zabytkową plebanią, w której została utworzona Izba Pamięci ks. Prałata Stanisława Sudoła;
- zespół kościoła parafialnego p.w. św. Michała Archanioła w Spiach wraz z dzwonnica;
- pozostałości zespołu dworsko-parkowego w Wilczej Woli.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Zdjęcie 1 Zespół dworsko-parkowy w Dzikowcu

Źródło: www.gminadzikowiec.pl

Zdjęcie 2 Kościół parafialny pw. św. Mikołaja BPA w Dzikowcu

Źródło: www.diecezjasandomierska.pl

Zdjęcie 3 Kościół parafialny p. w. św. Michała Archaniola w Spiach

Źródło: www.parafia-spie.pl

Turystyka i rekreacja

Ze względu na swoje położenie i walory przyrodniczo-krajobrazowe, gmina Dzikowiec dysponuje wysokim potencjałem rozwojowym, w szczególności w oparciu o turystykę. Podstawą dla niej są głównie zasoby leśne w środkowej i północno-wschodniej części gminy, naturalna roślinność oraz przede wszystkim Zalew Maziarnia w Wilczej Woli o powierzchni 160 ha. Dogodne warunki to uprawiania swojego hobby znajdą tu amatorzy wędkarstwa, żeglarstwa, windsurfingu, a zimą także bojerów. Oprócz tego przy zalewie funkcjonuje kąpielisko i boisko do siatkówki plażowej, a w najbliższej okolicy powstało dużo miejsc parkingowych, altanek i miejsc ogniskowych. Wokół zalewu utworzona została ścieżka edukacyjno-wypoczynkowa „Maziarnia”.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Zdjęcie 4 Widok Zalewu Maziarnia z lotu ptaka

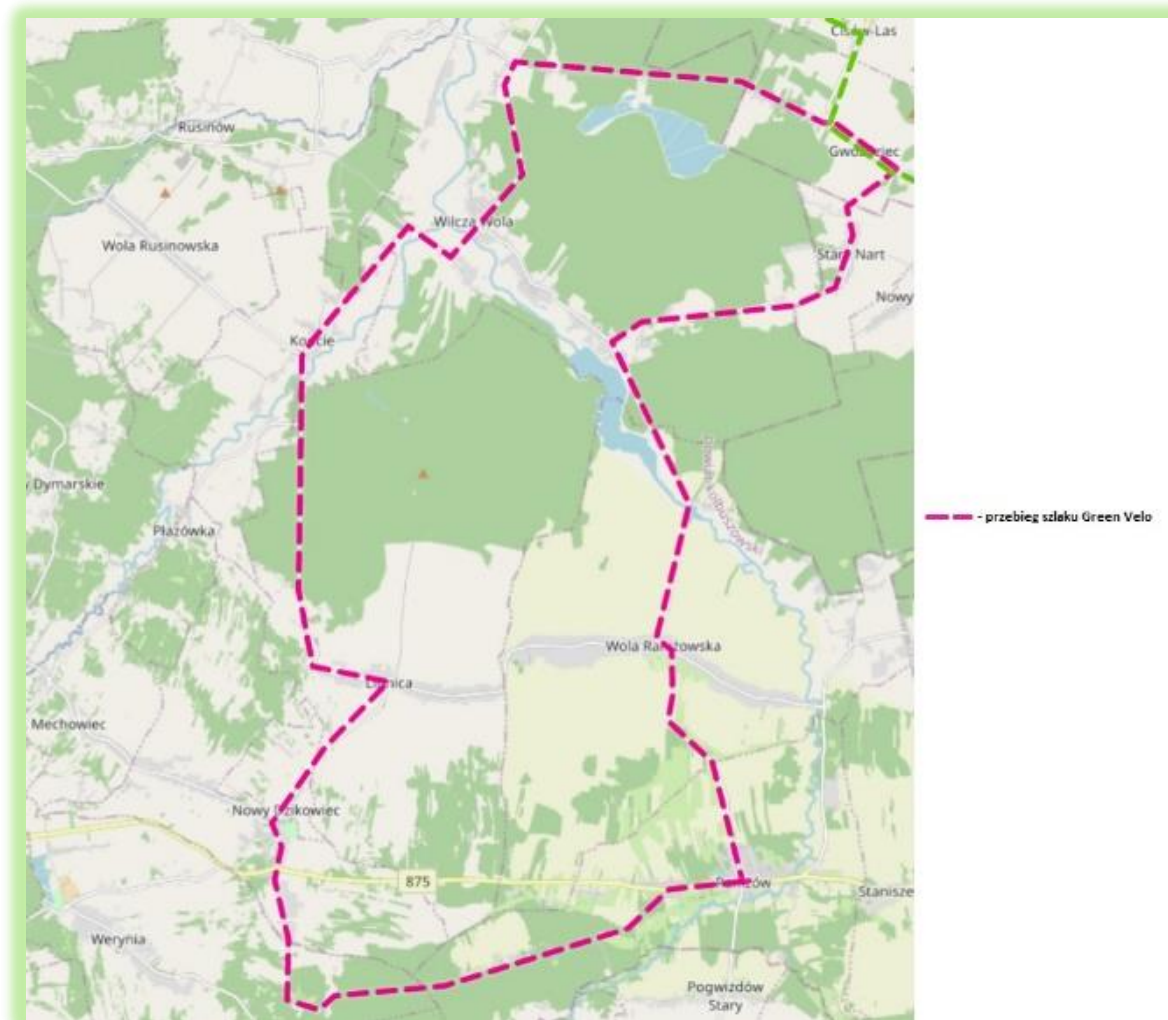
Źródło: www.gminadzikowiec.pl

W gminie Dzikowiec i w okolicach znajduje się wiele tras, na których można uprawiać turystykę pieszą i rowerową oraz spędzać czas rekreacyjnie. Jeśli chodzi o turystykę pieszą to na terenie gminy istnieje wspomniana powyżej ścieżka edukacyjno-wypoczynkowa Maziarnia o długości 3,5 km, która przebiega wzdłuż zalewu we wsi Wilcza Wola, natomiast w okolicy wsi Płazówka przebiega ścieżka edukacyjna „Dymarka”, mająca swój początek we wsi Poręby Dymarskie w gminie Cmolas i składająca się z trzech pętli o łącznej długości 25 km.

Dużym zainteresowaniem cieszy się również turystyka rowerowa, a obiektem przyciągającym uwagę turystów jest przede wszystkim Zalew Maziarnia. Przez teren gminy przebiega także Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo – „W sercu Puszczy Sandomierskiej”, rozpoczynający się w Raniżowie i biegnący następnie wzdłuż Zalewu Maziarnia w stronę miejscowości Gwoździec i dalej przez Spie, Wilczą Wolę, Kopcie, Lipnicę, Nowy Dzikowiec oraz Zembrzę z powrotem do Raniżowa. Całkowita długość szlaku wynosi 53,7 km i charakteryzuje się walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Przebieg szlaku przedstawia poniższa mapa.

Mapa 8 Przebieg szlaku rowerowego „W sercu Puszczy Sandomierskiej”

Źródło: www.greenvelo.pl

Z punktu widzenia rozwoju turystyki niezwykle istotne znaczenie ma stan bazy noclegowej. Ze względu na swoje położenie, walory krajobrazowe, a także możliwość wypoczynku nad zalewem Maziarnia, na terenie gminy nie brakuje ofert skorzystania z obiektów noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych. Najwięcej miejsc noclegowych dostępnych jest w miejscowości Wilcza Wola, ze względu na otoczenie lasów i bliskość zalewu, ale oferty można znaleźć również w miejscowościach Lipnica i Dzikowiec.

Oferta turystyczna gminy Dzikowiec pod względem walorów krajobrazowych, przyrodniczych, architektonicznych oraz przede wszystkim rekreacyjnych jest szczególnie istotna w dobie wzrastającego popytu na ekologię, eko i agroturystykę. Wskazuje na to duży potencjał rozwojowy w tej dziedzinie gospodarki, mogący w istotny sposób uzupełniać obecne dochody mieszkańców. Wskazane jest stworzenie innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej dążącej do wykreowania marki gminy wykorzystującej duży potencjał do uprawiania turystyki kulturowej,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

aktywnej i rekreacyjnej. Istotny jest również dalszy rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, a także bazy noclegowej i gastronomicznej w okolicy Zalewu Maziarnia, który może stać się wizytówką regionu.

3.11. Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Dzikowiec określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dzikowiec przyjęte uchwałą Rady Gminy Nr XXXXIII/244/2002 z dnia 18 lutego 2002 r. z późn. zm. Do chwili obecnej nastąpiły cztery zmiany studium.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany, jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Zgodnie z danymi GUS z 2020 r. na terenie gminy Dzikowiec obowiązuje 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z tego trzy plany zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 41 ha, co stanowi 0,3 % całkowitej powierzchni gminy.

Optymalnym rozwiązaniem w kształtowaniu polityki przestrzennej gminy byłoby uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich terenów zurbanizowanych gminy Dzikowiec. Jednak w obecnej sytuacji ekonomicznej gminy oraz obowiązujących przepisów prawnych dot. ochrony przyrody, jest to rozwiązanie trudne i czasochłonne w realizacji.

Ze względu na mały odsetek terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2020 r. wydanych zostało 49 decyzji o warunkach zabudowy oraz 9 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2016-2020

Rodzaj decyzji	2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	10	13	8	12	9
Decyzje o warunkach zabudowy, w tym:	29	30	42	60	49
- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	22	27	36	47	34
- decyzje dotyczące zabudowy usługowej	5	0	0	1	2
- decyzje dotyczące innej zabudowy	2	3	6	12	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL oraz danych Urzędu Gminy Dzikowiec

3.12. Infrastruktura komunikacyjna i transport publiczny

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będący elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Przez obszar gminy Dzikowiec przebiega odcinek drogi wojewódzkiej nr 875 Mielec – Leżajsk o długości 4,9 km, która łączy się w Kolbuszowej z drogą krajową nr 9 Radom – Rzeszów. Jednak podstawą komunikacji w gminie Dzikowiec są drogi powiatowe (o łącznej długości na terenie gminy - 47,7 km) oraz gminne (o łącznej długości 98,78 km). Oprócz tego, na terenie gminy znajdują się również drogi wewnętrzne (osiedlowe) oraz drogi rolnicze, służące dojazdowi do pól.

Drogi gminne są utrzymywane poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę. Najwięcej trudności sprawia utrzymanie dróg o nawierzchni żwirowej oraz tłuczniowej, na których często na wskutek niesprzyjających powstają liczne wyboje i koleiny, co daje konieczność kolejnych remontów. W miarę posiadanych środków finansowych na drogach gminnych są wykonywane nawierzchnie asfaltowe. W latach 2018-2020 położono nawierzchnię asfaltową na ponad 6,5 km długości dróg gminnych. Na bieżąco są również remontowane drogi dojazdowe do pól.

Na terenie gminy znajdują się również 3 przeprawy mostowe:

- w miejscowości Kopcie na potoku Olszówka – most o konstrukcji żelbetowej – płyta monolityczna;
- w miejscowości Wilcza Wola na rzece Łęg – most o długości 29,4 mb o konstrukcji: dźwigary – stalowe belki walcowane, podkład drewniany;
- w miejscowości Spie na rzece Łęg – most o długości 44,5 mb o konstrukcji: dźwigary – stalowe belki walcowane, podkład drewniany.

Niekorzystną cechą istniejącego układu komunikacyjnego w gminie Dzikowiec jest brak podziału przestrzeni drogowej dla jej uczestników ruchu. Ten problem w szczególności dotyczy rowerzystów i pieszych, którzy z braku wydzielonych chodników i ścieżek rowerowych poruszają

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

się po jezdni. Istniejące już chodniki wymagają uzupełnienia i rozwoju w kierunku rozbudowy. Niewielka część dróg gminnych o niskim natężeniu ruchu spełnia techniczne warunki ciągów pieszo – jezdnych.

Potrzeby mieszkańców gminy Dzikowiec w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpieczane są przez prywatnych przewoźników, obsługujących mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz zapewniających ich połączenie z miejscowością Dzikowiec oraz miastem Kolbuszowa. Komunikacja ta zaspokaja większość potrzeb mieszkańców, nie jest to jednak idealne rozwiązanie, satysfakcjonujące wszystkich użytkowników komunikacji autobusowej.

3.13. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo

Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z podstawowych zadań własnych gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Gmina powinna posiadać własny zasób mieszkaniowy, który powinien być zarządzany w taki sposób, żeby potrzeby rodzin mających dochody niepozwalające na zakup własnego mieszkania zostały zaspokojone. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Dzikowiec, na terenie gminy w chwili obecnej nie znajdują lokale stanowiące gminny zasób mieszkaniowy.

Według danych GUS z 2019 roku, na terenie gminy Dzikowiec znajdowało się 1 651 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 161 213 m², a w odniesieniu do roku 2016 ich liczba wzrosła o 43. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie w roku 2016 i 2019 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było dostępnych danych z 2020 roku.

Tabela 13 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Dzikowiec

Zasoby mieszkaniowe	Jednostka miary	2016	2019
Mieszkania	szt.	1 608	1 651
Izby	szt.	6 641	6 884
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	155 705	161 213
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	96,8	97,6
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	23,9	24,9

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	246,9	254,6
--------------------------------	---	-------	-------

Źródło Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gminy do urządzeń techniczno – sanitarnych. Od roku 2016 do końca 2019, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej, wyposażonych w ustęp spłukiwany oraz łazienkę wzrosła o 43, posiadających centralne ogrzewanie wzrosła o 44, a dostęp do gazu z sieci uzyskały 33 mieszkania.

Tabela 14 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne

Wyszczególnienie	2016		2019	
	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań
Wodociąg	1 453	90,4	1 496	90,6
Ustęp spłukiwany	1 288	80,1	1 331	80,6
Łazienka	1 226	76,2	1 269	76,9
Centralne ogrzewanie	959	59,6	1 003	60,8
Gaz sieciowy	578	35,9	611	37,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Budownictwo

W latach 2016 - 2020 na terenie gminy Dzikowiec oddano łącznie do użytkowania 103 budynki - 65 budynków mieszkalnych oraz 38 budynków niemieszkalnych. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2016 – 2020. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych oraz rozbudowywanych.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 15 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe						
Oddane mieszkania ogółem	szt.	6	24	12	7	16
Ilość izb ogółem	szt.	34	139	64	38	93
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	850	3 098	1 564	815	2 150

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obok budownictwa mieszkalnego, na terenie gminy powstają także budynki niemieszkalne, których w okresie ostatnich 5 lat powstało 38. Podstawowe informacje o oddanych do użytkowania nowych budynkach niemieszkalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki handlowo-usługowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	0	0	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	234	0	0	0	228
Kubatura ogółem	m ³	1 200	0	0	0	1 272
Budynki garaży						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	7	2	2	2
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	41	399	86	110	85
Kubatura ogółem	m ³	220	1 923	510	682	411
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe						

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Oddane budynki ogółem	szt.	0	1	1	0	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	99	236	0	1 859
Kubatura ogółem	m ³	0	552	976	0	13 856
Ogólnodostępne obiekty kulturalne						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	838	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	3 368	0
Budynki szkół i instytucji badawczych						
Oddane budynki ogółem	0	0	0	1	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	0	0	0	303	0	0
Kubatura ogółem	0	0	0	1 346	0	0
Budynki gospodarstw rolnych						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	3	1	2	3
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	82	188	47	251	1 461
Kubatura ogółem	m ³	335	1 111	241	1 217	10 462
Budynki niemieszkalne, gdzie indziej niewymienione						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	0	2	4
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	40	0	0	122	220
Kubatura ogółem	m ³	220	0	0	449	971

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

RAZEM						
Oddane budynki ogółem	szt.	4	11	5	7	11
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	397	686	672	1 321	3 853
Kubatura ogółem	m ³	1 975	3 586	3 073	5 716	26 972

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.14. Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gminy Dzikowiec realizowane są przez Zakład Usług Komunalnych w Dzikowcu, będący samorządowym zakładem budżetowym. Celem działalności Zakładu jest realizacja zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludność oraz zbiorowego odprowadzania ścieków. Siecią wodociągową objęte są wszystkie miejscowości gminy, natomiast woda zakupiona jest w Zakładzie Produkcji Wody w Cmolasie i rozprowadzana za pomocą pięciu przepompowni wody, które znajdują się w miejscowościach: Mechowiec, Dzikowiec, Płazówce, Lipnicy i Wilczej Woli.

Według danych GUS z 2020 roku, do sieci wodociągowej podłączone jest 100 % budynków mieszkalnych z obszaru gminy Dzikowiec, natomiast z sieci korzystało 94,6 % ogółu mieszkańców gminy. Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2017 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	81,9	82,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 515	1 575
Awarie sieci wodociągowej	szt.	34	9
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	103,5	127,0

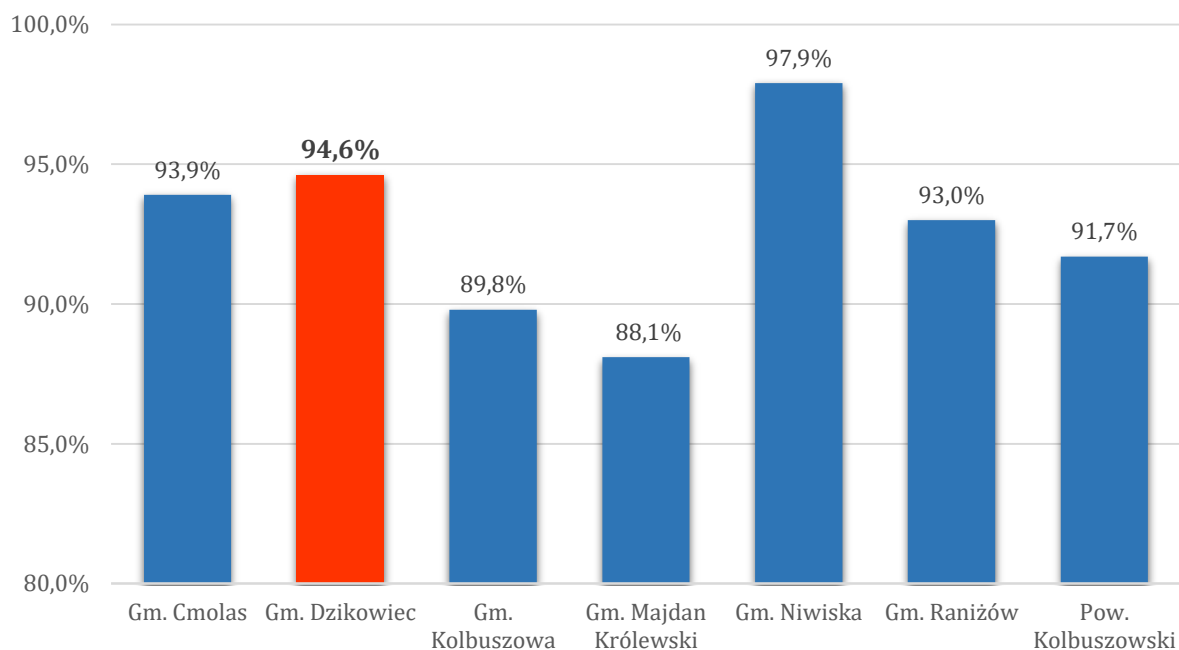
Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	16,1	18,1
--	----	------	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Korzystnie pod względem ilości osób korzystających z sieci wodociągowej, gmina Dzikowiec wypada na tle pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego. Powiat kolbuszowski jest generalnie dobrze zwodociągowany – na poziomie 91,7 % korzystających w stosunku do ogółu ludności. Najmniejsza wartość w tej kwestii występuje w gminie Majdan Królewski – 88,1 %, natomiast gmina Dzikowiec znajduje się na drugim miejscu w powiecie, ustępując jedynie najlepiej zwodociągowanej gminie Niwiska (97,9 % korzystających w ludności ogółem).

Wykres 9 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu kolbuszowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć kanalizacyjna

W gminie Dzikowiec działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, tak samo jak w przypadku zaopatrzenia w wodę, prowadzi Zakład Usług Komunalnych w Dzikowcu. Na terenie gminy działają dwie oczyszczalnie ścieków:

- 1) Oczyszczalnia ścieków w Dzikowcu,
- 2) Oczyszczalnia ścieków w Wilczej Woli.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wskazane oczyszczalnie obsługują miejscowości Dzikowiec, Nowy Dzikowiec, Mechowiec, Lipnica, Kopcie oraz Wilczą Wolę, w obrębie wyznaczonej w 2020 r. aglomeracji Wilcza Wola. Oprócz tego na terenie gminy funkcjonują 42 przepompownie sieciowe oraz 9 przepompowni przydomowych.

Według danych GUS, w 2020 roku gospodarstwa domowe oraz jednostki gospodarki odprowadziły gminną siecią kanalizacyjną 106,0 dam³ ścieków, a w stosunku do roku 2017 ilość odprowadzonych ścieków wzrosła o 11,2 dam³. Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w roku 2017 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w gminie Dzikowiec

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2020
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	108,8	109,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 115	1 163
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	85	65
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	94,8	106
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	os.	4 406	4 447

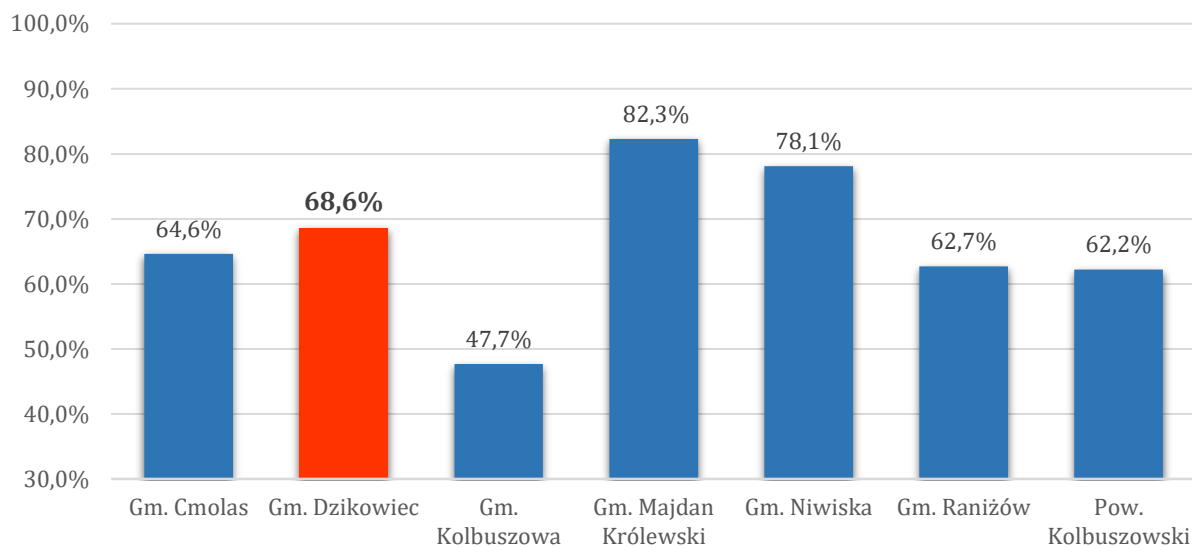
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W 2020 roku zgodnie z danymi GUS, z sieci kanalizacyjnej korzystało 4 447 mieszkańców gminy Dzikowiec, tj. 68,6 % ogółu ludności, z kolei do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 70,9 % budynków mieszkalnych. W powiecie kolbuszowskim, gmina Dzikowiec pod względem ilości osób korzystających z sieci kanalizacyjnej znajduje się na 3 miejscu, a większą wartość w tej kwestii posiadają gminy Majdan Królewski i Niwiska.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 10 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu kolbuszowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny staje się najwygodniejszym nośnikiem energii dla ludzkości. Jego zalety powodują, że od wielu lat trwa na świecie dynamiczny rozwój gazownictwa. Decydują o tym także względy ekonomiczne i ekologiczne (surowiec ten jest bardziej przyjazny dla środowiska naturalnego).

Według danych GUS z 2020 roku, odbiorcami gazu było 688 gospodarstw domowych, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 2 676 osób, tj. 41,3 % ogółu mieszkańców gminy. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Dzikowiec w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Dzikowiec

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Długość czynnej sieci gazowej	m	98 454	92 113
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	1 226	1 266
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	1 173	1 203

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

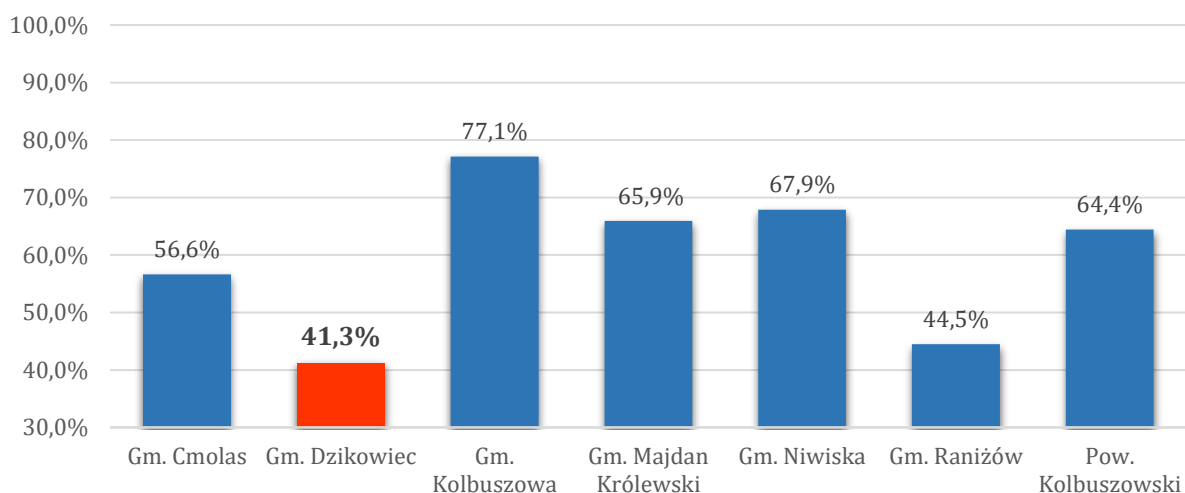
Liczba odbiorców gazu	gosp.	610	688
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	286	349
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	2 471	2 676
Zużycie gazu	MWh	2 544,1	3 436,0
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	1 463,3	2 169,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na przestrzeni lat 2016-2020 zwiększyła się liczba odbiorców gazu, w tym również liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem. Może to świadczyć o zwiększeniu świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie wyboru źródeł ciepła niemających negatywnego wpływu na środowisko. Wciąż jest to jednak mały odsetek mieszkańców i konieczne jest podjęcie działań w tej kwestii.

W gminie Dzikowiec występuje najniższy poziom gazyfikacji spośród pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego, kształtujący się według danych GUS z 2020 r. na poziomie 41,3 %. Dla porównania, poziom gazyfikacji w powiecie kolbuszowskim jest na poziomie 64,4 %, natomiast całego województwa podkarpackiego – 72,7 %. Korzystających z sieci gazowej w % ogółu mieszkańców w podziale na poszczególne gminy powiatu kolbuszowskiego na koniec 2020 roku, przedstawia poniższa tabela.

Wykres 11 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu kolbuszowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 poz. 888 z późn. zm.), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gminy. Gmina jest zobowiązana do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

W 2020 roku odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych zajmowała się firma P.H.U. „Zieliński” Zbigniew Zieliński, ul. Klasztorna 27A, 26-035 Raków, zgodnie z zawartą umową przetargową. Z kolei nieruchomości niezamieszkałe, na których powstają odpady wskutek prowadzenia działalności gospodarczej, zobowiązani są do zawarcia indywidualnej umowy z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej. Na terenie gminy funkcjonują również dwa punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w miejscowościach Nowy Dzikowiec i Wilcza Wola.

Na podstawie złożonych przez mieszkańców deklaracji do Urzędu Gminy Dzikowiec, według danych na dzień 31.12.2020 r. ilość gospodarstw zamieszkałych wynosiła 1346, zamieszkałych przez 4067 mieszkańców.

W 2020 roku z terenu gminy Dzikowiec odebrano 457,64 Mg odpadów zmieszanych (66,93 % odpadów ogółem) oraz 226,07 Mg odpadów selektywnych (33,07 %). W porównaniu do roku 2016 ilość odpadów zmieszanych zwiększyła się o 130,18 Mg, natomiast ilość odpadów zebranych selektywnie o 91,04. Wskazane dane zostały przedstawione w poniższej tabeli oraz wykresie.

Tabela 20 Masa odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Dzikowiec w latach 2017-2020

Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów (w Mg)			
	2017	2018	2019	2020
Zmieszane odpady komunalne	327,46	359,98	428,20	457,64
Opakowania z tworzyw sztucznych	15,94	20,48	68,51	9,20
Zmieszane odpady opakowaniowe	51,18	40,94	11,88	69,50
Opakowania z papieru i tektury	6,50	1,30	14,70	5,19
Opakowania ze szkła	61,40	129,69	72,52	83,06

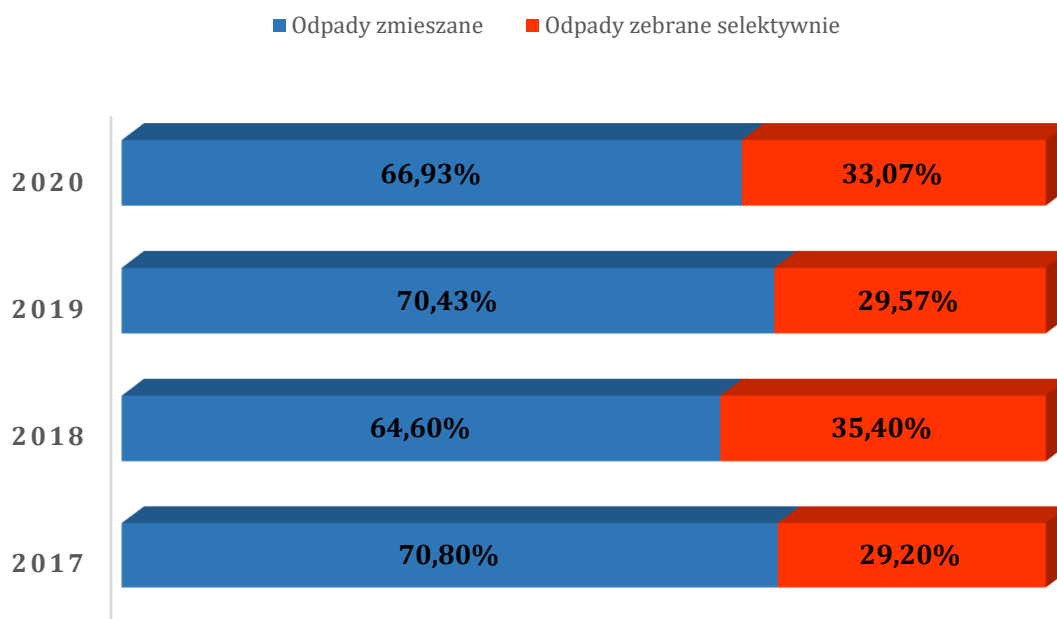
Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Opady wielogabarytowe	0,00	0,00	6,32	51,10
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0,00	4,80	4,56	8,02
Baterie i akumulatory niebezpieczne	0,01	0,04	0,00	0,00
Odpady ulegające biodegradacji	0,00	0,00	1,28	0,00
Razem	462,49	557,23	607,97	683,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Relację odpadów zmieszanych oraz odpadów zebranych w sposób selektywny w latach 2017-2020 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Dzikowiec w latach 2017-2020 w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych danych, w gminie Dzikowiec stosunek odpadów zebranych selektywnie do odpadów zmieszanych niesegregowanych nie wypada korzystnie. Problemem jest występowanie wciąż sporych ilości odpadów zmieszanych w zebranych odpadach ogółem oraz ryzyko nieosiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia niektórych frakcji odpadów.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Na terenie gminy Dzikowiec występują również odpady w postaci wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z danymi zawartymi w Bazie Azbestowej, na obszarze gminy zinwentaryzowano 2 577 620 kg tych wyrobów. Gmina na bieżąco, w miarę posiadanych środków finansowych podejmuje działania w celu usunięcia wyrobów zawierających azbest, korzystając ze wsparcia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W latach 2019-2020 wskutek podjętych działań usunięto 225,17 kg wyrobów.

3.15. Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gminy Dzikowiec, można zauważyć spadek na koniec 2020 roku w odniesieniu do 2016 roku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym – grupa mieszkańców w wieku do lat 17 zmniejszyła się o 48 osób. Najliczniejszą grupę w dalszym ciągu stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (64,63 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 56 osób, natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 70 osób. Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie powiatu kolbuszowskiego - postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie miasta jak i powiatu niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkować postępującym starzeniem się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

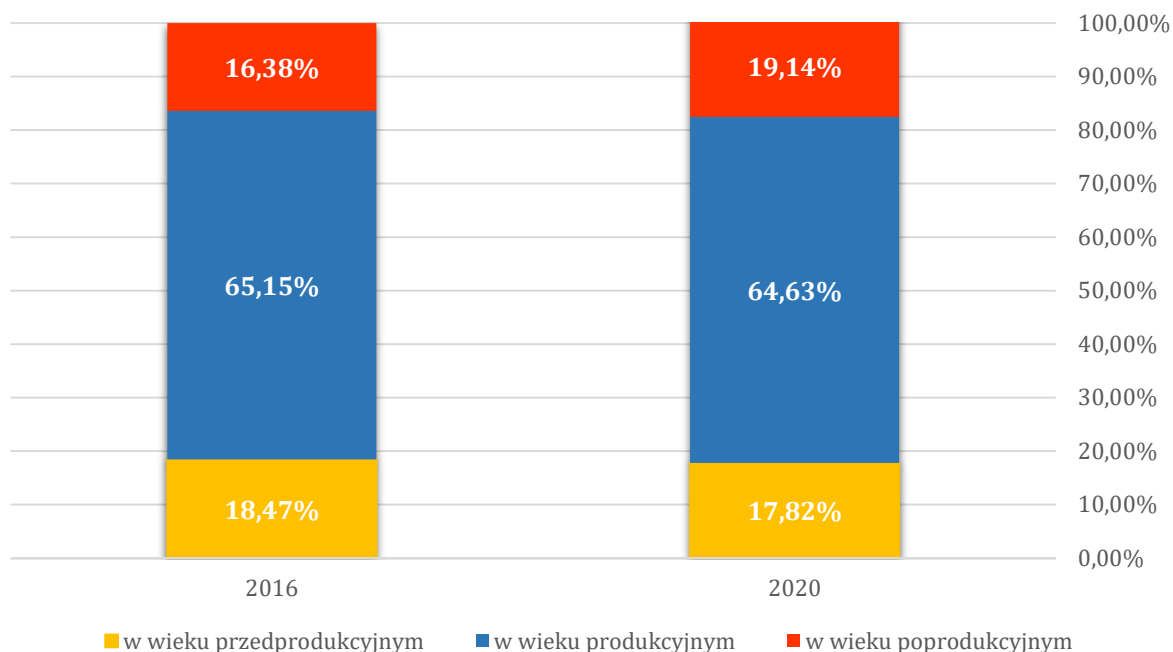
Tabela 21 Struktura ludności gminy Dzikowiec wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 oraz 2020

Grupa ludności	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Ilość osób	1 203	1 155	4 244	4 188	1 067	1 137
Udział % w ludności ogółem	18,47	17,82	65,15	64,63	16,38	17,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 13 Struktura ludności gminy Dzikowiec według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 i 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na to, że gmina Dzikowiec jest gminą typowo wiejską, część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność rolniczą z wykorzystaniem miejscowych zasobów. Jednak znaczna liczba mieszkańców pozostaje w zatrudnieniu poza rolnictwem, w tym w miejscowych zakładach pracy. Największym pracodawcą na terenie gminy jest Urząd Gminy Dzikowiec wraz z gminnymi jednostkami organizacyjnymi, takimi jak m. in. placówki oświatowe, Zakład Usług Komunalnych oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Innymi zakładami pracy dającymi możliwość zatrudnienia są m. in. Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Dzikowcu, stacje paliw w Dzikowcu i Wilczej Woli, tartak w Wilczej Woli, sklepy spożywczo-przemysłowe w poszczególnych miejscowościach oraz lokale gastronomiczne.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Dzikowiec, można zauważyć wzrost liczby osób pracujących (o 25) w 2020 roku w stosunku do roku 2016. Tendencja wzrostowa w tej kwestii miała miejsce w latach 2016-2019, natomiast w 2020 roku nastąpił spadek liczby osób pracujących w stosunku do roku poprzedniego. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 22 Pracujący na terenie Dzikowiec w latach 2016 - 2020

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności
2016	287	210	77	44
2017	295	209	86	45
2018	304	218	86	47
2019	346	250	96	53
2020	312	235	77	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Bezrobocie

Duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gminy Dzikowiec ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2020 roku według danych GUS wyniósł 4,6 %, notując spadek w porównaniu z 2016 rokiem o 1,5 %. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dzikowiec na tle powiatu kolbuszowskiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

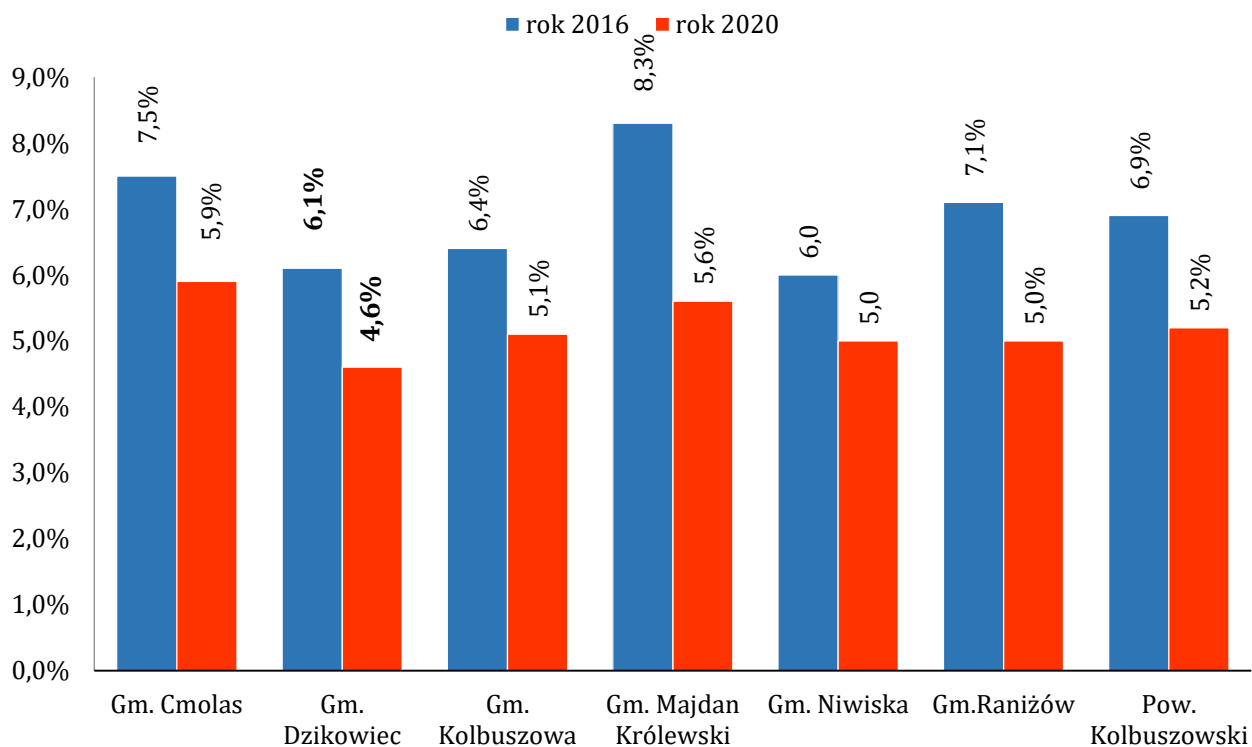
Tabela 23 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Dzikowiec w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu kolbuszowskiego według płci

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		Mężczyźni	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Gmina Dzikowiec	6,1	4,6	6,5	5,2	5,7	4,1
Powiat kolbuszowski	6,9	5,2	7,4	6,0	6,4	4,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 14 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Dzikowiec w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin i powiatu kolbuszowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle powiatu kolbuszowskiego, gmina Dzikowiec posiada najmniejszy odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Może to świadczyć o dobrej sytuacji gospodarczej na terenie gminy i braku problemu w kwestii zapewnienia możliwości zatrudnienia. Biorąc jednak pod uwagę dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Dzikowiec, można wysunąć wniosek, że większość osób znajduje zatrudnienie w sąsiednich gminach oraz przede wszystkim w miastach Kolbuszowa i Nowa Dęba. Niemniej ważnym zagadnieniem jest zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Według danych GUS, na koniec 2020 roku zarejestrowanych było 194 bezrobotnych mieszkańców gminy Dzikowiec, w tym 101 kobiet (52,1 % ogółu bezrobotnych). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 110 mieszkańców (56,7 %) to osoby długotrwale bezrobotne. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 24 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Dzikowiec w latach 2016 - 2020

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym do 30 roku życia	W tym powyżej 50 roku życia	Osoby długotrwale bezrobotne
2016	258	127	89	59	153
2017	240	120	79	49	128
2018	206	101	82	44	102
2019	207	99	90	45	96
2020	194	101	67	41	110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według stanu na koniec 2020 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat - 86 osób, tj. 44,33 % ogółu bezrobotnych, natomiast bezrobotni w wieku do 30 lat, stanowili 34,54 % ogółu.

3.16. Gospodarka i rolnictwo

Gospodarka

W ostatnich latach zarówno w gminie Dzikowiec, jak i w innych gminach powiatu kolbuszowskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy na koniec 2020 roku działało 289 podmioty gospodarki narodowej, co klasuje ją na ostatnim miejscu w powiecie kolbuszowskim. Od 2016 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 48, tj. o 19,92 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu kolbuszowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego

Jednostka terytorialna	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2016	2020	Wzrost/ spadek w %	2016	2020	2016	2020
Gmina Cmolas	369	455	23,31	16	11	352	442

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Gmina Dzikowiec	241	289	19,92	18	18	223	271
Gmina Kolbuszowa	1 950	2 182	11,90	63	54	1 881	2 120
Gmina Majdan Królewski	466	581	24,68	14	13	449	565
Gmina Niwiska	337	391	16,02	14	13	323	378
Gmina Raniszów	359	421	17,27	22	20	335	398
Powiat kolbuszowski	3 722	4 319	16,04	147	129	3 563	4 174

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy dotyczy wyłącznie sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2016 – 2020 wzrosła o 48 i wyniosła na koniec 2020 roku 271, z czego 224 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (183 w 2016 roku). Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego powiatu kolbuszowskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tą liczbę odnotowały gmina Kolbuszowa (wzrost o 239 podmiotów) oraz gmina Majdan Królewski (wzrost o 116).

Tabela 26 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Dzikowiec

Rodzaje podmiotów		2016	2020
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	14
	Pozostałe formy prawne	4	4
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	183	224
	Spółki handlowe	2	6
	Spółdzielnie	2	1

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

	Fundacje	0	1
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	20
	Pozostałe formy prawne	16	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury działających podmiotów w okresie od 2016 do 2020 roku pokazuje, że największy wzrost ilości działających firm wystąpił w sekcji F (na koniec 2020 roku funkcjonowały 78 podmiotów, podczas gdy w 2016 roku ich liczba wynosiła 66 oraz w sekcji C (na koniec 2020 roku funkcjonowały 24 podmioty, podczas gdy w roku 2016 ich liczba wynosiła 13).

Tabela 27 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Dzikowiec

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny*		Sektor prywatny*	
		2016	2020	2016	2020	2016	2020
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8	6	0	0	8	6
B	Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	13	24	0	0	13	24
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	0	0	0	1
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	2	1	1	0	1
F	Budownictwo	66	78	0	0	66	78
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	47	44	0	0	47	44
H	Transport i gospodarka magazynowa	14	18	0	0	14	18
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	11	0	0	5	11
J	Informacja i komunikacja	4	6	0	0	4	6

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	4	0	0	4	4
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	1	1	1	0	0
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9	16	1	1	8	15
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6	7	0	0	6	7
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	11	2	2	9	9
P	Edukacja	14	11	9	6	5	5
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	9	2	5	6	4
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	11	2	2	7	9
S, T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	21	28	0	0	21	28
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
Razem		241	288	18	18	223	270

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

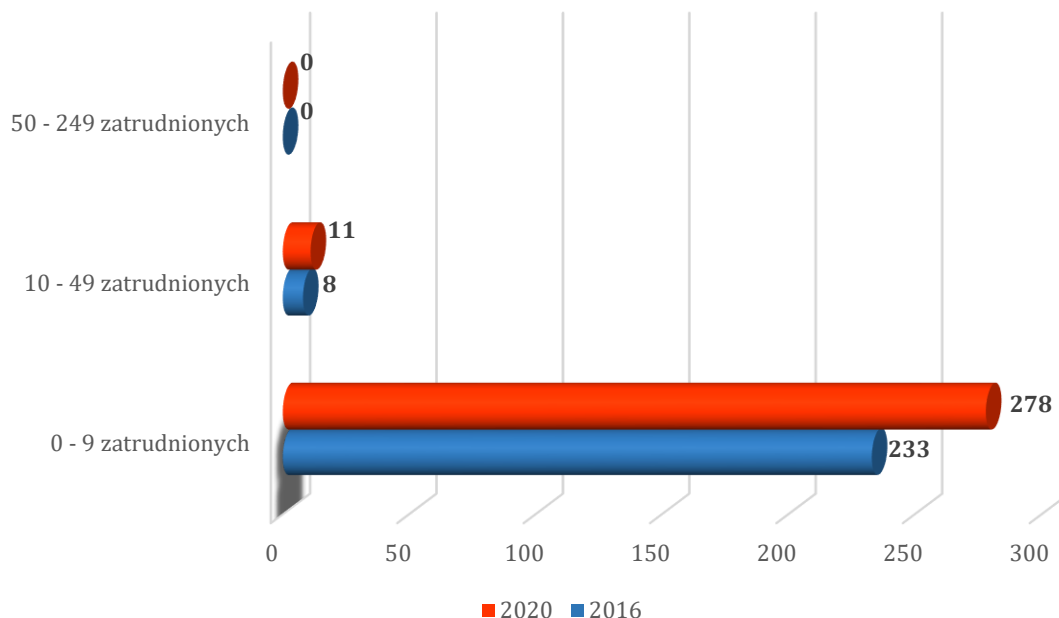
Na terenie gminy Dzikowiec na koniec 2020 roku największa liczba podmiotów zajmowała się budownictwem (27,08 %), a także handlem hurtowym lub detalicznym lub naprawą pojazdów samochodowych (15,28 %).

Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których ilość zwiększyła się w porównaniu do danych z 2016 roku o 45. Natomiast wśród małych przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób w analizowanym okresie przybyły 3 firmy. Na terenie gminy nie działają żadne przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 50 osób.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W okresie ostatnich pięciu lat w gminie Dzikowiec zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy mieszkańców, jednak spadła ilość nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności. Korzystną wartość posiada również wskaźnik dotyczący jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców - ich ilość w 2020 roku była mniejsza o 7 w porównaniu do 2016 roku.

Tabela 28 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Dzikowiec za lata 2016 i 2020

Wskaźnik	2016	2020
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	370	446
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	48	40
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	29	22
Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności	37	45
Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	56,8	69,0

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności	28	35
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	4,31	5,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

W strukturze użytkowania ziemi w gminie Dzikowiec przeważają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które stanowią ok. 41 % powierzchni. Drugą najczęściej spotykaną formą są grunty orne, stanowiące 26 % powierzchni. Na terenie gminy dominują gleby IV, V, VI klasy bonitacyjnej.

W dniach od 1 września do 30 listopada 2020 roku na terenie RP został przeprowadzony Powszechny Spis Rolny według stanu na dzień 1 czerwca 2020 roku. Według ramowego harmonogramu udostępniania informacji wynikowych dostępnego na stronie www.spisrolny.gov.pl, dane wstępne będą udostępnione w systemie bazodanowym GUS w dwóch turach w miesiącach wrzesień i grudzień 2021 roku, natomiast dane ostateczne w kwietniu i sierpniu 2022 roku. W związku z powyższym brak jest aktualnych danych, które mogłyby pozwolić na ocenę obecnej sytuacji w tej kwestii.

Tabela 29 Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gminy Dzikowiec (2020 rok)

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Grunty orne	3165,3759
Sady ogółem	2,5485
Łąki trwałe	904,3805
Pastwiska trwałe	917,6036
Pozostałe użytki rolne	2149,9833
Nieuzytki	37,8357
Lasy i grunty leśne	4980,3925
RAZEM	12 158,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dzikowiec

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Strukturę agrarną gospodarstw na terenie gminy Dzikowiec charakteryzuje znaczne rozdrobnienie, które może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach. W granicach administracyjnych gminy Dzikowiec, wg danych Urzędu Gminy Dzikowiec, znajduje się 2 503 gospodarstw rolnych, w większości zakwalifikowanych, jako gospodarstwa indywidualne.

Tabela 30 Rodzaje gospodarstw na terenie gminy Dzikowiec (2020 rok)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia [ha]
Gospodarstwa ogółem	2503	8463,4147
Do 1 ha włącznie	725	1600,2582
1 – 5 ha	1421	3764,8085
5 – 10 ha	310	2334,3088
10 ha i więcej	47	764,0392

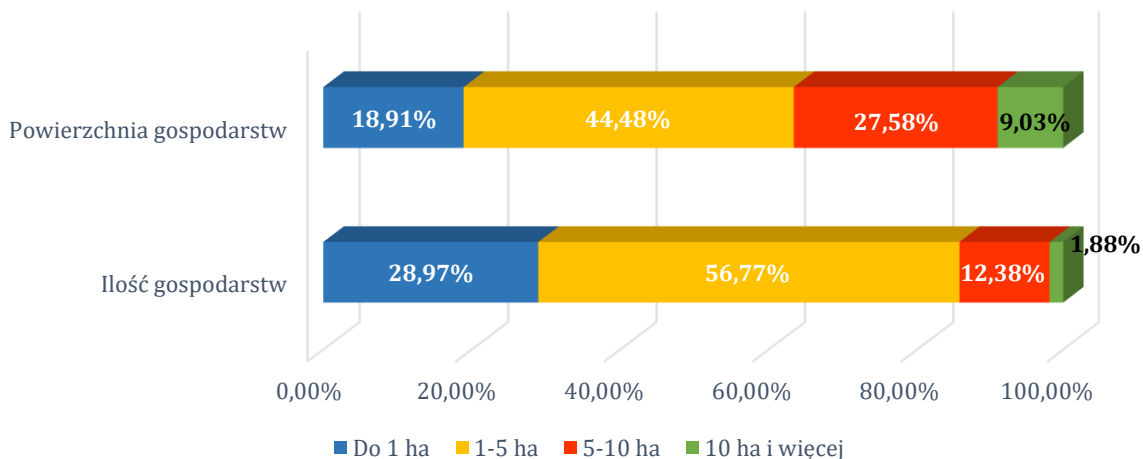
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dzikowiec

Gospodarstwa do 5 ha stanowią 85,74 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując jednocześnie 63,39 % całościowej powierzchni gruntów, natomiast gospodarstwa o powierzchni ponad 10 ha stanowią 1,88 % ogólnej liczby i zajmują 9,03 % gruntów ogółem.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 16 Struktura ilości gospodarstw wg powierzchni na terenie gminy Dzikowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dzikowiec

3.17. Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gminy Dzikowiec, realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową, uchwalaną corocznie przez Radę Gminy Dzikowiec. Dochody i wydatki miasta na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawione są w poniższej tabeli

Tabela 31 Realizacja budżetu gminy Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020 w zł

Rodzaj	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody	25 345 037,21	28 056 218,80	32 340 532,19	32 375 079,86	36 697 861,85
Wydatki	23 599 249,78	27 613 338,07	34 791 517,71	31 621 506,84	33 376 984,86
Nadwyżka/ deficyt	+1 745 787,43	+442 880,73	-2 450 985,52	+753 573,02	+3 320 876,99

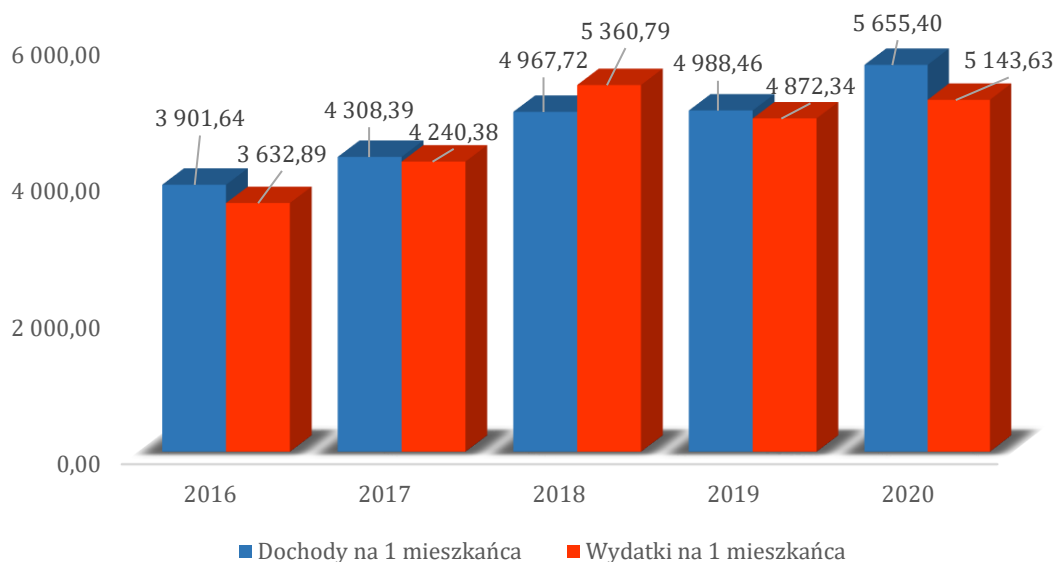
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Dochody na 1 mieszkańca w 2020 roku wynosiły 5 655,40 zł i były o 1 753,76 zł wyższe niż w 2016 roku. Z kolei wydatki w 2020 roku wyniosły na 1 mieszkańca 5 134,63 zł i były wyższe o 1 510,74 zł niż w 2016 r. Dane dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca w latach 2016-2020 przedstawiają poniższy wykres.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 17 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Znaczną część dochodów gminy stanowią dochody bieżące, jednak ważnym ich elementem są również dochody majątkowe. Pochodzą one w głównej mierze z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje, ale też ze sprzedaży składników majątkowych. W latach 2016-2018 udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wykazywał tendencję wzrostową, następnie znaczny spadek w roku 2019 i następnie znów wzrostową w 2020 roku. Główną przyczynę tego można upatrywać w środkach otrzymanych w 2020 roku w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 32 Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2016-2020

Rodzaj	2016	2017	2018	2019	2020
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje w zł	215 353,09	1 323 696,30	3 895 103,56	2 093 460,16	3 269 557,46
Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w zł	12 622,63	24 753,85	26 050,03	682,93	10 393,03
Dochody majątkowe ogółem w zł	227 975,72	1 348 450,15	3 921 153,59	2 094 143,09	3 279 950,49

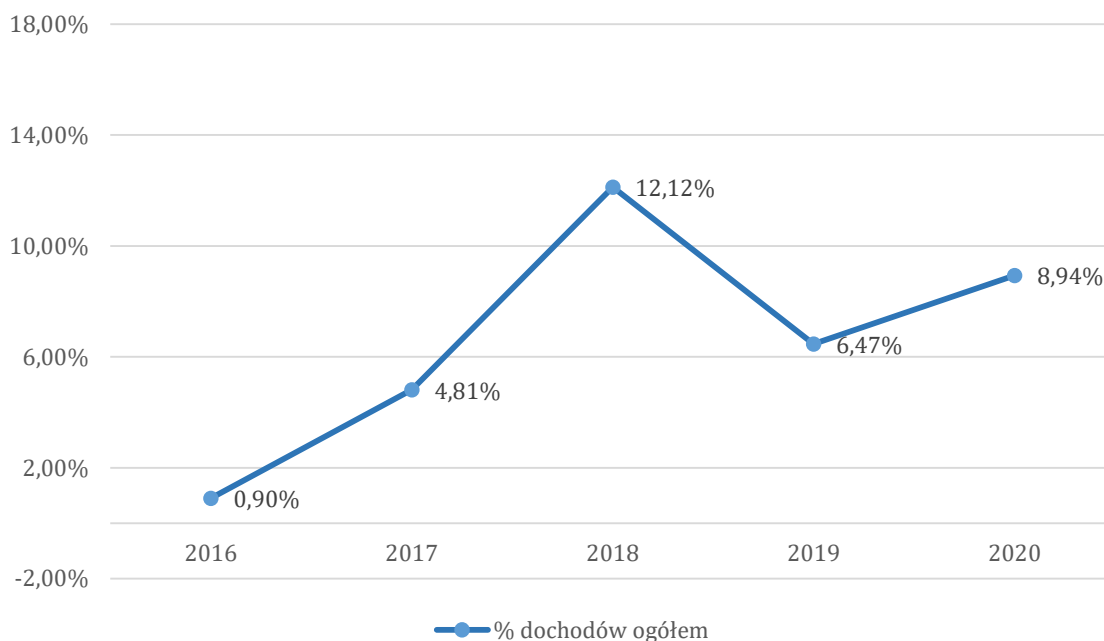

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

% dochodów ogółem	0,90 %	4,81 %	12,12 %	6,47 %	8,94 %
-------------------	--------	--------	---------	--------	--------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 18 Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku wydatków. Obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych, zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2016-2018 wykazywał tendencję wzrostową, natomiast w roku 2019 nastąpił spadek tego poziomu w odniesieniu do roku poprzedniego. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2016-2020, przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

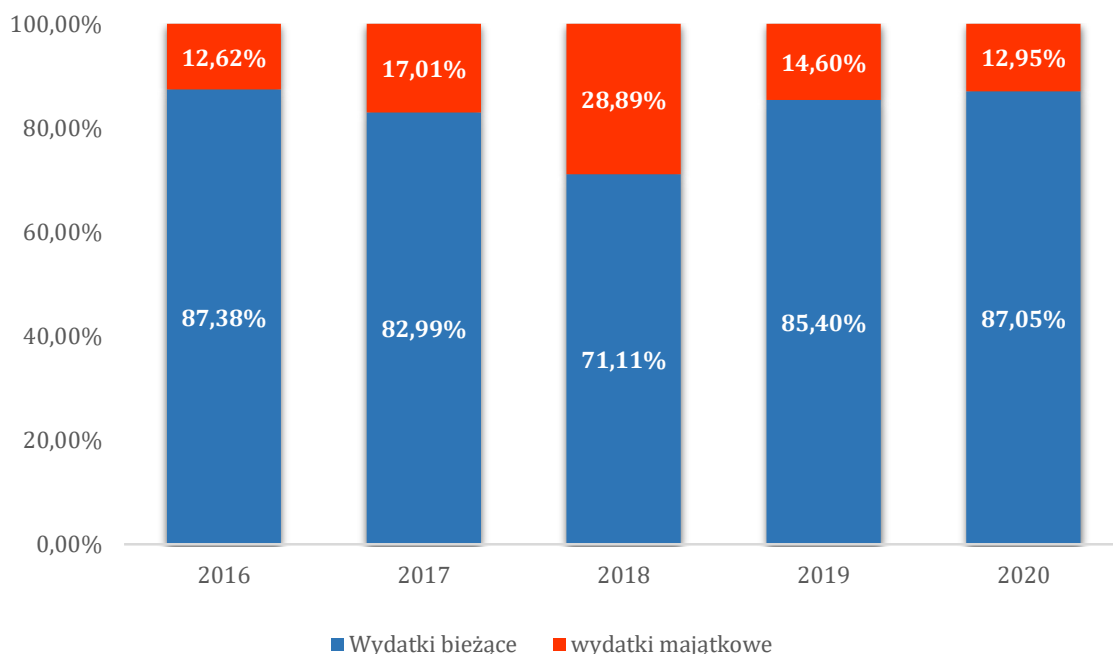
Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 33 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)
2016	23 599 249,78	2 978 120,73	12,62 %
2017	27 613 338,07	4 696 754,26	17,01 %
2018	34 791 517,71	10 051 280,77	28,89 %
2019	31 621 506,84	4 617 311,54	14,60 %
2020	33 376 984,86	4 322 117,67	12,95 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 19 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne

Zadłużenie gminy Dzikowiec na dzień 31.12.2020 r. stanowiło kwotę 2 600 000,00 zł, nie posiadała gmina jednak żadnych zobowiązań wymagalnych. Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu gminy Dzikowiec, można stwierdzić, że sytuacja finansowa gminy jest stabilna.

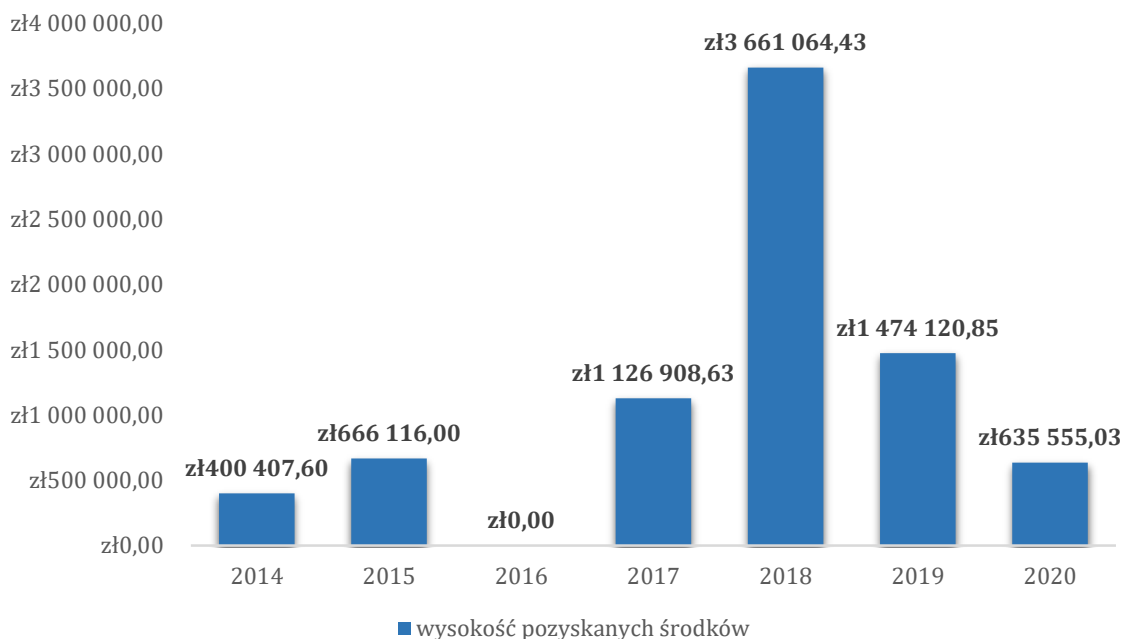

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Gmina Dzikowiec ma również duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zadań inwestycyjnych. Środki te pozyskiwano zarówno z Budżetu Państwa (Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowe wsparcie na usuwanie skutków klęsk żywiołowych, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych), Budżetu Województwa Podkarpackiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Wojewody Podkarpackiego, a także z funduszy unijnych (RPO WP, PROW).

Środki zewnętrzne pozyskiwane z funduszy europejskich są ważnym elementem budżetu gminy. Gmina Dzikowiec aktywnie działa w pozyskiwaniu tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2020 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 7 964 172,54 zł, co zostało przedstawione w poniższym wykresie.

Wykres 20 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

**4. Analiza trendów
zewnętrznych
najważniejsze
problemy**

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/ barier rozwojowych gminy Dzikowiec. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny oraz środowiskowy.

Obszar	Problemy
Spółeczny	- niewystarczająca oferta opieki nad dziećmi do lat trzech – brak żłobka na terenie gminy, - niewystarczający zakres specjalistycznych usług medycznych, - wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do średniej powiatu kolbuszowskiego, - niski poziom zaangażowania mieszkańców gminy w sprawach obywatelskich – najniższy poziom frekwencji wyborczej spośród pozostałych gmin powiatu kolbuszowskiego, - niekorzystne zmiany demograficzne, wynikające z niskiego przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej (wg. ekonomicznych grup wieku), oraz ujemnego salda migracji, - wyludnianie się obszaru gminy.
Gospodarczy	- niski poziom przedsiębiorczości na terenie gminy, - mała liczba zakładów pracy na terenie gminy, - na terenie gminy występują głównie gleby o najniższych klasach bonitacyjnych, - brak rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa, - zły lub niewystarczający stan infrastruktury drogowej.
Przestrzenno – funkcjonalny	- braki w infrastrukturze technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, - brak środków na realizację założeń lokalnego programu rewitalizacji, - brak ścieżek rowerowych oraz niewystarczająca długość ciągów pieszych na terenie gminy, - niewielki stopień pokrycia obszaru gminy planami zagospodarowania przestrzennego.
Środowiskowy	- mała liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci gazowej - braki w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej, - niski poziom ilości odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w stosunku do ogółu odpadów, - niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy.

5. Gmina w oczach mieszkańców

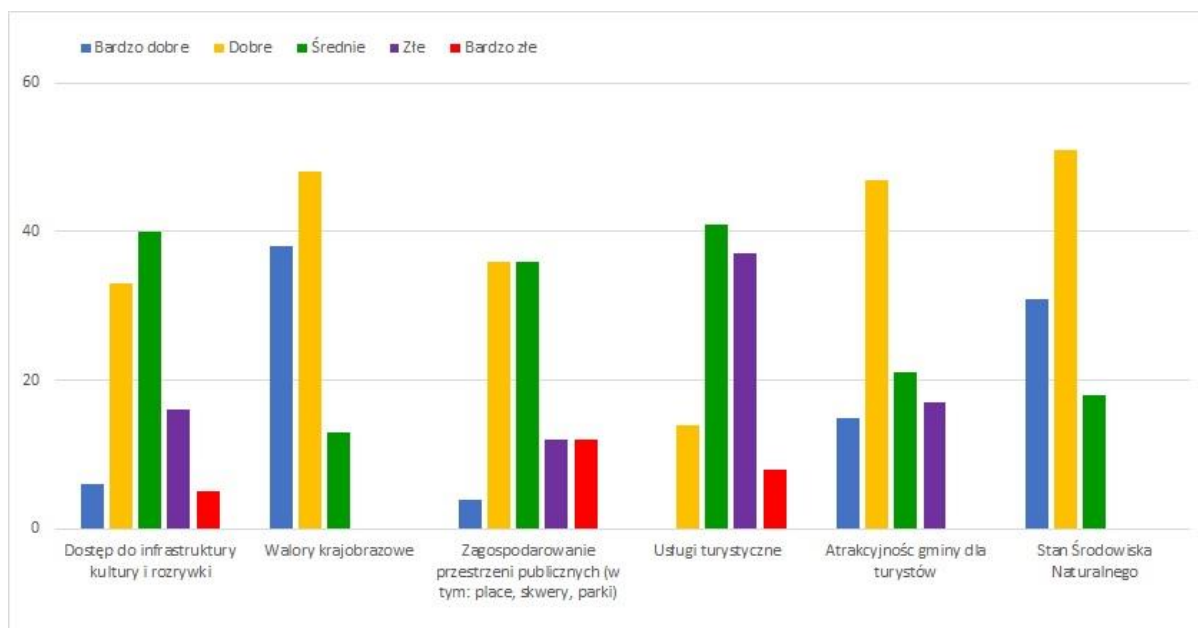

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

W sferze środowiska geograficznego zdecydowanie najlepiej ocenione zostały walory krajobrazowe - odpowiedzi „bardzo dobrze” i „dobrze” udzieliło niemal 90 % ankietowanych. Świadczy to o tym, iż mieszkańcy gminy Dzikowiec doceniają swoje położenie, przede wszystkim potencjał wynikający z krajobrazu oraz atrakcji turystycznych. Gmina położona jest na terenie Sokołowsko-Wilczowolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a charakterystyczną cechą tego położenia gminy jest urozmaicony krajobraz rolniczo-leśny. Na obszarze gminy znajduje się również Zalew Maziarnia, który mocno wpływa również na walory krajobrazowe. Dużo pozytywnych ocen (ponad 80 %) uzyskał również stan środowiska naturalnego.

Gorzej sytuacja przedstawia się w przypadku oceny pozostałych elementów sfery środowiska geograficznego. Najwięcej ocen negatywnych uzyskały usługi turystyczne oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej co pokazuje, iż konieczne będą działania samorządu w celu poprawy tych elementów.

Wykres 21 Środowisko geograficzne – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

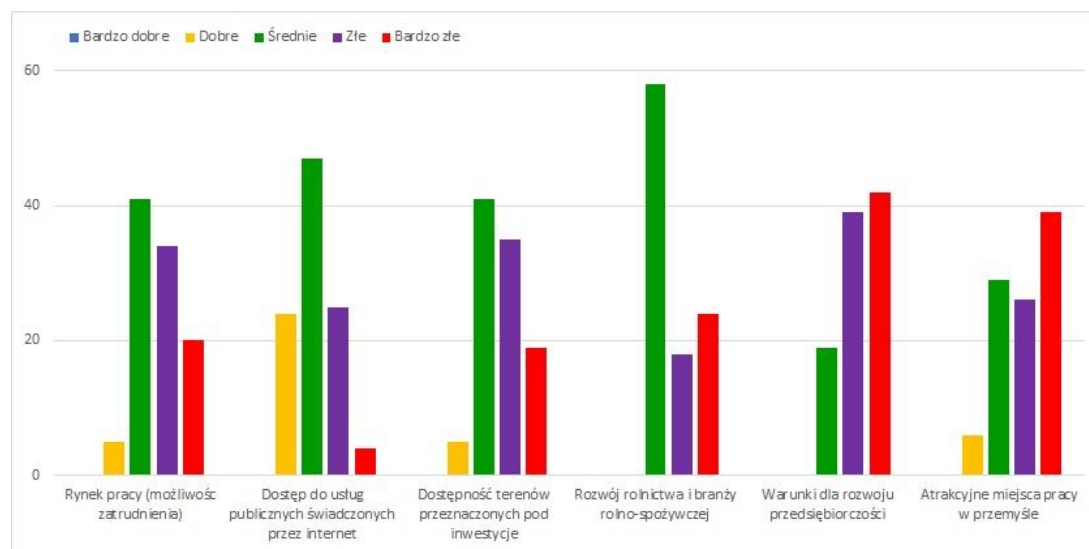
Gospodarka

W ocenie elementów gospodarczych w gminie Dzikowiec negatywne wartości przeważały w większym stopniu nad pozytywnymi. Mieszkańcy w szczególności negatywnie oceniają kwestie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz występowania atrakcyjnych miejsc pracy w przemyśle. Niekorzystnie również wypada kwestia dostępności terenów inwestycyjnych oraz rynku pracy. Najwięcej pozytywnych ocen wystąpiło natomiast w przypadku dostępu do usług publicznych świadczonych przez internet, jednak i tu przeważały jednak oceny negatywne.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikówiec na lata 2021-2030

Wykres 22 Gospodarka – ocena sfery funkcjonalnej

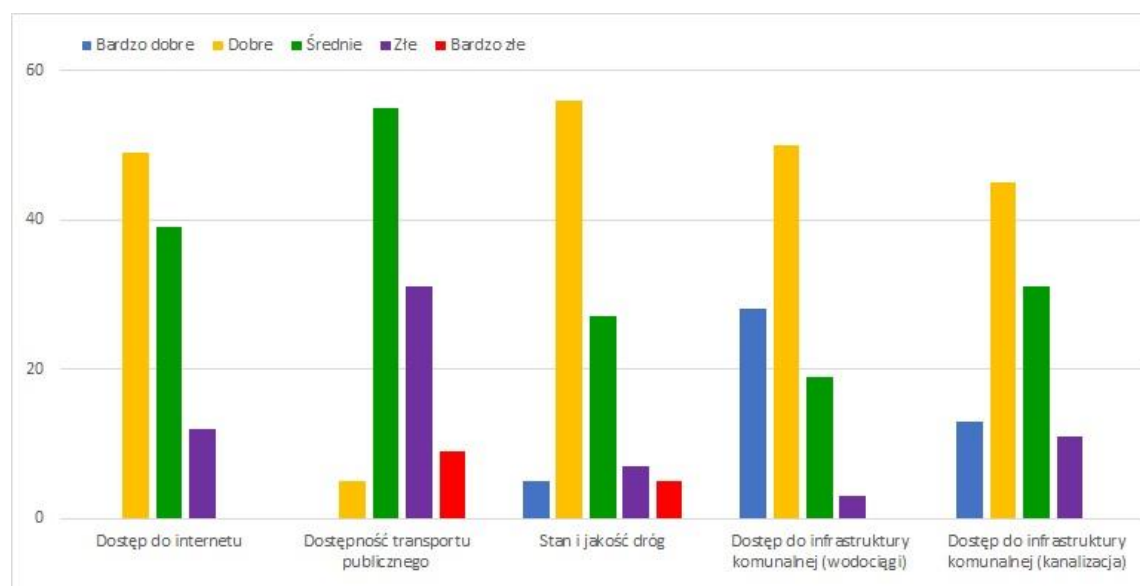
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Infrastruktura techniczna

Poniższy wykres ilustruje, że rozwój wybranych elementów infrastruktury technicznej jest generalnie na dobrym poziomie. Najlepsze oceny uzyskał dostęp do infrastruktury wodociągowej, a także stan i jakość dróg. Ok. 50 % ankietowanych pozytywnie oceniło również dostęp do internetu oraz dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej.

Najwięcej negatywnych ocen (ok. 40 %) wystąpiło w przypadku dostępności transportu publicznego, co pokazuje, że może być konieczne podjęcie przez samorząd działań w tej kwestii.

Wykres 23 Infrastruktura techniczna – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

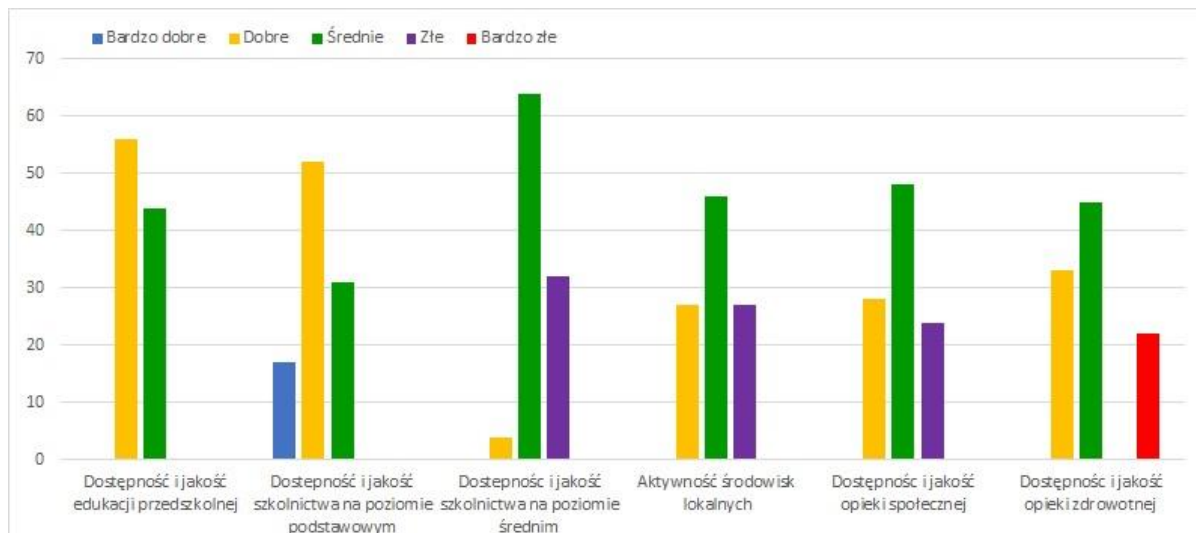
Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna stanowi podstawę do zaspokojenia potrzeb socjalnych i oświatowych. Najwyżej ocenionymi elementami w tej dziedzinie są edukacja przedszkolna oraz edukacja podstawowa, co w kontekście gminy Dzikowiec oznacza, że miejscowe placówki oświatowe dobrze spełniają swoją rolę i wypełniają postawione przed nimi zadania. Szkolnictwo na poziomie średnim na tle ww. rodzajów kształcenia wypada gorzej ze względu na to, że uczniowie korzystają z placówek oświatowych położonych w miastach Kolbuszowa, Nowa Dęba, Stalowa Wola, Rzeszów oraz Werynia. Działalność edukacyjna społeczeństwa winna być traktowana, jako inwestycja w kapitał ludzki, gdyż wykształcone społeczeństwo odgrywa ważną rolę dla współczesnych procesów rozwojowych. Tworzą je mieszkańcy aktywnie lub potencjalnie uczestniczący w działalności społeczno – gospodarczej ze względu na posiadaną wiedzę, kwalifikacje oraz umiejętności.

Najgorzej oceniany jest dostęp do opieki zdrowotnej (ponad 20 % negatywnych ocen), jednak w ocenie tego elementu przeważały wartości pozytywne. Główną przyczyną negatywnych ocen może być niewystarczający zakres specjalistycznych usług medycznych i konieczność korzystania przez mieszkańców z placówek ochrony zdrowia, znajdujących się w miastach Kolbuszowa, Nowa Dęba, Rzeszów, Mielec oraz Rudna Mała.

Wykres 24 Infrastruktura społeczna – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Poprzez problemy społeczne, społeczeństwo definiuje łamanie szczególnie cennych, w rozumieniu społeczeństwa, norm społecznych. Stanowią one przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania społeczeństwa. W gminie Dzikowiec najistotniejszym problemem społecznym jest brak atrakcyjnych miejsc pracy, co zmusza mieszkańców do poszukiwania pracy w pobliskich miejscowościach, a nawet emigracją do większych miast. Brak pracy powoduje pogorszenie się warunków ekonomicznych rodzin, a wykonywanie zawodu w innej miejscowości staje

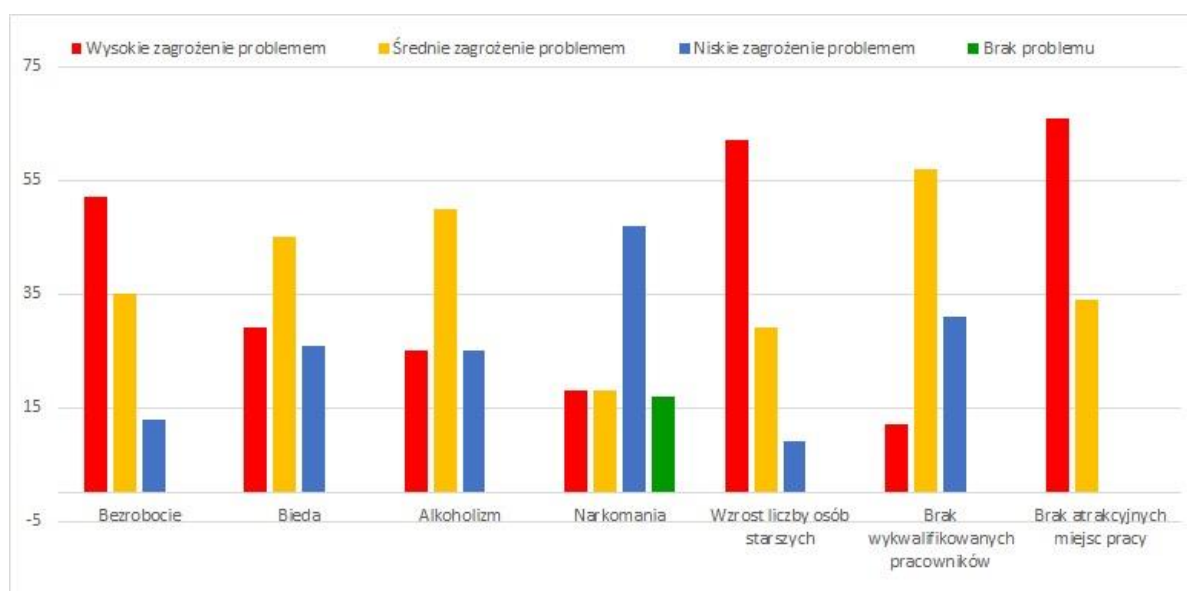

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

się czasochłonne, przez co niejednokrotnie zaniedbywane są inne obowiązki (np. wychowawcze). Niemożność pozyskania pracy zawodowej powoduje zagrożenie materialne i łączy się z destabilizacją sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, co może prowadzić do społecznego wykluczenia.

Jako wysokie zagrożenie problemem mieszkańcy wskazali również wzrost liczby osób starszych oraz bezrobocie mimo, że w chwili obecnej poziom bezrobocia posiada najmniejszą wartość w powiecie. Starzejące się społeczeństwo jest bardzo istotnym problemem społecznym, występującym powszechnie w całym kraju i ma ogromny wpływ na przyrost naturalny, a w konsekwencji na liczbę ludności.

Wykres 25 Wybrane problemy społeczne

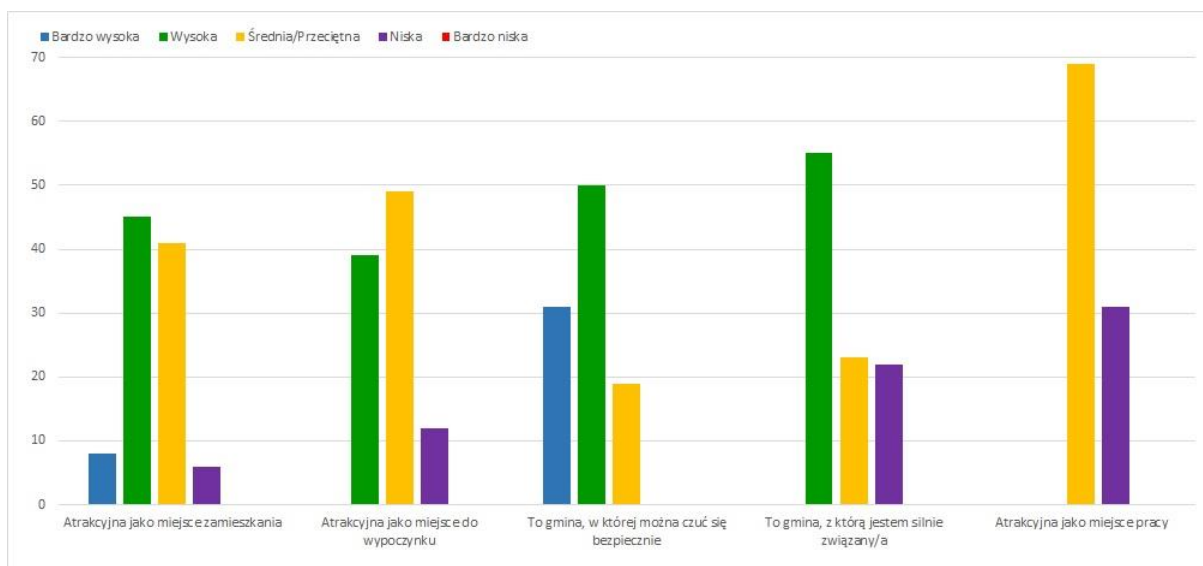
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Gmina Dzikowiec określona jest przez mieszkańców, jako gmina w której można czuć się bezpiecznie – pozytywne oceny w tej kwestii wyniosły ponad 80 %, a także jako gmina z którą są silnie związani, głównie przez to, że większa część społeczeństwa zamieszkuje jej teren od urodzenia. Nisko natomiast oceniana jest atrakcyjność gminy, jako miejsce pracy, ze względu na występujący problem w tej kwestii.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 26 Ocena gminy Dzikowiec w wybranych kategoriach

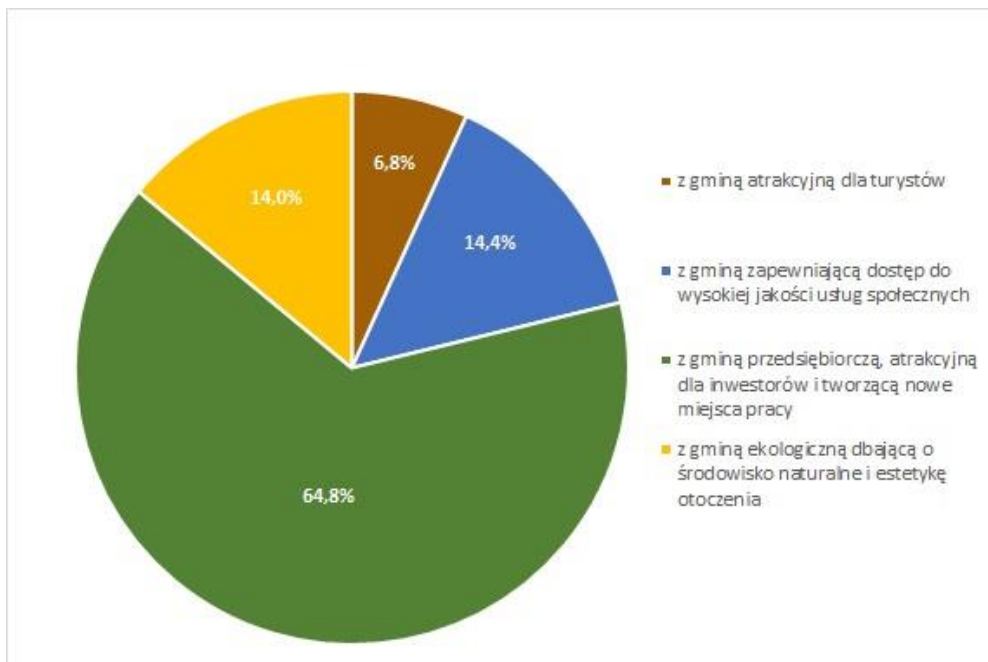
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie, z czym chce się utożsamiać gminę w 2030 roku, zdania mieszkańców były podzielone. Największa część ankietowanych (64,8 %) odpowiedziała, że z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy. Zdecydowanie najmniej mieszkańców chce gminy atrakcyjnej dla turystów, czego przyczyną może być troska o stan środowiska naturalnego, chęć zachowania ciszy i spokoju, czy też zachowania wysokiego poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 27 Tożsamość gminy Dzikowiec w 2030 roku

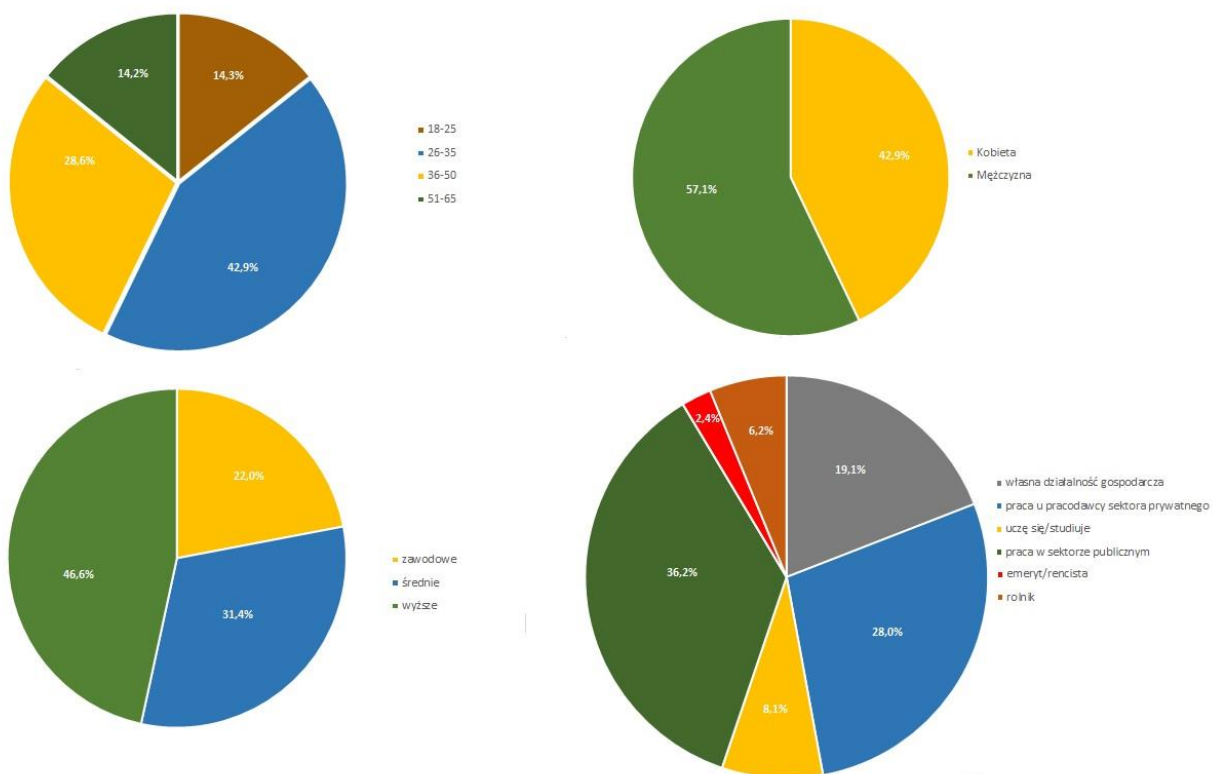
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W przeprowadzonym badaniu, w którym wzięło udział 287 mieszkańców gminy, ponad połowę ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 18 do 35 lat, a z kolei prawie połowa posiada wykształcenie wyższe. Najwięcej spośród ankietowanych pracuje u pracodawcy z sektora publicznego. Około 60 % badanych stanowili mężczyźni.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 28 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Dzikowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

6. Wnioski z diagnozy - analiza SWOT

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej, jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki gminy;**
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;**
- 3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 04 sierpnia do 26 sierpnia 2021;**
- 4) spotkań strategicznych.**

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 29 Analiza SWOT

Wymiar społeczny	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• stosunkowo niewielka liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, • poprawiająca się sytuacja społeczna i życiowa mieszkańców, • sprawnie działające organizacje pozarządowe w obszarze sportu oraz kultury, • bogata oferta kulturalna, • dostępność szkół podstawowych oraz placówek wychowania przedszkolnego, • dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy, •	• spadająca liczba ludności na terenie gminy, • migracje ludzi młodych i wykształconych, • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, • rosnąca z roku na rok liczba osób starszych (wzrastający współczynnik obciążenia demograficznego), • niski poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych, • niewystarczająca oferta opieki nad dziećmi do lat 3 – brak żłobka na terenie gminy, • niewystarczający system aktywizacji osób starszych, • niska frekwencja wyborcza w wyborach powszechnych, • brak infrastruktury umożliwiającej rozwój kapitału ludzkiego.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• korzystna struktura wiekowa mieszkańców gminy – najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku do 19 roku życia, • zmniejszająca się liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, • rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,	• pogłębiający się problem ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji, • rosnące koszty modernizacji, remontów i utrzymania placówek oświatowych, • migracje mieszkańców do większych miast, • bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- poprawa warunków życia mieszkańców,
- dostosowanie infrastruktury budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności i integracji mieszkańców, dzieci i osób starszych,
- dostępność do pomocy osób doświadczających przemocy w rodzinie, problemów uzależnień,
- spadek zjawiska wykluczenia społecznego,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego,
- wzrost integracji międzypokoleniowej.

- nasilające się problemy przemocy w rodzinie oraz zjawisko uzależnienia,
- pojawienie się sytuacji zewnętrznej powodującej wzrost liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia i pomocy społecznej,
- zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób starszych,
- wzrost problemów opiekuńczo wychowawczych.

Wymiar gospodarczy

MOCNE STRONY

- niski poziom bezrobocia na terenie gminy – niski udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym,
- efektywna realizacja aktywnych programów rynku pracy,
- systematycznie wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy,
- wzrost dochodów budżetowych samorządu oraz niski stopień zadłużenia gminy,
- doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na inwestycje.

SŁABE STRONY

- postępujący wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym,
- mała liczba osób pracujących na terenie gminy – mała liczba zakładów pracy,
- duży udział powierzchni obszarów chronionych prawem w stosunku do ogółu powierzchni, co utrudnia prowadzenie działalności gospodarczej oraz ogranicza możliwości inwestycyjne,
- brak przedsiębiorstw na lokalnym rynku, zatrudniających powyżej 50 pracowników,
- migracje zarobkowe mieszkańców,
- brak terenów inwestycyjnych w gminie.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

SZANSE	ZAGROŻENIA
- wzrost liczby osób pracujących na terenie gminy – powstanie nowych zakładów pracy zapewniających zatrudnienie, - dalszy spadek poziomu bezrobocia na terenie gminy, - efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, - efektywniejsza promocja produktów regionalnych, - rozwój rolnictwa ekologicznego, - rozwój społeczeństwa informacyjnego, - wzrastający poziom udziału dochodów majątkowych gminy w dochodach budżetowych ogółem, - skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych.	- niewystarczający poziom wiedzy i informacji mieszkańców na temat możliwości pozyskania środków zewnętrznych na własny rozwój, - ograniczenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych na rozwój gminy, - nasilenie barier ograniczających aktywność zawodową osób ze szczególnymi potrzebami, - występowanie barier i ograniczeń w rozwoju związanych z ochroną przyrody i środowiska, - brak środków na rozwój gospodarczy i turystyczny, - brak większych inwestorów.
Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- korzystna lokalizacja gminy pod kątem walorów przyrodniczych i kulturowych, - duży potencjał rozwojowy gminy w oparciu o turystykę, - duża lesistość terenu, - bogate walory krajobrazowe, - dobry stan czystości środowiska naturalnego, - dobra dostępność komunikacyjna gminy, - bogactwo infrastruktury zabytkowej,	- niewystarczająca infrastruktura turystyczna (hotele, pensjonaty) i gastronomiczna (restauracje, bary), - niewielka powierzchnia obszaru gminy pokryta planami zagospodarowania przestrzennego, - brak podziału przestrzeni drogowej dla uczestników jej ruchu – brak ścieżek rowerowych i niewystarczająca długość ciągów pieszych na terenie gminy, - niewłaściwy system ogrzewania gospodarstw domowych,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

• dobra jakość powietrza, • realizacja polityki usuwania azbestu, • poprawiający się stan nawierzchni dróg gminnych, • bogata sieć wód powierzchniowych, • odpowiednia realizacja programów na rzecz ochrony środowiska, • rozwinięta sieć wodociągowa na terenie gminy.	• niewystarczający odsetek inwestowania w odnawialne źródła energii w gosp. prywatnych, • niski poziom wyposażenia gospodarstw domowych w infrastrukturę gazową, • niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna na terenie gminy, • wzrost liczby odpadów komunalnych, w tym niski poziom odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny, w stosunku do ogółu zebranych odpadów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• pełne wykorzystanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego Zalewu Maziarnia w Wilczej Woli – rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, • rewitalizacja obiektów zabytkowych, • wzrost zainteresowania turystyką rowerową, • wykorzystanie możliwości dalszego rozwoju infrastruktury drogowej, • rozwój infrastruktury mieszkaniowej, • rozbudowa infrastruktury technicznej, • rozwój elektromobilności na terenie gminy oraz odnawialnych źródeł energii, • wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy, • wzrost usług turystycznych i gastronomicznych • aktywna postawa gminy w procesie gospodarki niskoemisyjnej, • wzrastająca świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska.	• niewykorzystanie potencjału rozwojowego gminy, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych, • brak działań gminy w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej i gastronomicznej, a także infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, • brak środków finansowych na realizację polityki rozwoju, • wzrastająca liczba awarii w sieciach wodociągowych i kanalizacyjnych, • niewystarczający poziom wiedzy i informacji mieszkańców na temat możliwości pozyskania środków OZE, wymianę pieców itp.

Źródło: Opracowanie własne

An aerial photograph of a white church with a tall, pointed steeple, situated in a village. The church has a grey roof and is surrounded by a paved area and some greenery. In the background, there are residential houses and a dense forest. The sky is blue with some clouds. The text is overlaid on the lower right portion of the image.

7. Plan operacyjny
Strategii Rozwoju
Gminy Dzikowiec na
lata 2021-2030 oraz
kierunki interwencji
rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Formułując część strategiczną przyjęto architekturę celów i kierunków działań opartą na metodologii wykorzystanej w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Cele strategiczne wskazują poziom wykształcenia oczekiwanego profilu społeczno-gospodarczego i określenia stanu rozwoju przestrzennego gminy. Cele operacyjne odnoszą się do stanu rozwoju wybranych płaszczyzn rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju funkcjonalnego określonych struktur przestrzennych. Kierunki działań określają zakres niezbędnych działań sprzyjających osiągnięciu celów Strategii.

Zaproponowane cele rozwoju gminy są konsekwencją i wynikają ze zidentyfikowanych w poprzednim rozdziale priorytetowych obszarów rozwoju. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się system, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych. Nadrzędną ideą jest wykorzystanie potencjałów rozwojowych, modernizacja gospodarki, innowacyjność oraz poprawa jakości życia mieszkańców gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

OBSZARY				
1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej	2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	3. Ochrona walorów środowiska	4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą
OSI 1	OSI 2	OSI 3	OSI 4	OSI 5

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Obszar nr 1 Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Cel szczegółowy 1.1 Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• budowa nowych odcinków dróg gminnych, • przebudowa bądź modernizacja dróg gminnych i powiatowych poprawiających dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców gminy, • poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę m.in.: chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia, barier ochronnych, • rozbudowa lub modernizacja już istniejącej infrastruktury parkingowej, • budowa ścieżek rowerowych i wiat rowerowych, • organizacja spotkań informacyjnych dotyczących tematyki elektromobilności, • budowa punktu ładowania pojazdów elektrycznych.	• zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej, • poprawa stanu siatki drogowej na obszarze gminy, • zmniejszenie ryzyka wystąpienia wypadków drogowych z udziałem pieszych, • integracja mieszkańców z różnych części Gminy dzięki usprawnieniu komunikacji, • zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego, • zwiększenie ilości miejsc parkingowych na terenie gminy, • zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i CO₂ do atmosfery związanej z tzw. emisją liniową.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 1.2 Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury wodociągowej w gminie (sieć wodociągowa, stacje ujęcia i uzdatniania wody itp.), • budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury kanalizacyjnej w gminie (kanalizacja ściekowa i deszczowa, oczyszczalnia ścieków itp.), • budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach rozproszonej zabudowy, • budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych, • budowa infrastruktury oraz zakupy wyposażenia służących racjonalnej gospodarce odpadami, • organizacja spotkań informacyjnych dot. zbiórki odpadów.	• rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz polepszenie jakości sieci już istniejącej, • polepszenie jakości środowiska wodnego dzięki zmniejszeniu niekontrolowanego odpływu ścieków, • zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem nowych mieszkańców i przedsiębiorców, • poprawa stanu gospodarowania wodami na obszarze Gminy, • ograniczenie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Gminy, • zmniejszenie ilości zmieszanych odpadów komunalnych w liczbie odpadów komunalnych ogółem • zwiększenie poziomu recyklingu odpadów komunalnych na terenie gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• rozwój e-administracji oraz dostępu do e-usług, • wykorzystanie technologii informacyjnych w udostępnianiu zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych, • działania ukierunkowane na rozwój elektronicznej administracji i usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (składanie wniosków drogą elektroniczną, elektroniczny punkt informacji), • tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów gminy m.in. w zakresie mienia i nieruchomości, planowania przestrzennego, kultury, edukacji, turystyki, ochrony zdrowia itp., • wykorzystanie lokalnych centrów aktywności do działań w zakresie e-edukacji i podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców.	• wzrost dostępności usług, • rozszerzenie form świadczenia usług, • zwiększenie bezpieczeństwa w wykorzystaniu technologii cyfrowych, • podniesienie kompetencji cyfrowych.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 1.4 Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• prowadzenie polityki przestrzennej i rewitalizacyjnej w gminie w oparciu o aktualne studia i plany, • kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, przywracająca lub nadająca im nowe funkcje obszarom oraz prowadząca do rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych na tych obszarach, • kształtowanie przestrzeni publicznej na obszarach wiejskich, • zagospodarowanie zdegradowanych/niewykorzystanych przestrzeni publicznych, • montaż systemu monitoringu wizyjnego, • tworzenie i wyposażenie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę (drogową, energetyczną, wodno-ściekową, teleinformatyczną) oraz infrastrukturę kubaturową, umożliwiającą szybkie uruchomienie przez inwestorów działalności gospodarczej.	• zwiększenie funkcjonalności przestrzeni, • usystematyzowanie polityki przestrzennej, • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, • pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości, • rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej z zachowaniem ładu przestrzennego, • przeciwdziałanie chaotycznemu rozwojowi zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej • podniesienie estetyki miejsc cennych ze względu na walory kulturowe Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 1.5 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej	
Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- wsparcie rozwoju zintegrowanej turystyki transgranicznej, - stymulowanie podmiotów do aktywnego uczestnictwa w międzyregionalnych i międzynarodowych inicjatywach.	- zacieśnianie współpracy pomiędzy samorządami, - wzmocnienie pozycji gminy w regionie, - rozwój turystyki.
Obszar nr 2 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
Cel szczegółowy 2.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego	
Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- rozbudowa małej infrastruktury turystycznej, służącej udostępnianiu na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo, - renowacja i rewitalizacja na cele turystyczne obiektów dziedzictwa kulturowego,	- zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej, - utworzenie nowych produktów kulturowych i turystycznych, - wzrost tożsamości lokalnej, - poprawa dostępności do oferty kulturalnej,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich,
- zagospodarowanie atrakcyjnych przyrodniczo obszarów gminy,
- rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- rozbudowa, przebudowa i remont infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej,
- zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej.

- usprawnienie funkcjonowania gminnych jednostek kulturalnych,
- rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

Cel szczegółowy 2.2 Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• budowa/przebudowa/modernizacja obiektów sportowych na terenie gminy, • przygotowanie nowych tras dla turystyki pieszej i rowerowej, • budowa, rozbudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw), • budowa siłowni zewnętrznych.	• upowszechnienie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców, • rozwój oferty spędzenia wolnego czasu, • zwiększenie zainteresowania ofertą sportową i rekreacyjną, • wzrost dostępności urządzeń dla aktywności ruchowej, • utworzenie szlaków turystycznych i rowerowych przyciągających turystów spoza obszaru gminy, • zwiększenie liczby osób ćwiczących.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 2.3 Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe), - promocja obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy jako atrakcji turystycznych.	- zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej, - wzrost tożsamości lokalnej, - rozwój turystyki - informatyzacja i digitalizacja procesów w obszarze kultury, - rozszerzenie oferty usług kulturalnych i turystycznych.

Cel szczegółowy 2.4 Promocja gminy

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- kreowanie dobrego wizerunku gminy jako atrakcyjnego miejsca dla turystów poprzez zróżnicowane działania marketingowe, - rozbudowa i wdrożenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej i kulturalnej w gminie.	- zwiększenie liczby turystów spoza terenu gminy, - zwiększenie uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych na terenie gminy, - rozwój turystyki.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Obszar nr 3 Ochrona walorów środowiska	
Cel szczegółowy 3.1 Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych.	
Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych, • działania z zakresu małej retencji oraz ochrony przeciwpowodziowej, • ochrona jakości wód w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin.	• zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych, • poprawa stanu gospodarowania wodami na obszarze Gminy, • ograniczenie wysokiego ryzyka powodziowego, • poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców, • ograniczenie zanieczyszczenia wód.
.Cel szczegółowy 3.2 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej	
Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów publicznych m.in. poprzez działania termomodernizacyjne, poprawę systemu grzewczego i oświetleniowego budynków, stosowanie inteligentnych systemów monitorowania i sterowania zużyciem energii, szersze wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych itp., • wymiana oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej na energooszczędne, • modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne.	• zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych niskoemisyjnymi źródłami ciepła – zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, • poprawa ekologicznego wizerunku Gminy, • ograniczenie zużycia energii oraz generowanie oszczędności finansowych, • poprawa stanu środowiska.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 3.3 Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• montaż instalacji OZE (w tym m.in.: panele solarne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła) w budynkach użyteczności publicznej, • montaż instalacji OZE (w tym m.in.: panele solarne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła) w budynkach mieszkalnych, • budowa farm fotowoltaicznych, • rozwój firm w branży energetyki odnawialnej (firmy produkujące urządzenia do wytwarzania energii z OZE, firmy budowlane zajmujące się instalacjami OZE, firmy produkujące energię z OZE, w tym w ramach mikroinstalacji – wspieranie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie udzielania odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym.	• zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych niskoemisyjnymi źródłami ciepła – zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, • zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie OZE, • rozwój działalności prosumenckiej, • efektywniejsze zarządzanie energią, • zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego, • poprawa ekologicznego wizerunku Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Obszar nr 4 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

Cel szczegółowy 4.1 Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• realizacja projektów promujących ekologiczne sposoby nawożenia upraw oraz ich przechowywania, • budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenach nowych inwestycji mieszkaniowych i produkcyjnych, • wsparcie szkoleniowe i doradcze w zakresie poprawy efektywności wykorzystania energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym, • ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki – wsparcie merytoryczne z zakresu budowy jednostek wytwarzania energii wykorzystujących energię wiatrową, biogaz, biomasę, energię słoneczną, wodę oraz geotermię, • promocja szkoleń zawodowych i nabywania umiejętności przez rolników oraz właścicieli lasów w zakresie prowadzonej produkcji, ochrony środowiska oraz marketingu swoich produktów i usług.	• zwiększenie efektywności i dochodowości rolnictwa, • zniwelowanie barier ograniczających rozwój rolnictwa, • unowocześnienie gospodarstw rolnych, • rozwój rolnictwa ekologicznego, • ograniczenie występowania negatywnych skutków dla środowiska naturalnego, • efektywniejsze zarządzanie energią.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Cel szczegółowy 4.2 Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- wsparcie edukacji ekologicznej w gospodarstwach rolnych i zakładach przetwórczych – poprzez organizację szkoleń, kursów, konferencji we współpracy z LODR, - wsparcie w pozyskiwaniu środków na rozwój rolnictwa ekologicznego – organizacja spotkań z doradcami, praktykami oraz prywatnymi inwestorami, - pomoc w organizacji spółdzielni, stowarzyszeń, grup producentów produktów ekologicznych – we współpracy z LGD.	- rozwój rolnictwa ekologicznego, - aktywizacja producentów rolnych, - rozwój współpracy podmiotów związanych z rolnictwem.

Cel szczegółowy 4.3 Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- tworzenie warunków zachęcających do rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej, - podjęcie współpracy z organizacjami turystycznymi w zakresie rozwoju oferty turystycznej, - budowa i modernizacja targowisk gminnych.	- rozwój różnych form turystyki, - zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów spoza jej obszaru, - zwiększenie liczby miejsc noclegowych, - rozwój i wzrost jakości produktów turystycznych.

Cel szczegółowy 4.4 Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- współpraca z przedsiębiorcami w zakresie pomocy organizacyjno-prawnej w zakresie zarządzania zmianą i niwelowania skutków kryzysu gospodarczego, - współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców, - kreowanie i podejmowanie lokalnych inicjatyw oraz programów poprawiających atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój przedsiębiorczości we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami finansowymi, - wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (szkolenia, doradztwo, monitoring, finansowanie kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie), - współdziałanie z lokalnymi instytucjami otoczenia biznesu oraz firmami funkcjonującymi w Rejestrze Usług Rozwojowych (RUR) w celu angażowania przedsiębiorstw do uczestnictwa w projektach szkoleniowo-doradczych, - rozwój firm z branży przetwórstwa rolno-spożywczego, wykorzystującego lokalne zasoby produkcji rolnej poprzez aktywne wsparcie potencjalnych przedsiębiorców (udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomocy w procesie inwestycyjnym), - rozwój przedsiębiorstw społecznych, obejmujący m.in. fazę przygotowawczą (szkolenia i doradztwo) oraz fazę inkubacji (koszty założenia przedsiębiorstwa, mentoring) oraz fazę rozwoju (finansowanie miejsc pracy).	- wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy, - rozwój infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działalności gospodarczej, - spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gminy, - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, - zwiększenie konkurencyjności gospodarki w regionie, - aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Obszar nr 5 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

Cel szczegółowy 5.1 Włączenie i integracja społeczna

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
• rozwój instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych (w tym placówek wsparcia dziennego oraz środowiskowego) - realizacja zadań własnych w ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także poprzez bliską współpracę z instytucjami i placówkami podlegającymi samorządowi powiatowemu, • aktywny udział gminy w realizacji kompleksowych programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową, • realizacja działań na rzecz reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych – współpraca partnerska z podmiotami o charakterze reintegracyjnym (zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, klub integracji społecznej).	• wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców, • poszerzenie usług ogólnodostępnego wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami, • zwiększenie i polepszenie dostępu wsparcia form usług opiekuńczych, • zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – integracja mieszkańców, • poprawa funkcjonowania rodzin w trudnej sytuacji życiowej i materialnej, • ograniczenie skali problemów społecznych występujących na obszarze Gminy.
Cel szczegółowy 5.2 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej	

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań
- wzrost poziomu upowszechniania usług w zakresie edukacji przedszkolnej oraz podniesienie jej jakości – współpraca Urzędu Gminy z podmiotami uprawnionymi do prowadzenia edukacji przedszkolnej – informowanie o możliwościach zewnętrznego finansowania, - rozwój instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie), - poprawa warunków edukacji ogólnej przyczyniająca się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw, - rozwijanie indywidualnych umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych – współpraca Urzędu Gminy ze szkołami – działania realizowane przez własne jednostki organizacyjne oraz we współpracy z jednostkami podległymi samorządowi powiatowemu zajmującymi się szkolnictwem na poziomie szkół ponadpodstawowych, - rozwój na poziomie gminy i powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej, - rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych, w tym w tym form środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych), - promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych,	- poprawa jakości kształcenia w gminnych placówkach edukacyjnych, - ograniczenie problemów w nauce dotyczących uczniów gminnych placówek edukacyjnych, - poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej na obszarze Gminy, - wzrost liczby uczniów w gminnych placówkach edukacyjnych, - stworzenie możliwości przekwalifikowania się dla osób mających trudności ze znalezieniem zatrudnienia, - wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców, - ograniczenie poziomu bezrobocia, - ograniczenie barier w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, - ograniczenie skali problemów społecznych występujących na obszarze Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- profilaktyka uzależnień oraz przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży,
- Wspieranie sektora ekonomii społecznej,
- Poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej i zwiększenie jej dostępności dla osób o specjalnych potrzebach, w tym dla osób z niepełnosprawnością.

Cel szczegółowy 5.3 Bezpieczeństwo publiczne

Kierunki działań

- Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie gminy w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i katastrof- zakup sprzętu dla wybranych OSP (funkcjonujących w systemie KSRG i będących poza nim) dla wybranych na we współpracy z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej,
- Budowa infrastruktury bezpieczeństwa publicznego,

Oczekiwane rezultaty planowanych działań

- zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi,
- zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom w stanach kryzysowych,
- zwiększenie świadomości w zakresie bezpiecznych zachowań wobec zagrożeń.

Cel szczegółowy 5.4 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

Kierunki działań

Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

• Wzmocnienie zdolności analitycznych służb planowania przestrzennego, m.in. poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania, interpretacji i prezentacji danych przestrzennych,• Wzmocnienie bazy wiedzy i potencjału kadrowego gminy w zakresie realizacji projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oraz innowacyjnych rozwiązań w zakresie stosowania prawa zamówień publicznych – realizacja m.in. poprzez udział pracowników gminy w organizowanych szkoleniach, seminariach oraz platformach współpracy,• Wprowadzenie cyfrowych rozwiązań w zakresie zarządzania infrastrukturą.	• Podniesienie jakości usług publicznych,• Rozwój kompetencji planistycznych,• Poprawa dostępności do danych przestrzennych,• Wzrost kompetencji pracowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Wskaźniki służące do oceny postępów w realizacji celów dla poszczególnych obszarów rozwojowych przedstawione zostały w tabeli nr 38 w rozdziale 10.2 System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii.

8. Wieloletni Plan Inwestycyjny

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów, wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególny sposób wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale **7 Plan operacyjny**.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 34 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2021-2030

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
Karta zadania 1	Inwestycje w Infrastrukturę wod-kan: - modernizacja sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej. - rozbudowa sieci kanalizacyjnej. - modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Dzikowiec .	2021-2030	5 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.2
Karta zadania nr 2	Budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy Dzikowiec .	2021-2030	2 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.2
Karta zadania nr 3	Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Dzikowiec .	2021-2030	3 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1
Karta zadania nr 4	Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie	2021-2030	800 000,00	Fundusze europejskie i regionalne,	1.4

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Karta zadania nr 5	Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Dzikowiec .	2021-2030	2 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2
Karta zadania nr 6	Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy Dzikowiec	2021-2030	2 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1
Karta zadania nr 7	Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy Dzikowiec .	2021-2030	400 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1
Karta zadania nr 8	Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej nad Zalewem Maziarnia	2021-2030	3 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.1
Karta zadania nr 9	Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy Dzikowiec .	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.2
Karta zadania nr 10	Rewitalizacja centrum miejscowości Dzikowiec oraz innych miejscowości Gminy.	2021-2030	2 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.4

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Karta zadania nr 11	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Dzikowiec .	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2 3.3
Karta zadania nr 12	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków na obszarze Gminy Dzikowiec .	2021-2030	1 400 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.1
Karta zadania nr 13	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Dzikowiec .	2021-2030	300 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Programy WFOŚiGW w Rzeszowie	1.2
Karta zadania nr 14	Montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscach	2021-2030	120 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.4
Karta zadania nr 15	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Dzikowiec (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, ścieżki ekologiczne, smart ławek, wyznaczenie miejsc na terenie Gminy na latanie dronam, itp)	2021-2030	3 800 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.2
Karta zadania nr 16	Budowa nowych alejek w parkach, miejscach zalesionych, centrach miejscowości z obszaru Gminy Dzikowiec .	2021-2030	1 200 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.4

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Karta zadania nr 17	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych	2021-2030	1 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	5.2
Karta zadania nr 18	Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Dzikowiec .	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2

Źródło: Opracowanie własne

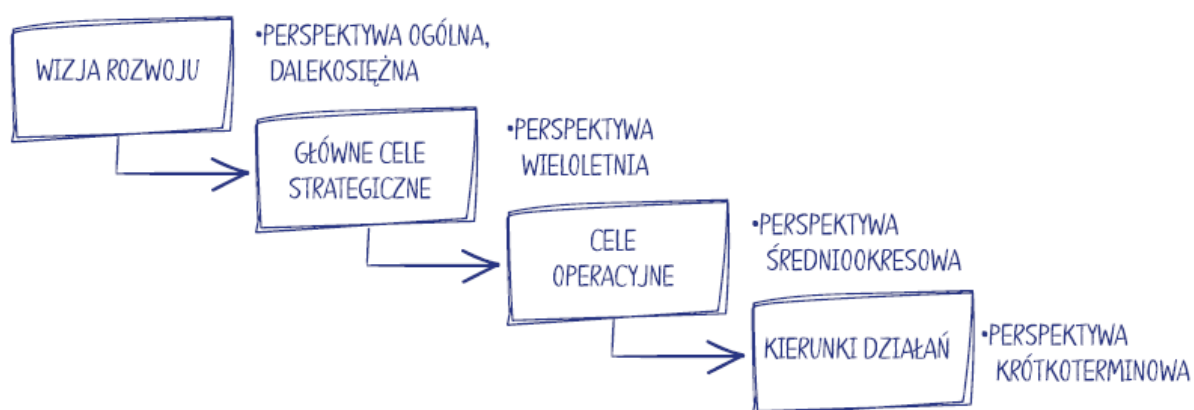

9. Część planistyczna

9.1 Logika części programowej strategii

Tworząc część programową strategii założono, że struktura celów w dokumencie strategii musi tworzyć logicznie powiązany system. Realizacja działań powinna zapewniać osiąganie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczyniać się do osiągania celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikać i uzupełniać, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii (wartości dodanej).

9.2 Wizja rozwoju

Wizja gminy przedstawia obraz przyszłego stanu gminy, stanowiący wyobrażenie pożądanej rzeczywistości lokalnej w perspektywie do 2030 r. Stanowi ona syntetyczny opis dążeń i aspiracji społeczności lokalnej opracowany przez całą wspólnotę gminy tj. władze samorządowe, partnerów społecznych oraz mieszkańców i ich reprezentantów. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza gmina oraz wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Gmina Dzikowiec - przyjazna mieszkańcom i przebywającym tu gościom, dbająca o zrównoważony rozwój, atrakcyjna turystycznie, o dobrym poziomie infrastruktury technicznej i społecznej, przyjazna inwestorom oraz chroniąca zasoby przyrodnicze i kulturowe

9.3 Misja rozwoju

Misja stanowi nadrzędny cel rozwoju gminy, któremu podporządkowane są priorytetowe obszary jej rozwoju. Wskazując ogólny kierunek, w którym powinna rozwijać się społeczność lokalna, określa ona rolę władz samorządowych. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców, itd. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju gminy, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie usług, przedsiębiorczości, rolnictwa i turystyki w oparciu o istniejącą oraz rozbudowywaną infrastrukturę techniczną i społeczną oraz walory przyrodnicze.

9.4 Priorytetowe obszary rozwoju

Przygotowując część strategiczną Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec założono, że zaplanowane cele działań na terenie samorządu muszą być zgodne z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, tj. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Przyjęto również, że Strategia powinna również wynikać ze stwierdzonych w diagnozie braków i potrzeb, które zbiorczo zostały przedstawione w ramach analizy SWOT.

Priorytetowe obszary rozwoju wraz ze wskazaniem wynikającymi z części diagnostycznej i przeprowadzonej analizy SWOT, zostały zawarte w poniższej tabeli:

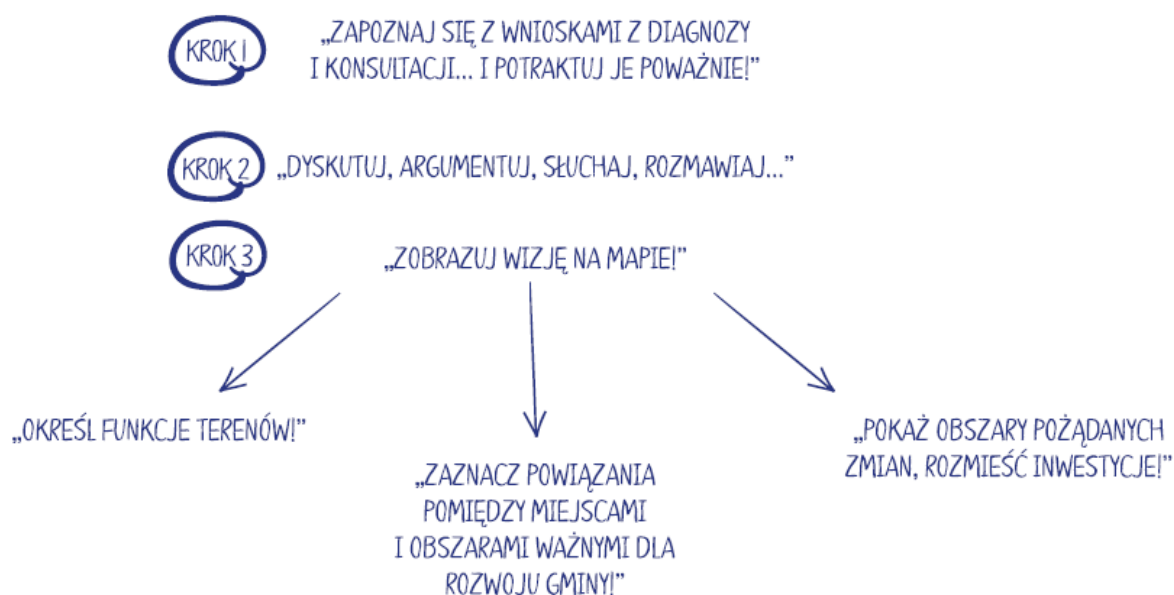
Obszar	Problemy
Społeczny	- wzrost liczby miejsc pracy i dochodów mieszkańców, - rozwój ekonomii społecznej, - minimalizowanie skutków niekorzystnych zmian demograficznych, - przeciwdziałanie wyludnianiu się obszarów wiejskich.
Gospodarczy	- rozwój przemysłu (rolno-spożywczego i przetwórstwa), - wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, - poprawa infrastruktury drogowej, - budowa atrakcji i organizacja przemysłu spędzania czasu wolnego, - poprawa stanu środowiska naturalnego, - rozwój przedsiębiorczości.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Przestrzenno – funkcjonalny	• modernizacja infrastruktury technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, • rewitalizacja terenu gminy.
Środowiskowy	• wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • programy dot. edukacji ekologicznej.

9.5 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych można wymienić:

1. Infrastruktura komunikacyjna:

- Budowa, sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze gminy Dzikowiec ,
- Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze gminy Dzikowiec ,
- Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Dzikowiec ,
- Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze gminy Dzikowiec ;

2. Infrastruktura rekreacyjno-sportowa:

- Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej przy Zalewie Maziarnia,
- Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze gminy Dzikowiec ,
- Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Dzikowiec (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, wyznaczenie miejsc na terenie gminy na latanie dronami, itp.).

3. Infrastruktura techniczna:

- Inwestycje w infrastrukturę wod-kan:
 - rozbudowa kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Dzikowiec ,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

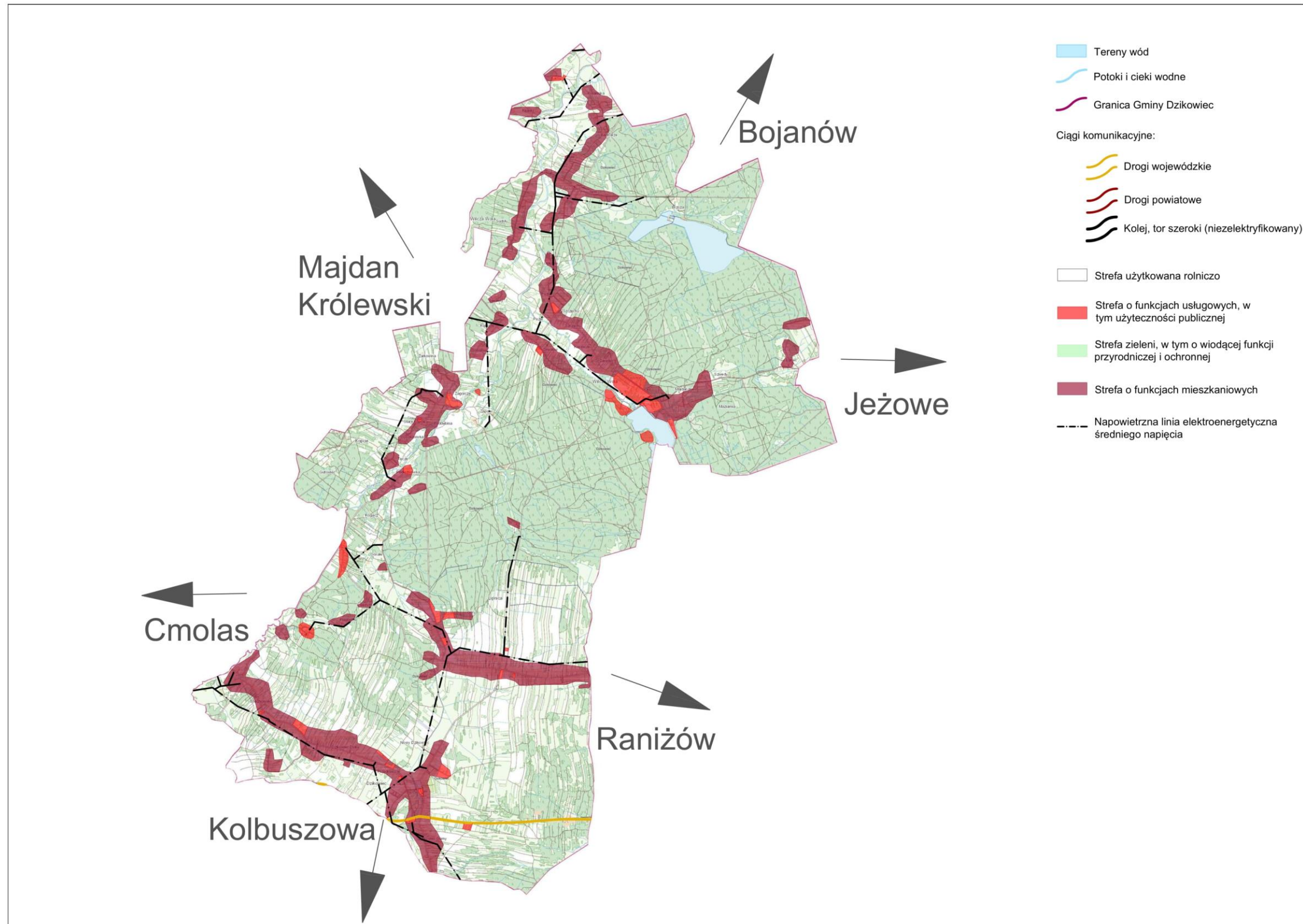
- Rewitalizacja centrum miejscowości Dzikowiec oraz innych miejscowości gminy,
- Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Dzikowiec ,
- Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Dzikowiec .

4. Infrastruktura społeczna:

- Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy Dzikowiec ,
- Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych.

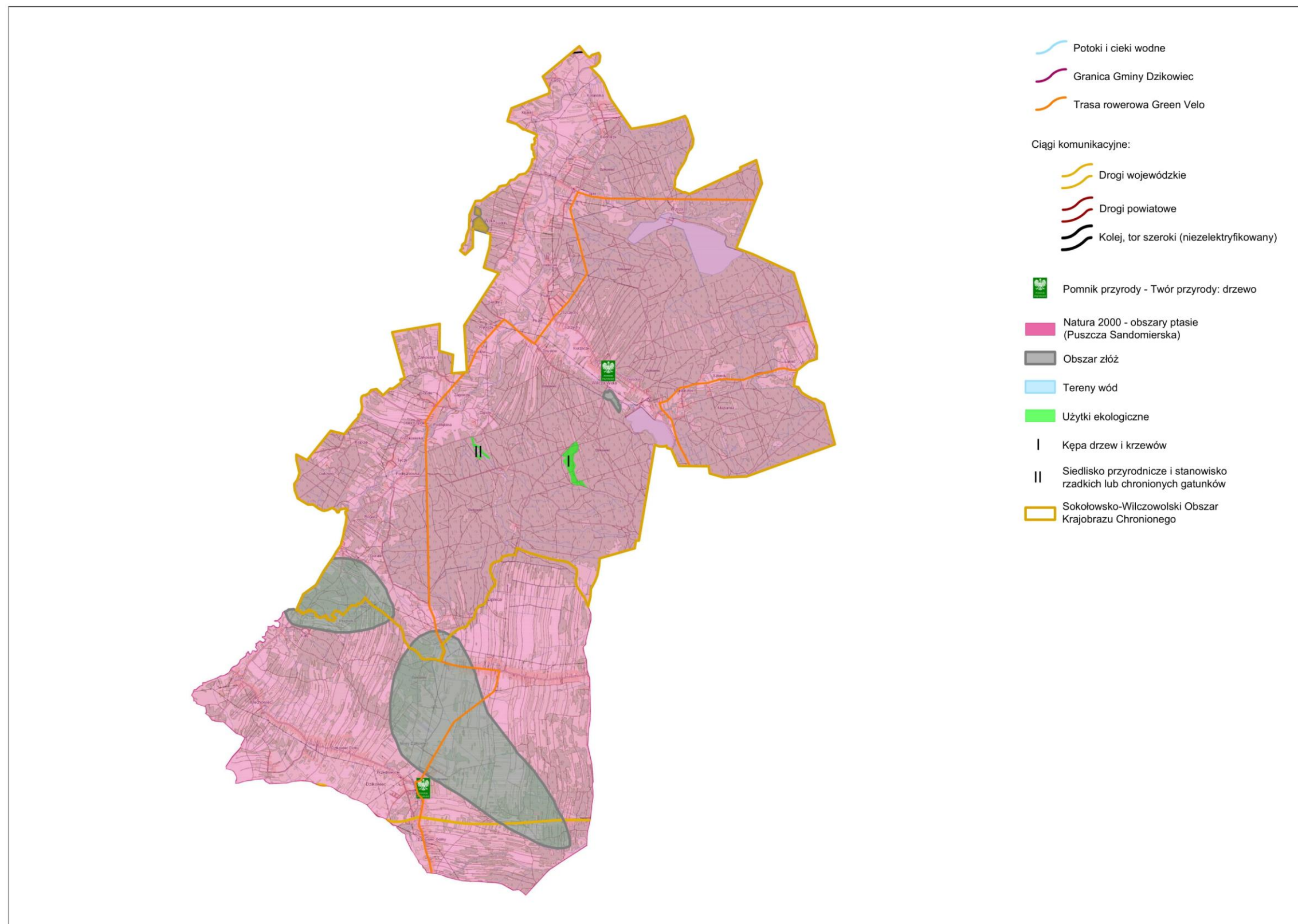
Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

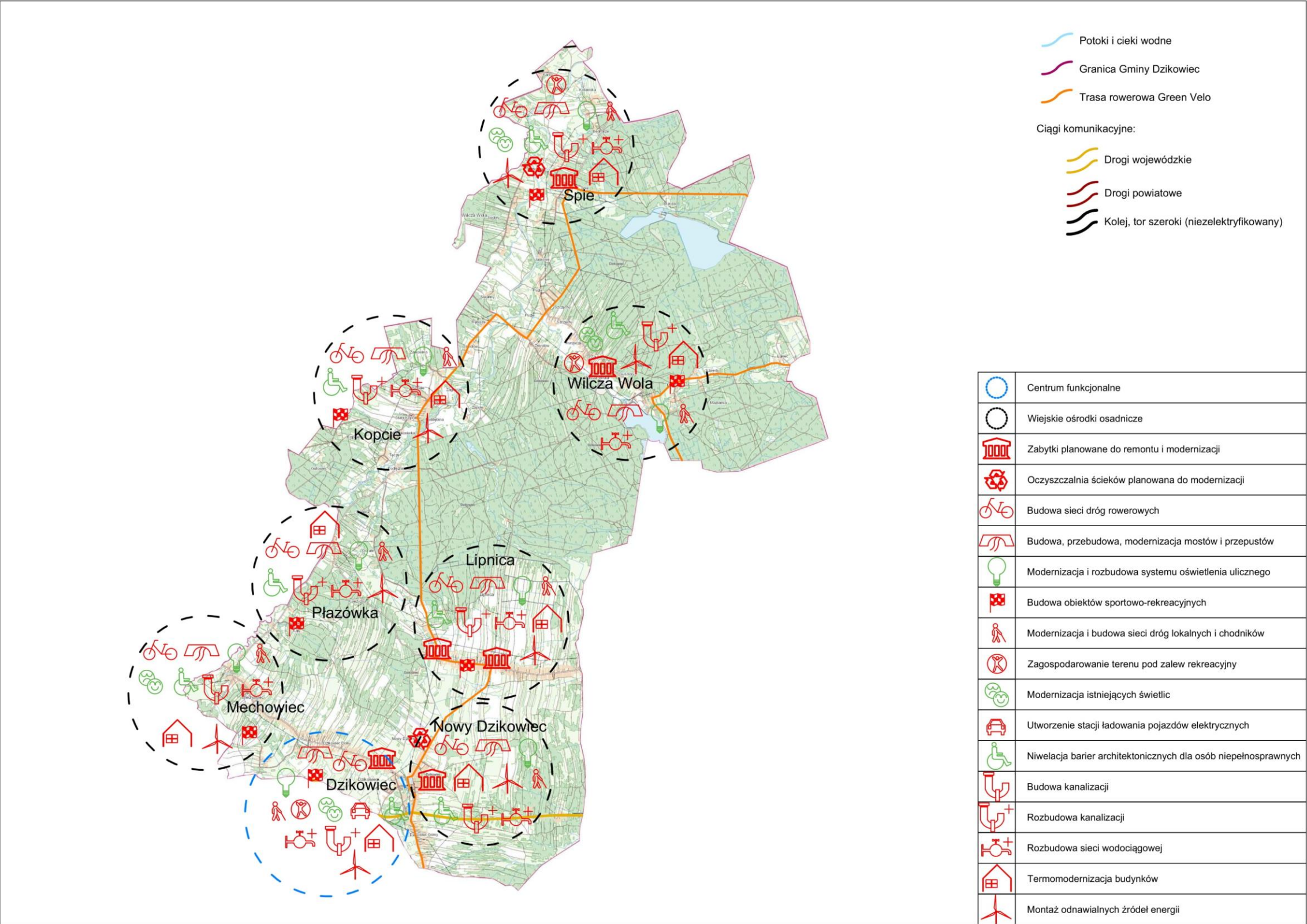
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec

Źródło: Opracowanie własne

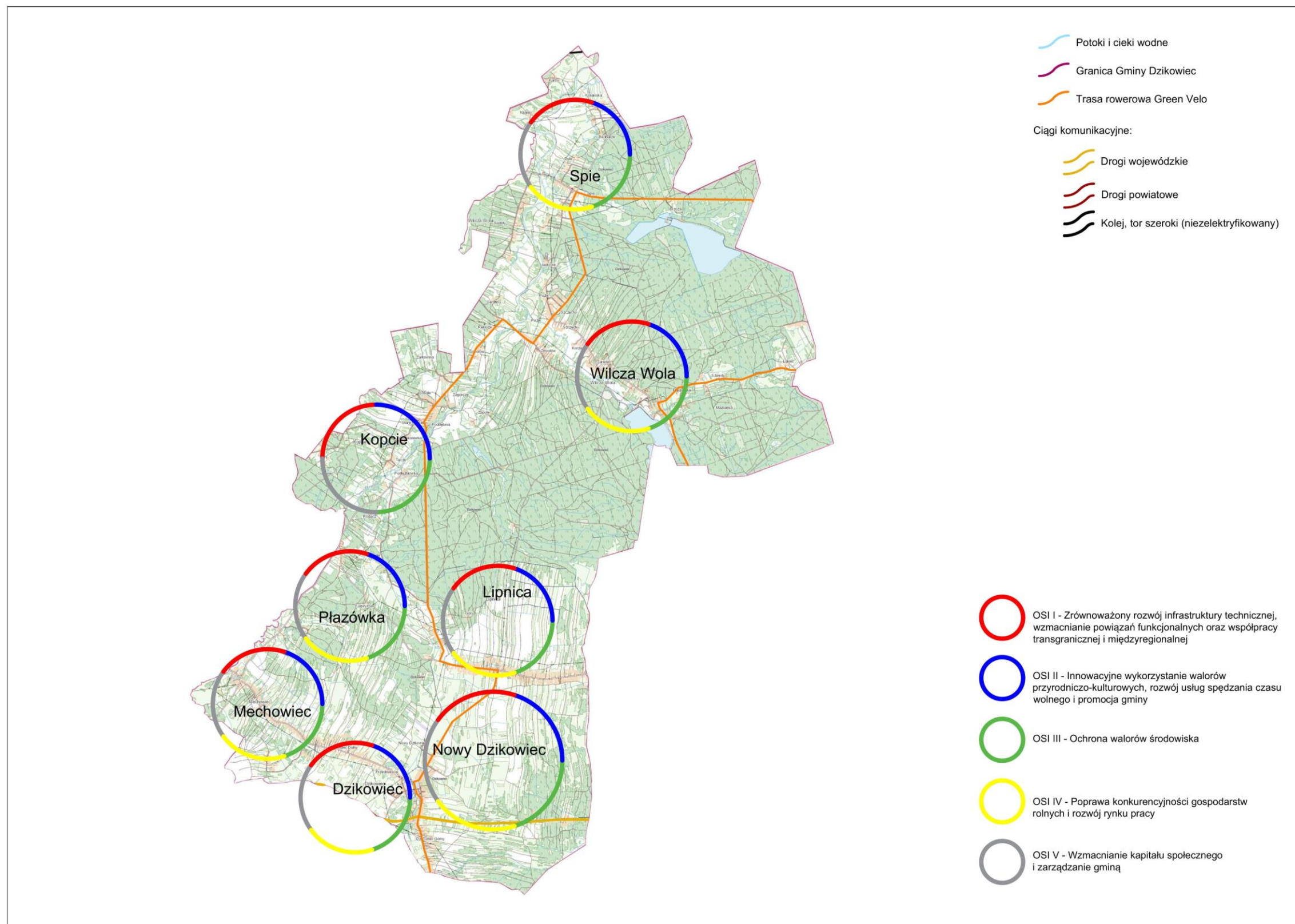
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec

Źródło: Opracowanie własne

9.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna gminy skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem turystyki, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 i brzmią następująco:

Miejscowość Dzikowiec, jest główną jednostką osadniczą, a zarazem centrum administracyjno-usługowym. Zakłada się dalszą aktywizację inwestycyjną tego obszaru, związaną z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. W centrum gminy, w historycznej przestrzeni publicznej, kontynuowane i wzmacniane będą istniejące funkcje usługowe o znaczeniu gminnym.

Istotną rolę w systemie osadniczym gminy w kolejnych latach pełnić będą ośrodki podstawowe, które wyróżniają się potencjałem demograficznym, wyposażeniem w obiekty usługowe z zakresu obsługi dla ludności, dają perspektywę rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. Pozostałe jednostki osadnicze nadal pełnić będą funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze, proporcjonalnie do swojej skali i zasięgu oddziaływania.

Podstawą rozwoju przestrzennego gminy będzie istniejący układ komunikacyjny, wiążący wszystkie jednostki osadnicze. Przez obszar gminy Dzikowiec przebiega odcinek drogi wojewódzkiej nr 875 Mielec – Leżajsk o długości 4,9 km, która łączy się w Kolbuszowej z drogą krajową nr 9 Radom – Rzeszów. Jednak podstawą komunikacji w gminie Dzikowiec są drogi powiatowe (o łącznej długości na terenie gminy - 47,7 km) oraz gminne (o łącznej długości 98,78 km). Oprócz tego, na terenie gminy znajdują się również drogi wewnętrzne (osiedlowe) oraz drogi rolnicze, służące dojazdowi do pól.

Polityka przestrzenna gminy skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem turystyki, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 i brzmią następująco:

- **Priorytetyzacja działań w zakresie opracowania kompleksowych dokumentów** planistycznych w postaci studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie zapewnienia spójności z dokumentami na szczeblu regionalnym.
- **Kontrolowany proces rozwoju zabudowy** – opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego począwszy od obszarów cechujących się najintensywniejszymi zmianami użytkowania.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- **Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią** – w szczególności w zakresie przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową poprzez zapobieganie antropopresji na terenach cennych przyrodniczo.
- **Wielowymiarowy rozwój społeczno-gospodarczy** – oparty na procesach rozwojowych funkcji obszarów o wysokim potencjale.
- **Sprawne planowanie w przestrzeni związane z rozwojem funkcji turystycznorekreacyjnych** – logiczne i oparte na konsultacjach społecznych i potrzebach mieszkańców lokalizowanie różnego rodzaju kompleksów usługowych, uwzględnianie potencjalnych konfliktów przestrzennych w procesach planowania.
- **Kierowanie się zasadami ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni** w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym – w szczególności na obszarach o wysokim potencjale rozwoju turystyki, w tym na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie wertykalnym:** na poziomie lokalnym ze szczeblem krajowym i regionalnym – uwzględnienie w planowaniu rozwoju przestrzennego inwestycji krajowych i wojewódzkich.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie horyzontalnym:** uwzględnienie i konsultowanie dokumentów planistycznych sąsiednich gmin w celu zapewnienia ciągłości struktur przestrzennych.
- **Budowanie poparcia społecznego w gospodarowaniu przestrzenią** – prowadzenie jawnych i dostępnych dla mieszkańców konsultacji społecznych w zakresie planowania inwestycji, opracowywania dokumentów planistycznych.
- **Uspójnienie zasad dotyczących walorów estetycznych nowych inwestycji**, w tym mieszkaniowych i związana z tym konieczność opracowania planów miejscowych dla obszarów przeznaczanych pod zabudowę.
- **Ukierunkowanie celów polityki przestrzennej na rozwój obszarów atrakcyjnych turystycznie.**
- **Ochrona obszarów o stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych**, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych.
- **Na obszarach otulin parków krajobrazowych działalność związana z usługami turystycznymi i sportowymi powinna zostać dostosowana skalą i intensywnością do charakteru obszaru chronionego** i jego otoczenia poprzez obligatoryjne wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy szczegółowych parametrów zabudowy dla projektowanej działalności.
- **Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.**
- **Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi i rowerowymi** w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).
- **Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym informacji o obszarach perspektywicznych**, na których stwierdzono przesłanki występowania złóż oraz obszarów prognostycznych –

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

rozpoznanych wstępnie i wskazanych (PZPW Województwa Podkarpackiego – perspektywa 2030).

- **Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych**, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości.
- **Uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg.**
- **Wykorzystanie korzyści dostępności transportowej** – racjonalne gospodarowanie przestrzenią w celu zapewnienia odpowiedniej przepustowości dróg i wyznaczenia przestrzeni dla działalności gospodarczej.
- **Zachowanie różnorodności biologicznej i rozwój systemu obszarów chronionych** oraz jego integracja z systemami pozaregionalnymi.

9.7 Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Gmina Dzikowiec położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji przeanalizowane zostały następujące dokumenty:

- **Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),**
- **Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030,**
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Wschodnia Polska,**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się Gmina Dzikowiec.**

Mapa 13 Wschodnia Polska

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Zgodnie z załącznikiem 1. Dzikowiec znalazła się na 423 pozycji ww. listy. W związku z tym jest ona usytuowana w obszarze OSI: obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:

- **7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju**
- **7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku,**

7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju:

Zakładane działania

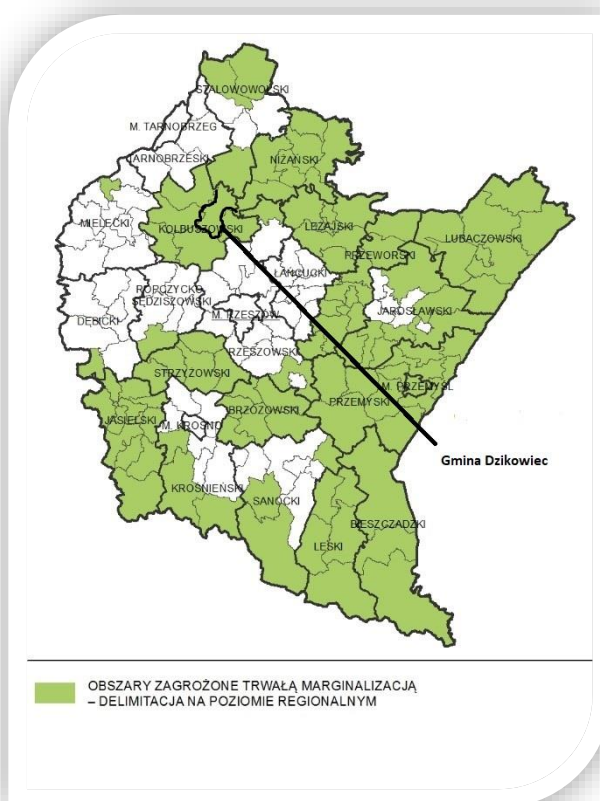
- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej, warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych, jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Mapa 15 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny

7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych, jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Map of the rural area (obszar wiejski) in the Gmina Dzikowiec. The map shows various villages and their surrounding areas, with a black line indicating the boundary of the Gmina Dzikowiec. The legend indicates that the orange shaded area represents the rural area (obszar wiejski).

Legend: OBSZAR WIEJSKI

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjnoustugowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

- **Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- 2) rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- 3) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 4) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 6) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 7) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 8) rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych,
- 9) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój bazy usług publicznych;
- 2) zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- 3) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 4) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 5) rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz lecznictwa uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

• **Obszar funkcjonalny innowacyjnego przemysłu**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój bazy innowacyjnego przemysłu;
- 2) rozwój drobnej przedsiębiorczości;
- 3) rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa;
- 4) wzmocnienie roli miast, jako ośrodków kreujących wysoką jakość życia mieszkańców;
- 5) rozbudowa infrastruktury technicznej i transportowej;
- 6) rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej;
- 7) rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe;
- 8) rozwój produkcji rolnej oraz bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 9) rozwój gospodarki leśnej oraz bazy przetwórstwa drewna.

Zasady i warunki zagospodarowania:

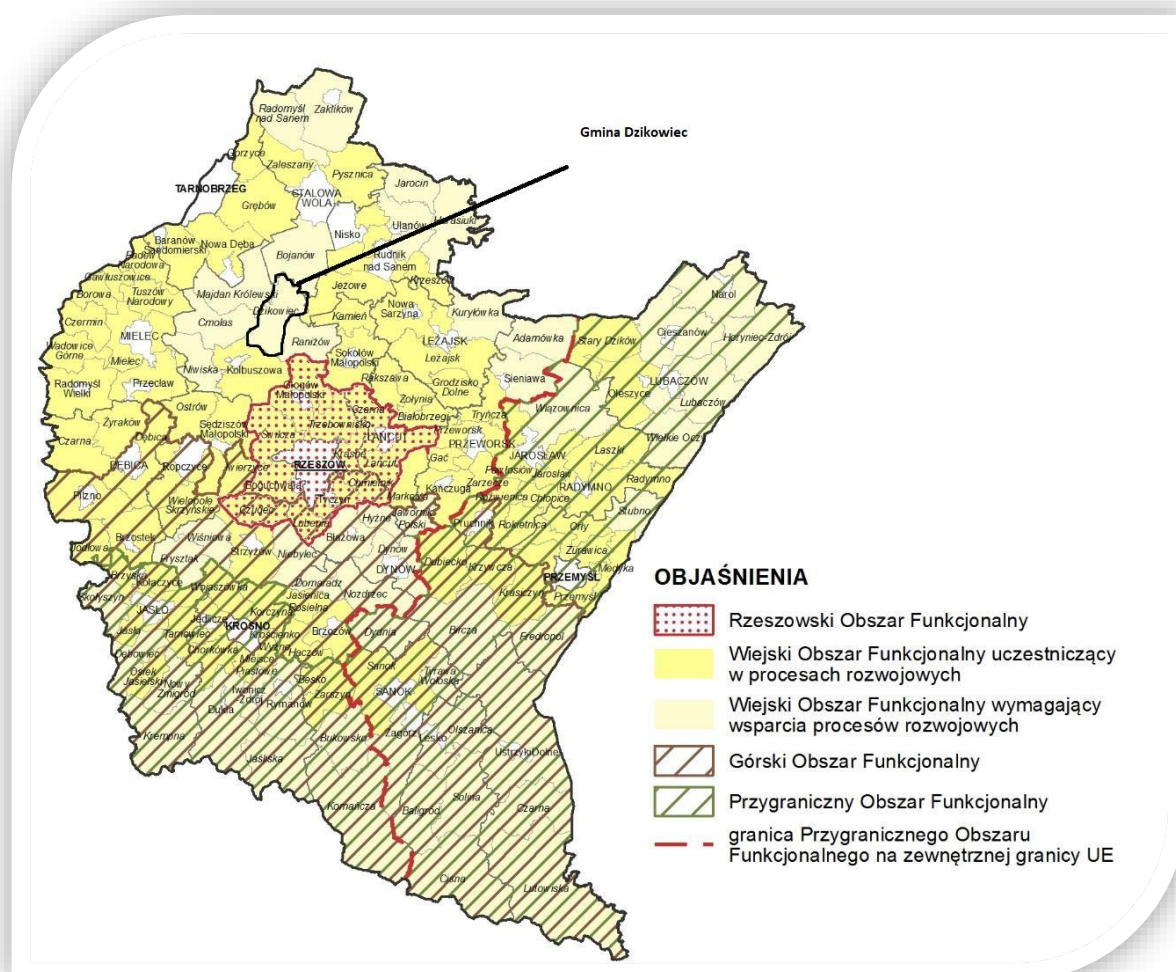
- 1) rozwój zakładów przemysłowych m.in. w branży lotniczej, elektromaszynowej i chemicznej oraz firm informatycznych, z wykorzystaniem potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- 2) wzmacnianie zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnych obszaru;
- 3) poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i kolejowej;
- 4) rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej, w tym rozwój gospodarstw agroturystycznych;
- 5) użytkowanie dolin rzecznych Wisły, Sanu, Wiśłoki i Wiśłoka zapewniające zachowanie drożności i walorów przyrodniczych korytarzy ekologicznych oraz ich zagospodarowanie w dostosowaniu do wymogów ochrony przeciwpowodziowej;
- 6) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- 7) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 8) rozwój rolnictwa ekologicznego dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 9) zagospodarowanie turystyczne w dostosowaniu do chłonności środowiska;
- 10) zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych oraz współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego;
- 11) ochrona i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi, leśnymi i zasobami kopalin;
- 12) rozwój terenów inwestycyjnych przy zapewnieniu wymaganego uzbrojenia.

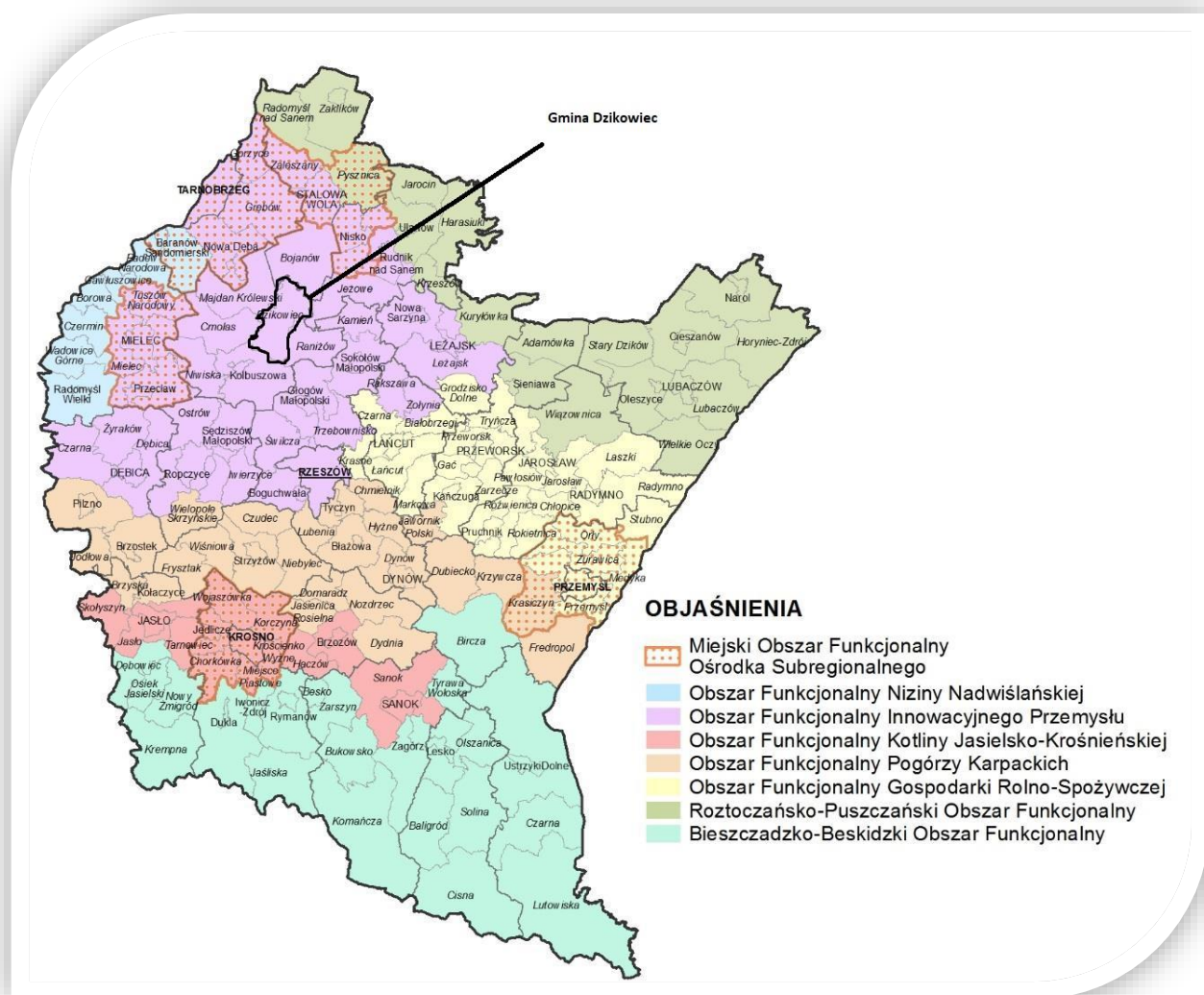
Mapa 17 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Mapa 18 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym - Obszar funkcjonalny innowacyjnego przemysłu

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

3. OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

W ramach Strategii Rozwoju Wyodrębniono pięć obszarów priorytetowych, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- Obszar I: Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej,
- Obszar II: Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy,
- Obszar III: Ochrona walorów środowiska,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- Obszar IV: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy,
- Obszar V: Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą.

Obszary te powiązane są z zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec w rozdziale 9.5 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 35 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021 – 2030 ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gmina Dzikowiec na lata 2021 – 2030
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA	Obszar 1 Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej Obszar 4 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy
2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki	Cel szczegółowy 1.4 Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy Cel szczegółowy 1.5 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej Cel szczegółowy 4.1 Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych Cel szczegółowy 4.2 Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego Cel szczegółowy 4.3 Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

		Cel szczegółowy 4.4 Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości
1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	Obszar 1 Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej Obszar 2 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy Obszar 4 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy Obszar 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.1. Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości	Cel szczegółowy 2.2 Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej Cel szczegółowy 4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych Cel szczegółowy 5.2 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

		Cel szczegółowy 5.4 Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.2 Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia	Cel szczegółowy 5.2 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.3 Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności	Cel szczegółowy 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej Cel szczegółowy 2.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego Cel szczegółowy 2.3 Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury Cel szczegółowy 2.4 Promocja gminy
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 2.4 Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy	Cel szczegółowy 4.4 Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości Cel szczegółowy 5.1 Włączenie i integracja społeczna
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie	Cel szczegółowy 5.1 Włączenie i integracja społeczna Cel szczegółowy 5.2 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.7 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego	Cel szczegółowy 2.2 Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA	Obszar 1 Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej Obszar 2 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy Obszar 4 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy Obszar 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.1 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz	Cel szczegółowy 1.1 Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności Cel szczegółowy 3.1 Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa	Cel szczegółowy 3.2 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej Cel szczegółowy 3.3 Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej Cel szczegółowy 4.1 Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych
1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 3.3 Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych	Cel szczegółowy 1.1 Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnymi i lokalnym	Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych	Cel szczegółowy 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej Cel szczegółowy 2.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego Cel szczegółowy 2.2 Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.6 Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych	Cel szczegółowy 1.2 Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami Cel szczegółowy 3.1 Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.7 Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska	Cel szczegółowy 1.2 Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.8 Ochrona środowiska oraz zachowanie różnorodności biologicznej w regionie	Cel szczegółowy 4.1 Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych Cel szczegółowy 4.2 Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego
1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG	Obszar 1 Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej Obszar 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą
1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 4.1 Poprawa dostępności mieszkańców do usług publicznych oraz zwiększenie ich kompleksowości i podniesienie standardu dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych	Cel szczegółowy 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej Cel szczegółowy 5.4 Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 4.2 Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne	Cel szczegółowy 1.4 Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy Cel szczegółowy 5.4 Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 4.3 Rozwijanie infrastruktury i integrowanie systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel szczegółowy 1.4 Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy Cel szczegółowy 5.3 Bezpieczeństwo publiczne
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 4.5 Rozwój ponadregionalnych i transgranicznych powiązań regionu dla wzmocnienia pozycji konkurencyjnej i wykorzystania szans rozwojowych	Cel szczegółowy 1.5 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Źródło: Opracowanie własne

10. System realizacji strategii,
w tym wytyczne do sporządzania
dokumentów wykonawczych

10.1 Odpowiedzialność za realizację strategii

Przy opracowaniu strategii zastosowano podejście holistyczne, polegające m.in. na tym, że przy określaniu celów i kierunków działań wzięto pod uwagę nie tylko kompetencje i zadania statutowe gminy wiejskiej, ale również uwzględniono o wiele szerszy wymiar rozwoju gminy. Chodzi tu głównie o te obszary rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, na które władze nie mają bezpośredniego wpływu, a więc np. rozwój lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości czy bezpieczeństwo publiczne.

Tym samym, zgodnie z dokumentem „*Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny*” przyjęto założenie, że niniejszy dokument nie powinien ograniczać się w swych zapisach jedynie do zadań należących do wyłącznej kompetencji gminy, realizowanych bezpośrednio przez Urząd Gminy i jednostki gminne. Strategia proponuje przede wszystkim zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie jednostki samorządu terytorialnego lub pozostających z nią w relacji. W procesie zarządzania gminą i jej rozwojem, dokument pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „*trójkąta współpracy*”):

- **sektor publiczny** – władze samorządowe gminy, Urząd Gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie,
- **sektor biznesowy** – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.,
- **sektor społeczny** – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Jeśli chodzi o kompetencje samorządu gminnego zaproponowane kierunki działań będą miały swoje odzwierciedlenie w projektach kluczowych – wynikających z planu działań operacyjnych. Są to projekty najważniejsze z punktu widzenia rozwoju gminy, których realizacja warunkuje osiągnięcie założonych celów strategii. Projekty te będą realizowane przez Urząd Gminy bądź jednostki organizacyjne przy użyciu funduszy własnych lub z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych. Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe) zechcą włączyć się w nurt działań zaproponowanych w niniejszej strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i możliwościom rozwojowym gminy Dzikowiec, a także że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyśpieszenia tych działań i zachęcenia innych podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Gminy będzie wspierał podmioty, których projekty będą wpisywać się w założenia i cele strategii. Ze względu na wielość

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

podmiotów będących realizatorami strategii konieczne jest wprowadzenie mechanizmu koordynacyjnego. Zadanie to należy do Urzędu Gminy Dzikowiec i będzie m.in. polegało na:

- informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu Strategii, zapisanych w niej priorytetach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania,
- skorelowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii,
- ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowywanie i realizację zadań inwestycyjnych,
- wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii, jeśli taka opinia będzie warunkiem sine qua non do udziału w konkursie,
- dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

Rada Gminy	Wójt Gminy	Referat	Komórki i jednostki organizacyjne	Partnerzy
• podejmowanie strategicznych decyzji • zapewnienie środków finansowych w budżecie na realizację zadań • ocena stanu realizacji strategii • aktualizacja strategii • wsparcie merytoryczne Wójta	• stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów • przedkładanie raportów o stanie realizacji strategii	• poszukiwanie źródeł finansowania projektów i zadań • przygotowywanie oraz realizacja projektów i zadań • koordynacja projektów i zadań • harmonizacja i poszerzanie partnerstw • monitoring, ewaluacja i przygotowywanie zmian strategii • promocja projektów i zadań	• współdziałanie z Samodzielnym stanowiskiem pracy: stanowisko do spraw inwestycji przy przygotowywaniu oraz realizacji projektów i zadań • obsługa finansowa projektów i zadań • realizacja projektów i zadań	• współpraca z Wójtem przy realizacji projektów i zadań

Główną instytucją odpowiedzialną za wdrożenie strategii jest Rada Gminy oraz Wójt Gminy Dzikowiec wraz z podległym mu Urzędem Gminy.

- Rada Gminy, której rolą jest podejmowanie strategicznych decyzji, zapewnienie środków finansowych w budżecie na realizację zadań, ocena stanu realizacji strategii, aktualizacja strategii i wsparcie merytoryczne Wójta,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

- Wójt odpowiada za stymulowanie i koordynację działań, integrowanie zasobów a także przedkładanie raportów o stanie realizacji strategii
- Samodzielne stanowisko pracy: stanowisko do spraw inwestycji, odpowiedzialne za: poszukiwanie źródeł finansowania projektów i zadań, przygotowywanie oraz realizację projektów i zadań, koordynację projektów i zadań, harmonizację i poszerzanie partnerstw, monitoring, ewaluację i przygotowywanie zmian strategii a także za promocję projektów i zadań
- placówki szkolno-wychowawcze (przedszkola, szkoły podstawowe),
- jednostki organizacyjne gminy
- organizacje pozarządowe działające na terenie gminy,
- inne.

10.2 System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii

System monitorowania jest ważnym instrumentem w procesie wdrażania strategii. Dane monitoringowe służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Proces monitorowania umożliwia również ocenić postępy we wdrażaniu strategii, a także mobilizować władze i społeczność lokalną do większej aktywności na rzecz realizacji strategii.

Głównymi elementami systemu monitoringu są:

- instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania wdrażania strategii,
- przyjęty system raportowania z procesu monitorowania strategii,
- zestaw wskaźników służących do oceny postępów we wdrażaniu strategii.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację procesu monitorowania realizacji strategii będzie Wójt Gminy Dzikowiec, jako organ wykonawczy, podlegający Radzie Gminy Dzikowiec. Za proces monitorowania i raportowania będzie odpowiedzialny będzie Samodzielne Stanowisko pracy: stanowisko do spraw inwestycji. Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym, na potrzeby opracowywania Raportu o stanie gminy.

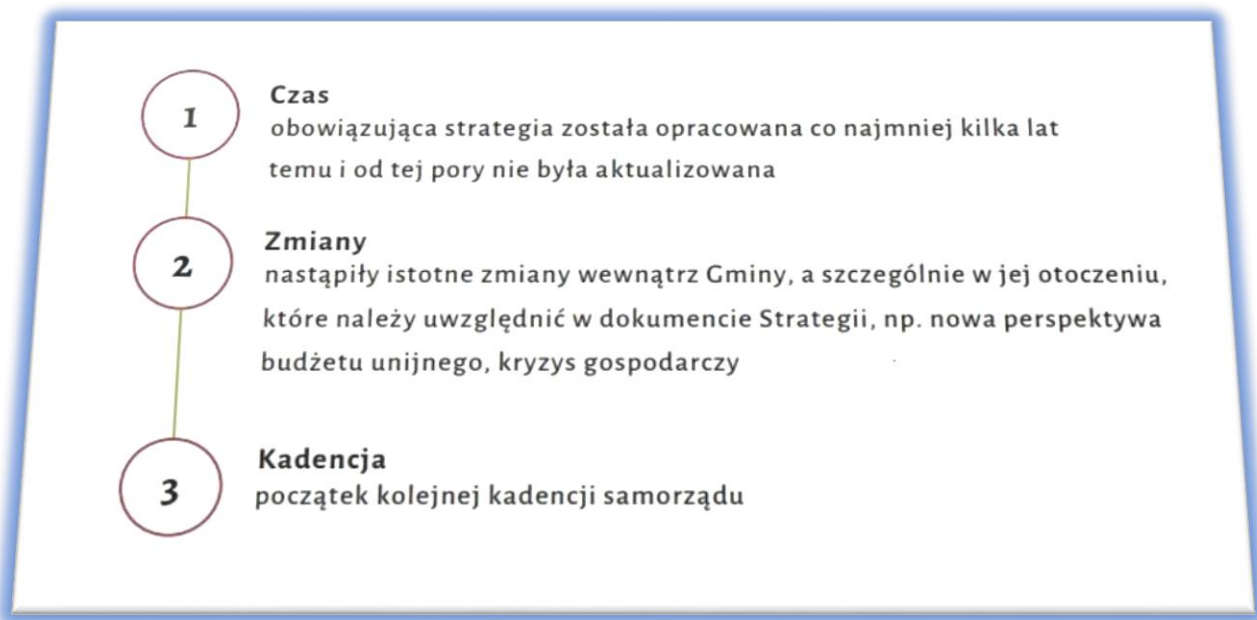
Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości można monitorować w oparciu o oficjalną statystykę Głównego Urzędu Statystycznego.

Zapisane w Strategii zadania nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze – co jakiś czas powinny być one przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych potrzeb.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć charakter kroczący. Najbardziej na początku każdej kolejnej kadencji Rady Gminy powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź identyfikowanych potrzeb.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec będą pełnić wyznaczeni pracownicy Urzędu Gminy Dzikowiec. Będą oni zbierać propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz szefowie jednostek miejskich, a następnie przedstawiać je Wójtowi.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 38 Wskaźniki monitoringu

Miernik	Źródło danych	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika (2030)
Obszar I Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej				
Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej (drogi gminne)	BDL	km	98,78	98,78<
Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	BDL	km	109,2	109,2<
Długość sieci wodociągowej na terenie gminy	BDL	km	82,5	82,5<
Obszar II Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy				

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Liczba zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	UG Dzikowiec	Szt.	4	4<
Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów sportowych na terenie gminy	UG Dzikowiec	Szt.	2	2<
Obszar III Ochrona walorów środowiska				
Liczba poddanych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	UG Dzikowiec	Szt.	0	0<
Liczba zamontowanych instalacji fotowoltaicznych	UG Dzikowiec	Szt.	254	254<
Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych punktów oświetleniowych	UG Dzikowiec	Szt.	129	129<
Obszar IV Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy				

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	UG Dzikowiec	Szt.	0	0<
Liczba wybudowanych/ przebudowanych gminnych targowisk	UG Dzikowiec	Szt.	0	0<
Obszar V Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą				
Liczba projektów realizowanych przez przedsiębiorców, które otrzymały dotacje ze źródeł zewnętrznych	UG Dzikowiec	Szt.	5	5<
Liczba przebudowanych/ wyremontowanych budynków szkolnych	UG Dzikowiec	Szt.	0	0<
Liczba wybudowanych budynków na cele zarządzania kryzysowego	UG Dzikowiec	Szt.	0	0<
Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	PUP	%	4,6	4,6>
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	BDL	Szt.	478	478>

Źródło: Opracowanie własne

10.3 Instrumenty realizacji

Ponieważ strategia jest zapisem intencji, a nie planem pracy, konieczne jest zidentyfikowanie instrumentów realizacji. Instrumenty te muszą zapewnić osiągnięcie celów strategii i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

Wśród przyjętych instrumentów realizacji strategii, będą stosowane, wybrane spośród niżej wymienionych:

- **wdrożeniowe**, np. gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, modele, procedury, projekty, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- **organizacyjno-zarządcze**, np. regulaminy wydziałów i jednostek, wydział lub zespół zarządzający strategią,
- **finansowe**, np. uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych, system małych grantów dla organizacji pozarządowych, budżet obywatelski, inicjatywa lokalna, fundusze kierowane, np. senioralny, młodzieżowy, podatki i opłaty,
- **prawne**, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- **planowania przestrzennego**, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- **społeczne**, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej,
- **kadrowe**, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- **ekonomii społecznej**, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne,
- **koordynacji**, np. ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym (rada działalności pożytku publicznego, rada przedsiębiorczości, rada seniorów), partnerstwa lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze międzysamorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe,
- **kontrolne**, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

10.4 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec lata 2021-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości. Rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego.

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obligatoryjne lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. W ramach poniższej tabeli zestawiono wybrane dokumenty, zgodnie z obszarem tematycznym do którego się odnoszą oraz wskazano wytyczne dla każdego z dokumentów.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy. Do takich dokumentów należą m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy,
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych,
- Gminny program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Program budowy dróg gminnych,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Plany odnowy miejscowości.

10.5 Informowanie lokalnej społeczności

Naczelnym celem przygotowania, a następnie wdrażania Strategii jest, zapisane w wizji i misji, zapewnienie mieszkańcom gminy Dzikowiec i jak najbardziej dogodnych warunków do życia, pracy i wypoczynku.

Realizacja Strategii ma służyć lokalnej społeczności i wobec tego powinna ona zostać powiadomiona o jej kluczowych zapisach, bowiem uchwalony przez Radę Gminy dokument jest nie tylko „przewodnikiem” dla działań samorządu, ale pełni również funkcję informacyjną dla mieszkańców – powinni oni dowiedzieć się z niej, jakie działania będą w perspektywie kolejnych kilku lat podejmowane przez Urząd Gminy i podległe jemu jednostki.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikówiec na lata 2021-2030

Oprócz publikacji pełnej wersji Strategii w Biuletynie Informacji Publicznej, najważniejsze tezy Strategii zostaną zaprezentowane poprzez stronę internetową Gmina i media lokalne.

Ważne jest także cykliczne informowanie lokalnej społeczności o postępach we wdrażaniu Strategii, przede wszystkim poprzez publikację corocznych raportów o stanie gminy z zapisami dotyczącymi realizacji Strategii Rozwoju Gminy.

11. Ramy finansowe
oraz źródła finansowania

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec 2021-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z **rozdziału 8 Wieloletni Plan Inwestycyjny** szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

Obszar I: Atrakcyjna przestrzeń, dostępna i spójna terytorialnie, 29 920 000,00	Obszar II: Zrównoważony rozwój gospodarki oparty na zasobach środowiska przyrodniczego, 1 100 000,00
Obszar III: Poprawa, jakości życia mieszkańców. 3 500 000,00	

W perspektywie finansowej 2021-2027 w ramach programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków UE, kontynuowane będą dotychczasowe europejskie mechanizmy wdrażania polityki spójności: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, a także inne mechanizmy współpracy wypracowane na poziomie regionalnym i subregionalnym. Szczegółowe zestawienie źródeł finansowania umieszczono w poniższej tabeli.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Źródło finansowania	Opis źródła finansowania
Środki własne gminy	Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa.
Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (dawny RPO WP)	Podstawą opracowania Funduszy Europejskich dla Podkarpacia jest Umowa Partnerstwa. Umowa ta określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, w tym także środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Pieniądze na programy regionalne w nowej perspektywie finansowej podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach. Brano pod uwagę między innymi liczbę ludności, wartość PKB na mieszkańca, ubytek ludności, nakłady na B+R na mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady szczególnie uciążliwe, wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (kolejowy/pasażerski), stopę bezrobocia osób w wieku 50+ (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) oraz funkcjonowanie organizacji według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny). Warto zaznaczyć, że zostało dotychczas podzielonych około 75% środków, a blisko 25% pozostałych środków planuje się rozdysponować pomiędzy programy regionalne na późniejszym etapie programowania (w ramach negocjacji kontraktu programowego). Powyższa kwota wynosi 7,104 mld euro środków UE i rozdysponowana zostanie na 16 województw. Zapisy FE dL wynikają ponadto z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województw. Wsparciem obligatoryjnym objęte zostaną Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją.
Krajowe Programy Operacyjne	Krajowe Programy Operacyjne będą uwzględniały cele polityki regionalnej i zostaną ukierunkowane na: a) innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji; b) rynek pracy i adaptacyjność,

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

	włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację; c) dobre rządzenie; d) poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym; d) bezpieczeństwo energetyczne; e) dostępność transeuropejską i międzyregionalną; f) spójność terytorialną.
Polski Fundusz Rozwoju	Polski Fundusz Rozwoju to grupa instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych inwestująca w zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy kraju. Priorytetami PFR są: inwestycje infrastrukturalne, innowacje, rozwój przedsiębiorczości, eksport i ekspansja zagraniczna polskich przedsiębiorstw, wsparcie samorządów, realizacja programu Pracowniczych Planów Kapitałowych oraz obsługa inwestycji zagranicznych.
Regionalny Fundusz Rozwoju	Regionalne Fundusze Rozwoju są jednostkami odpowiedzialnymi za ponowne wykorzystanie środków publicznych o charakterze zwrotnym. Po rozliczeniu z Komisją Europejską regionalnych programów operacyjnych, zwrócone w ramach pożyczek czy poręczeń środki tworzą kapitał, który może być ponownie wykorzystywany dla przyszłych inwestycji. W praktyce oznacza to, że im więcej instrumentów zwrotnych będzie wdrażanych z funduszy strukturalnych, tym więcej środków na kolejne inwestycje pozostanie w regionie.

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Porozumienie terytorialne	Porozumienie terytorialne może być zawierane przez: 1) zarząd województwa z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru tego województwa lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, realizującymi zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju województwa; 2) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a także właściwego ministra, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga, z gminą lub powiatem, lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, w przypadku, gdy jego zasadność wynika z krajowej strategii rozwoju regionalnego; 3) jednostki samorządu terytorialnego realizujące zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju ponadlokalnego albo strategii rozwoju gmin objętych tym porozumieniem.
Programy współpracy terytorialnej Interreg	Celem programu jest unowocześnianie polityk i programów rozwoju regionalnego, szczególnie regionalnych i krajowych programów operacyjnych, a także programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Interreg Europa wspiera wymianę doświadczeń i pogłębianie wiedzy wśród instytucji, które współpracują nad wybraną dziedziną polityki. Rezultatem, indywidualnym dla każdego z partnerów, może być np. opracowanie nowego projektu do finansowania ze środków wybranego programu operacyjnego (RPO, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Polska Wschodnia itp.), wprowadzenie zmiany w systemie zarządzania programem w regionie (np. nowe metody oceny wniosków lub zmiany w systemie naboru projektów do RPO), wprowadzenie zmian o charakterze strategicznym (np. dodanie do strategii nowego celu, zmiany planu/strategii województwa, planów niskoemisyjnych gmin itp.).

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

	Podstawowym celem programów współpracy terytorialnej Interreg będzie pogłębianie integracji, poprzez otwieranie społeczności na różnice kulturowe oraz budowanie wzajemnego zaufania, a także współpracę instytucjonalną. Działania w ramach tych programów powinny redukować bariery w funkcjonowaniu obszarów przygranicznych i w konsekwencji zmniejszać stopień peryferyzacji pogranicza.
Programy rozwoju i inne instrumenty finansowane ze środków krajowych	Projekty strategiczne istotne dla realizacji celów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego: Racjonalny System Finansowania JST, Narodowy Program Mieszkaniowy, Pakt dla obszarów wiejskich, SMUP, System Koordynacji KIS i RIS, Kompetencje w społeczeństwie informacyjnym, Dostępność Plus czy Centralny Port Komunikacyjny.
Dotacje na cele inwestycyjne pochodzące ze środków budżetu państwa	Ze środków budżetu państwa mogą być udzielane dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów zakupów inwestycyjnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadania własne lub z zakresu administracji rządowej.
Środki prywatne	Środki prywatne mogą zostać zaangażowane w realizację zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Jest to forma współpracy między podmiotami publicznymi a sektorem prywatnym, których celem jest realizacja zadań publicznych poprzez podział zadań, odpowiedzialności i ryzyka, osiągając bardziej efektywny ekonomicznie sposób tworzenia infrastruktury i dostarczania usług publicznych.

12. Spis tabel

Tabela 1 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu kolbuszowskiego ...	14
Tabela 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020.....	15
Tabela 3 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Dzikowiec w 2020 roku	19
Tabela 4 Liczba uczniów oraz oddziałów w placówkach oświatowych w roku 2015 i 2019	21
Tabela 5 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Dzikowiec w 2016 oraz 2020 roku	22
Tabela 6 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Dzikowiec w latach 2016-2020	24
Tabela 7 Przyczyny trudnych sytuacji życiowych rodzin w latach 2019-2020.....	25
Tabela 8 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Dzikowiec oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2016-2020.....	27
Tabela 9 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Dzikowiec w roku 2016 i 2020	30
Tabela 10 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego w latach 2018-2020.....	33
Tabela 11 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2020.....	34
Tabela 12 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2016-2020	48
Tabela 13 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Dzikowiec.....	50
Tabela 14 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne.....	51
Tabela 15 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2016 - 2020.....	52
Tabela 16 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2016 - 2020	52
Tabela 17 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020	54
Tabela 18 Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w gminie Dzikowiec	56
Tabela 19 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Dzikowiec	57
Tabela 20 Masa odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Dzikowiec w latach 2017-2020	59
Tabela 21 Struktura ludności gminy Dzikowiec wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 oraz 2020.....	61
Tabela 22 Pracujący na terenie Dzikowiec w latach 2016 - 2020	63
Tabela 23 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Dzikowiec w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu kolbuszowskiego według płci	63
Tabela 24 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Dzikowiec w latach 2016 - 2020	65
Tabela 25 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego	65
Tabela 26 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Dzikowiec	66
Tabela 27 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Dzikowiec	67

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Tabela 28 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Dzikowiec za lata 2016 i 2020	69
Tabela 29 Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gminy Dzikowiec (2020 rok)	70
Tabela 30 Rodzaje gospodarstw na terenie gminy Dzikowiec (2020 rok).....	71
Tabela 31 Realizacja budżetu gminy Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020 w zł.....	72
Tabela 32 Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2016-2020.....	73
Tabela 33 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2016-2020	75
Tabela 34 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2021-2030.....	114
Tabela 35 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021 – 2030 ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	142

13. Spis map

Mapa 1 Gmina Dzikowiec na tle województwa podkarpackiego	10
Mapa 2 Gmina Dzikowiec na tle powiatu kolbuszowskiego	11
Mapa 3 Gmina Dzikowiec z usytuowaniem poszczególnych sołectw	13
Mapa 4 Elementy środowiska przyrodniczego na terenie gminy Dzikowiec	36
Mapa 5 Sieć cieków i zbiorników wodnych na terenie gminy Dzikowiec	38
Mapa 6 Sokołowczo-Wilczowski Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Dzikowiec	40
Mapa 7 Zasięg obszaru Natura 2000 – Puszcza Sandomierska	41
Mapa 8 Przebieg szlaku rowerowego „W sercu Puszczy Sandomierskiej”	46
Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec	125
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec	126
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec	127
Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Dzikowiec	128
Mapa 13 Wschodnia Polska	132
Mapa 14 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	133
Mapa 15 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny	134
Mapa 16 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego	135
Mapa 17 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych	139
Mapa 18 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym - Obszar funkcjonalny innowacyjnego przemysłu	140

14. Spis Wykresów

Wykres 1 Powierzchnia gmin powiatu kolbuszowskiego w ujęciu procentowym	12
Wykres 2 Stan ludności w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2010-2020.....	15
Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020	16
Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego w roku 2020.....	17
Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Dzikowiec na przestrzeni lat 2016-2020.....	18
Wykres 6 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2016-2020 w województwie podkarpackim, powiecie kolbuszowskim oraz gminie Dzikowiec.....	25
Wykres 7 Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Dzikowiec w latach 2016-2020.....	29
Wykres 8 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu kolbuszowskiego w roku 2020	32
Wykres 9 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu kolbuszowskiego	55
Wykres 10 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu kolbuszowskiego	57
Wykres 11 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu kolbuszowskiego...	58
Wykres 12 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Dzikowiec w latach 2017-2020 w %.....	60
Wykres 13 Struktura ludności gminy Dzikowiec według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 i 2020.....	62
Wykres 14 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Dzikowiec w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin i powiatu kolbuszowskiego	64
Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości	69
Wykres 16 Struktura ilości gospodarstw wg powierzchni na terenie gminy Dzikowiec	72
Wykres 17 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2020.....	73
Wykres 18 Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2016-2020	74
Wykres 19 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2016-2020.....	75
Wykres 20 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2014-2020	76
Wykres 21 Środowisko geograficzne – ocena sfery funkcjonalnej.....	80
Wykres 22 Gospodarka – ocena sfery funkcjonalnej	81
Wykres 23 Infrastruktura techniczna – ocena sfery funkcjonalnej	81
Wykres 24 Infrastruktura społeczna – ocena sfery funkcjonalnej	82

Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021-2030

Wykres 25 Wybrane problemy społeczne.....	83
Wykres 26 Ocena gminy Dzikowiec w wybranych kategoriach.....	84
Wykres 27 Tożsamość gminy Dzikowiec w 2030 roku	85
Wykres 28 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Dzikowiec	86
Wykres 29 Analiza SWOT.....	89

15. Spis Zdjęć

Zdjęcie 1 Zespół dworsko-parkowy w Dzikowcu	43
Zdjęcie 2 Kościół parafialny pw. św. Mikołaja BPA w Dzikowcu	43
Zdjęcie 3 Kościół parafialny p. w. św. Michała Archanioła w Spiach.....	44
Zdjęcie 4 Widok Zalewu Maziarnia z lotu ptaka	45